

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน

โครงการจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาระเบียบการลงทุน/การทำธุรกิจ
กลุ่มประเทศตลาดใหม่ ได้แก่ มองโกเลีย ศรีลังกา อุซเบกิสถาน

โมซัมบิก และยูกันดา

ปีงบประมาณ 2559

เสนอ

โดย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

วันที่ 28 กรกฎาคม 2559

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	สถานการณ์และสภาพแวดล้อมการลงทุนของประเทศอุซเบกิสถาน	1-1
1.1	สถานการณ์การลงทุนในภาพรวม	1-2
1.2	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านเศรษฐกิจ	1-6
1.2.1	เศรษฐกิจมหภาค	1-6
1.2.2	โครงสร้างเศรษฐกิจ	1-8
1.2.3	เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ	1-9
1.2.4	ขีดความสามารถในการแข่งขัน	1-10
1.3	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านโลจิสติกส์	1-10
1.3.1	โลจิสติกส์ระหว่างประเทศ	1-11
1.3.2	โลจิสติกส์ภายในประเทศ	1-14
1.4	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน	1-16
1.4.1	ไฟฟ้า	1-16
1.4.2	น้ำสะอาดและการจัดการน้ำเสีย	1-17
1.4.3	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	1-19
1.4.4	นิคมอุตสาหกรรม	1-19
1.5	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านสังคม	1-21
1.5.1	ภาพรวมการพัฒนามนุษย์	1-21
1.5.2	การศึกษา	1-22
1.5.3	สาธารณสุข	1-23
1.5.4	ความปลอดภัย	1-23
1.5.5	ความเสมอภาค	1-24
1.6	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านการเมือง	1-26
1.6.1	การปกครอง	1-26
1.6.2	ความโปร่งใส	1-27
1.6.3	สันติภาพ	1-29
1.6.4	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	1-31
1.7	สรุปสภาวะแวดล้อมการลงทุน	1-31
1.7.1	สรุปต้นทุนสำคัญทางธุรกิจ	1-31
1.7.2	สรุปจุดเด่น จุดด้อย ด้านสภาวะแวดล้อมทางการลงทุน	1-32

		หน้า
บทที่ 2	กฎระเบียบการลงทุน สิทธิประโยชน์การลงทุน และสิทธิประโยชน์ทางการค้า	2-1
2.1	ระดับการเปิดเสรีและความสะดวกในการทำธุรกิจในภาพรวม	2-2
2.2	กฎระเบียบการลงทุน	2-3
2.3	กฎระเบียบแรงงาน	2-4
2.4	ระบบภาษี	2-6
2.5	สิทธิประโยชน์การลงทุน	2-6
2.6	กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ	2-9
2.7	ความตกลงการค้าเสรี	2-12
บทที่ 3	อุตสาหกรรมและพื้นที่เป้าหมายการลงทุนไทย	3-1
3.1	วิธีการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุน	3-2
3.2	ผลการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุน	3-3
3.3	ผลการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายการลงทุน	3-5
บทที่ 4	บทวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมสิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม	4-1
4.1	ห่วงโซ่มูลค่าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มโดยทั่วไป	4-2
4.1.1	การผลิตในขั้นต้นน้ำ	4-3
4.1.2	การผลิตในชั้นกลางน้ำ	4-3
4.1.3	การผลิตในชั้นปลายน้ำ	4-4
4.2	ห่วงโซ่มูลค่าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม: อูซเบกิสถานและไทย	4-4
4.2.1	การผลิตในขั้นต้นน้ำ	4-4
4.2.2	การผลิตในชั้นกลางน้ำ	4-7
4.2.3	การผลิตในชั้นปลายน้ำ	4-7
4.3	โอกาสของนักลงทุนไทย	4-8

		หน้า
บทที่ 5	บทวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมผักและผลไม้แปรรูป	5-1
5.1	ห่วงโซ่มูลค่าทั่วไปของอุตสาหกรรมผักและผลไม้แปรรูป	5-2
5.1.1	ชั้นต้นน้ำ	5-3
5.1.2	ชั้นกลางน้ำ	5-4
5.1.3	ชั้นปลายน้ำ	5-4
5.2	ห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมผักและผลไม้แปรรูปของอุซเบกิสถาน	5-5
5.2.1	ชั้นต้นน้ำ	5-6
5.2.2	อุตสาหกรรมในชั้นกลางน้ำ	5-8
5.2.3	อุตสาหกรรมในชั้นปลายน้ำ	5-10
5.2.4	ปัจจัยสนับสนุน	5-15
5.2.5	กฎระเบียบ/นโยบาย	5-16
5.3	โอกาสของธุรกิจไทย	5-16
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	6-1
6.1	สรุปภาพรวมการลงทุนในประเทศอุซเบกิสถาน	6-2
6.2	ข้อเสนอแนะขั้นตอนการลงทุน	6-3
6.3	หน่วยงานติดต่อสำคัญ	6-5
6.4	คำถามที่พบบ่อย (FAQs)	6-6
บรรณานุกรม		
ภาคผนวก		
ภาคผนวก ก	การสำรวจภาคสนาม (ประเทศอุซเบกิสถาน)	ก-1
	เอกสารเพิ่มเติมจากการลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม	ก-14
ภาคผนวก ข	บทสรุปสัมภาษณ์ในประเทศไทย (ประเทศอุซเบกิสถาน)	ข-1
ภาคผนวก ค	บทสรุปสัมภาษณ์ภาคสนาม (ประเทศอุซเบกิสถาน)	ค-1

1

สถานการณ์และสภาพแวดล้อมการลงทุน (ประเทศอุซเบกิสถาน)

ในบทนี้ คณะผู้วิจัยจะวิเคราะห์สถานการณ์การลงทุนในปัจจุบันของประเทศอุซเบกิสถาน รวมทั้งสถานะแวดล้อมด้านเศรษฐกิจมหภาค โลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐาน สังคม และการเมือง ที่ส่งผลต่อโอกาสและศักยภาพการลงทุนของไทย โดยเปรียบเทียบปัจจัยดังกล่าวของอุซเบกิสถาน (ตัวย่อในตาราง UZ) กับไทย (TH) และประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียกลาง ได้แก่ คาซัคสถาน (KZ) คีร์กีซสถาน (KG) ทาจิกิสถาน (TJ) และเติร์กเมนิสถาน (TM) เพื่อจัดทำสรุปในรูปแบบตาราง PESIL x SWOT ต่อไป

1.1 สถานการณ์การลงทุนในภาพรวม

อุซเบกิสถานเป็นประเทศที่มีความเจริญในอดีต เนื่องจากเป็นอยู่ข้าวอู่น้ำของดินแดนในแถบทางสายไหม หรือเอเชียกลางในปัจจุบัน จึงมีชนชาติต่าง ๆ เข้ามาอาศัยตั้งหลักแหล่งอยู่เป็นจำนวนมาก อุซเบกิสถานเคยเป็นอาณาจักรที่รุ่งเรือง ซึ่งมีอาณาเขตกว้างขวางที่สุดในโลกในช่วงเวลาสั้น ๆ และก็เคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรรดิรัสเซีย และสหภาพโซเวียต ในปัจจุบันอุซเบกิสถานได้รับอิทธิพลหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต อย่างไรก็ตาม อุซเบกิสถานเน้นการพัฒนาประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ทั้งบนดินและใต้ดิน แม้อุซเบกิสถานจะเป็นประเทศไม่ติดทะเล (landlocked) แต่ก็เป็นแหล่งกระจายสินค้าไปยังประเทศอื่น ๆ ในเอเชียกลางได้ดี จึงเป็นประเทศที่มีความน่าสนใจมาก

ดินแดนในแถบอุซเบกิสถานนี้ มีความแตกต่างจากหลายดินแดนในแถบทางสายไหม และเอเชียกลาง กล่าวคือ ในขณะที่ดินแดนอื่นจะเป็นทะเลทราย หรือทุ่งหญ้าว่างเปล่า แต่อุซเบกิสถานกลับมีความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะในแถบทุ่งหญ้าเฟอร์กานา จึงมีประชากรเข้ามาอาศัยอยู่มาก โดยในช่วงทางสายไหมรุ่งเรืองนั้น เมืองต่างๆใน อุซเบกิสถาน เช่น ซามาร์คันด์ มีความมั่งคั่งอย่างมาก เพราะเป็นอยู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญ ขบวนการวานต่างๆ ต้องเข้ามาใช้เป็นหลักพักพิง จัดหาอาหาร รวมถึงซื้อและนำสินค้ามาค้าขายด้วย

นอกจากชื่อเสียงด้านความอุดมสมบูรณ์ของเฟอร์กานาแล้ว เฟอร์กานายังมีชื่อเสียงเรื่อง “ม้า” ด้วยม้าของเฟอร์กานานี้ มีชื่อเสียงมากในสมัยราชวงศ์ฮั่นของจีน ชาวจีนพบว่าม้าที่เฟอร์กานาเป็นม้าที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการสงคราม เท่าที่ชาวจีนในสมัยนั้นรู้จัก เพื่อนำมาเหล่านี้ มาเพาะพันธุ์ใช้ในการทหาร ขั้ปไล่พวกขงหนู่ ที่เป็นศัตรูสำคัญของจีนนั้น ชาวจีนจึงใช้ทั้งวิธีการทูตและการทหาร นำม้าของเฟอร์กานามาเพาะพันธุ์ให้ได้ ซึ่งภายหลังชาวจีนถึงกับเรียกชื่อม้าพันธุ์นี้ว่า “เทียนหมา หรือ ม้าสวรรค์” นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม อาณาจักรในอุซเบกิสถานนั้น ไม่ค่อยทำการแผ่ขยายอาณาจักรไปมากนัก ทั้งที่มีประชากรมาก และมีม้าที่มีประสิทธิภาพสูงในการสงคราม โดยส่วนใหญ่อุซเบกิสถานมักจะเป็นฝ่ายถูกรุกรานเสียมากกว่า เช่น ยุคเจงกิสข่าน เมืองซามาร์คันด์ได้ถูกโจมตี และประชากรถูกสังหารไปมากมาย จวบจนสมัยของผู้นำที่ชื่อ อีเมียร์ ติมูร์

อามีร์ ติมูร์ หรือ ทาเมอร์เลน เป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของอุซเบกิสถาน ติมูร์ครอบครองอาณาจักรครอบคลุมดินแดนแถบเอเชียกลางเกือบทั้งหมด อาณาจักรเปอร์เซียบางส่วนของอาณาจักรออตโตมัน และตอนเหนือของอินเดีย ซึ่งนอกจากติมูร์จะแผ่ขยายอาณาจักรแล้วยังสร้างความรุ่งเรืองและมั่งคั่งสู่อุซเบกิสถานด้วย ทั้งจากเงินภาษี เทคโนโลยี การค้า เศรษฐกิจ นักปราชญ์ และช่างฝีมือทั้งหลาย ที่หลั่งไหลเข้าสู่อุซเบกิสถาน แต่น่าเสียดายที่อาณาจักรของติมูร์ไม่ยั่งยืนนัก

หลังติมูร์เสียชีวิต ก็ไม่มีผู้นำอุซเบกที่เป็นจอมทัพเท่าใดนัก อาณาจักรของติมูร์ก็ค่อย ๆ เสื่อมลง รวมถึงเมืองซามาร์คันด์ ที่ครั้งหนึ่งเกือบจะกลายเป็นเมืองร้างด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อชาวยุโรปค้นพบเส้นทางเดินเรือเส้นใหม่มายังจีนและอินเดีย ความต้องการใช้ทางสายใหม่ก็หมดลง ความคึกคักทางเศรษฐกิจของซามาร์คันด์ และอุซเบกิสถานก็ค่อย ๆ ลดลงและหายไป เหลือแต่ความเป็นดินแดนอุดมสมบูรณ์อยู่ข้างน้ำเท่านั้น

ความรุ่งเรืองของอาณาจักรในทางสายใหม่ค่อย ๆ หมดลง ในขณะที่จักรวรรดิอื่น ๆ ในยุโรปรุ่งเรืองขึ้นแทนจนจักรวรรดิรัสเซีย ซึ่งรุ่งเรืองกว่ามากทั้งทางเศรษฐกิจ และการทหาร ได้เข้ายึดครองอุซเบกิสถาน ในศตวรรษที่ 19 จนเมื่อจักรวรรดิรัสเซียเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นสหภาพโซเวียต อุซเบกิสถานก็ยังอยู่ภายใต้การปกครองของโซเวียตอยู่

ภายใต้การปกครองของโซเวียต อุซเบกิสถานถูกวางเป็นอยู่ข้างน้ำ และแหล่งผลิตผลทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ฝ้าย” เพื่อใช้ในโซเวียต อุซเบกิสถานยังถูกพัฒนาให้เป็นแหล่งผลิตอาหาร และฝ้ายขนาดใหญ่ของประเทศ ระบบโครงสร้างพื้นฐานหลายอย่างถูกพัฒนาขึ้นเพื่อสิ่งนี้ ทั้ง ถนน รถไฟ และระบบชลประทาน นอกจากนี้ อุซเบกิสถานยังได้รับอิทธิพลทางการเมือง การปกครอง กฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมหลายอย่างจากโซเวียตด้วย

จนเมื่อโซเวียตล่มสลาย อุซเบกิสถานจึงได้รับเอกราช โดยมี ฯพณฯ อิสลาม คาลิมอฟ เป็นประธานาธิบดีคนแรก และคนเดียวจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแม้จะมีการเลือกตั้ง แต่ประธานาธิบดีคาลิมอฟ ก็ยังคงชนะการเลือกตั้ง แม้ประชาชนจะมีสิทธิเสรีภาพในการลงคะแนนต่าง ๆ ทางการเมืองค่อนข้างน้อยก็ตาม

อุซเบกิสถานภายใต้การนำของประธานาธิบดีคาลิมอฟ พัฒนาประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป แม้โครงสร้างพื้นฐานหลายอย่าง ทั้งถนน และตึกรามบ้านช่องค่อย ๆ ทรวดโทรมลงบ้าง รวมทั้งเศรษฐกิจอาจไม่เติบโตร่ำแรงเท่าประเทศอื่นในเอเชียกลาง แต่ก็มีเสถียรภาพดี ไม่ประสบปัญหาารุนแรงเหมือนประเทศผู้ส่งออกแร่เป็นหลักรายอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังมีค่าครองชีพที่ต่ำด้วย

นอกจากด้านเกษตร อุซเบกิสถาน ยังพบแหล่งก๊าซธรรมชาติ และรัฐบาลก็พยายามเน้นการพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมชั้นกลางน้ำมากขึ้น โดยในอุตสาหกรรมที่รัฐให้การสนับสนุนนั้น นอกจากจะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีอย่างมากแล้ว ยังได้รับการอำนวยความสะดวกจากกฎระเบียบต่าง ๆ มากอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม อุปสรรคหนึ่งในการลงทุนในอุซเบกิสถาน คือ ระบบการเงิน การธนาคาร กล่าวคือ ระบบการเงิน การธนาคารของอุซเบกิสถานค่อนข้างปิด และไม่พัฒนาเท่าที่ควรนัก การทำธุรกรรมกับธนาคาร เช่น การฝาก ถอน ต้องใช้เวลา ตู้เอทีเอ็มมีไม่มาก และไม่มีบริการออกบัตรเครดิตให้ใช้ ประชากรในประเทศใช้ได้แต่บัตรเดบิต ซึ่งแม้ชาวต่างชาติจะใช้บัตรเครดิตได้ แต่ที่ที่รับบัตรเครดิตมีเพียงโรงแรม และร้านค้าไม่กี่แห่งเท่านั้น

ซึ่งหากอนาคตอุซเบกิสถานเปิดประเทศมากขึ้น และพัฒนาระบบการเงินการธนาคาร รวมถึงโครงสร้างพื้นฐาน ที่ได้รับการวางระบบไว้ดีแล้ว ตั้งแต่สมัยสหภาพโซเวียต อุซเบกิสถาน น่าจะกลายเป็นประเทศที่น่าจับตามากที่สุดประเทศหนึ่งในแถบเอเชียกลางเลยทีเดียว เพราะนอกจากจะมีทรัพยากรสมบูรณ์ ทั้งบนดิน และใต้ดิน (เช่น ก๊าซ) แล้ว ยังตั้งอยู่ใจกลางของเอเชียกลางด้วย

ด้วยบรรยากาศการลงทุนที่ไม่เป็นมิตร หากเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างคาซัคสถาน กล่าวคือ มีปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน สิทธิมนุษยชน และความเสี่ยงจากการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ (Nationalisation)¹ กระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในช่วงปี 2011-2013 จึงลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยกระแส FDI สุทธิลดลงจาก 1,636 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2010 เหลือเพียง 1 ใน 3 คือ 563 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2012 ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.0 ของ GDP เท่านั้น อันสะท้อนว่าอุซเบกิสถานพึ่งพานักลงทุนต่างชาติในสัดส่วนที่ต่ำ แต่ในปี 2013-2014 การลงทุนของต่างชาติเริ่มฟื้นตัวเป็นร้อยละ 1.2 ของ GDP และมีเงินทุนสะสมเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 14.5 ของ GDP ตามตารางที่ 1.1 ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าอุซเบกิสถานยังมีโอกาสการลงทุนให้ภาคเอกชนไทยค้นหาอีกมาก แม้ว่าปัจจัยทางโลจิสติกส์ การเมือง และกฎหมาย/กฎระเบียบอาจเป็นอุปสรรคก็ตาม เพราะมีฉะนั้น ผู้ประกอบการต่างชาติน่าจะ 4,200 ราย อาทิ General Motors, MAN, Mercedes-Benz, Isuzu Motors, CNPC และ Petronas² คงไม่เลือกตั้งถิ่นฐานในอุซเบกิสถาน

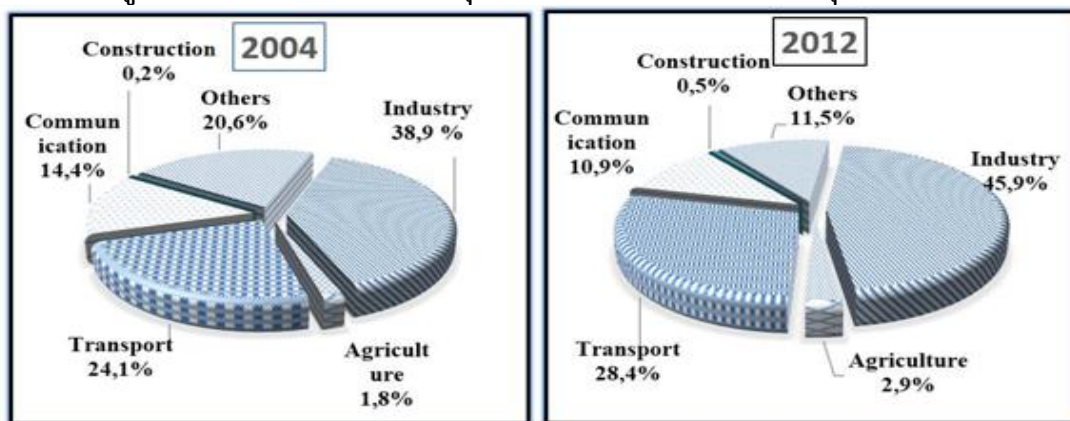
ตารางที่ 1.1: การลงทุนโดยตรงของอุซเบกิสถาน

FDI	หน่วย	2010	2011	2012	2013	2014
FDI net inflow	ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	1,636	1,635	563	686	751
	ร้อยละจาก GFCF*	16.76	15.26	3.55	3.89	-
	ร้อยละจาก GDP	4.20	3.60	1.00	1.20	1.20
FDI stock	ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	5,366	7,001	7,564	8,250	9,002
	ร้อยละจาก GDP	13.58	15.37	14.71	14.42	14.48

ที่มา: UNCTAD (2014) และ World Bank (2014) หมายเหตุ: * Gross Fixed Capital Formation (GFCF)
คำนวณจากมูลค่าเพิ่มสุทธิของสินทรัพย์ถาวรที่ซื้อโดยภาคธุรกิจ ภาครัฐบาล และครัวเรือน

จากรูปภาพที่ 1.1 สังเกตว่าภาคอุตสาหกรรมและการขนส่ง มีส่วนแบ่งจากการลงทุนโดยตรงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 38.9 และ 24.1 ในปี 2004 เป็นร้อยละ 45.9 และ 28.4 ในปี 2012 ตามลำดับ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อดึงดูดการลงทุนภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ไม่พบแหล่งข้อมูลที่จัดกลุ่มประเทศประเทศผู้ลงทุนของ FDI ในอุซเบกิสถานตามมูลค่าการลงทุน

รูปภาพที่ 1.1: สัดส่วนการลงทุนโดยตรงแบ่งตามประเภทของอุตสาหกรรม

ที่มา: Sociosphere (2015) http://www.sociosphera.com/publication/journal_paradigmata_poznani/2015/165/foreign_direct_investment_policy_and_trends_in_uzbekistan/ โดยใช้ข้อมูลจาก State committee on Statistics of the Republic of Uzbekistan

¹ <https://www.hrw.org/world-report/2012/country-chapters/uzbekistan>

² http://www.uzbekistan.org/economy_and_trade/climate/

เมื่อเรียงลำดับจำนวนพนักงานจากมากที่สุดไปสู่น้อยที่สุด ดังตารางที่ 1.2 พบว่าอุตสาหกรรมจากการลงทุนต่างชาติก่อให้เกิดการจ้างงานมากที่สุด 5 อันดับแรก มีดังต่อไปนี้

1) สาขาสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง ซึ่งเป็นสาขาการลงทุนที่ใหญ่ที่สุดในอุซเบกิสถาน เนื่องจากฝ่ายเป็นสินค้าที่อุซเบกิสถานมีขีดความสามารถการแข่งขันสูงสุด (รายละเอียดปรากฏในบทที่ 4) และรัฐบาลให้การส่งเสริมอย่างจริงจัง จากสถิติในตารางที่ 1.2 ธุรกิจของต่างชาติในอุตสาหกรรมดังกล่าวสร้างงาน 5,720 ตำแหน่ง เกินครึ่งหนึ่งของ FDI ทั้งหมด

2) สาขาอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ ซึ่งมีสหรัฐฯ เป็นประเทศผู้ลงทุนที่สำคัญที่สุด และบริษัท British-American Tobacco เป็นนักลงทุนรายใหญ่ แต่มีบทเรียนสำหรับไทยอีกเช่นกัน คือ บริษัทผู้ผลิตเบียร์ Carlsberg ของเดนมาร์ก ได้ปิดกิจการโดยอ้างว่าประสบปัญหาด้านวัตถุดิบ³ อย่างไรก็ตาม สาขาผักผลไม้แปรรูปได้รับคัดเลือกเป็นสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุนไทย ร่วมกับสาขาสิ่งทอเครื่องนุ่งห่มในบทที่ 4

3) สาขาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีบริษัท General Motors (GM) ของสหรัฐฯ เป็นนักลงทุนรายใหญ่ ถือหุ้นของ GM Uzbekistan ร้อยละ 25 เพื่อผลิตรถยนต์ เช่น Chevrolet

4) สาขาไร่ไซเคิล มีตุรกีเป็นประเทศผู้ลงทุนที่จัดตั้งกิจการมากที่สุด⁴

5) สาขาเคมีภัณฑ์ มีรัสเซียเป็นประเทศผู้ลงทุนที่สำคัญที่สุด อย่างไรก็ตาม บริษัท Dr. Reddy's Laboratories (DRL) อันเป็นกิจการผลิตและจำหน่ายเภสัชภัณฑ์เข้ามาลงทุนในสาขาดังกล่าวด้วย แต่เดิม DRL เป็นของอินเดีย ต่อมาได้ถูกขายให้กับบริษัท Octopus NV สัญชาติเนเธอร์แลนด์ในปี 2013 โดยปัจจุบันบริษัทดังกล่าวถือหุ้นของ DRL ร้อยละ 93

ตารางที่ 1.2: สาขาการลงทุนที่สร้างงานมากที่สุดในอุซเบกิสถาน รวมทั้งประเทศผู้ลงทุนและบริษัทผู้นำ

อันดับ	อุตสาหกรรม	บริษัทในเครือต่างประเทศ			ประเทศผู้ลงทุน	
		จำนวน	บริษัทแม่	พนักงาน		
	รวม	69	65	10,714	สหรัฐฯ	
1	สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องหนัง	6	6	5,720	Spendex Industries, IND	เกาหลีใต้
2	อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ	4	-	1,500	British American Tobacco, GBR	สหรัฐฯ
3	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	6		1,413	General Motors, USA	สหรัฐฯ
4	ไร่ไซเคิล	2	-1	661	Daewoo Corporation, KOR	ตุรกี
5	เคมีภัณฑ์	5		612	Dr. Reddy's Laboratories, IND	รัสเซีย
6	ค้าส่งและค้าปลีก	22	-2	544	Great Silkroad Holdings (Antilles), ANT	เยอรมัน
7	เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	3		519	Shindong Enercom, KOR	เกาหลีใต้
8	ยานพาหนะและอุปกรณ์	3		460	Dong Yang Tech, KOR	สหรัฐฯ
9	ขนส่ง คลังสินค้า และสื่อสาร	11		377	Transinvest Holding,	UK

³ <http://www.eurasianet.org/node/65735>

⁴ http://en.daewootextile.com/textile_news?view=29976401

อันดับ	อุตสาหกรรม	บริษัทในเครือต่างประเทศ			ประเทศผู้ลงทุน
		จำนวน	บริษัทแม่	พนักงาน	
					CHE
10	ก่อสร้าง	2		300	Euracore Zao, RUS
					รัสเซีย

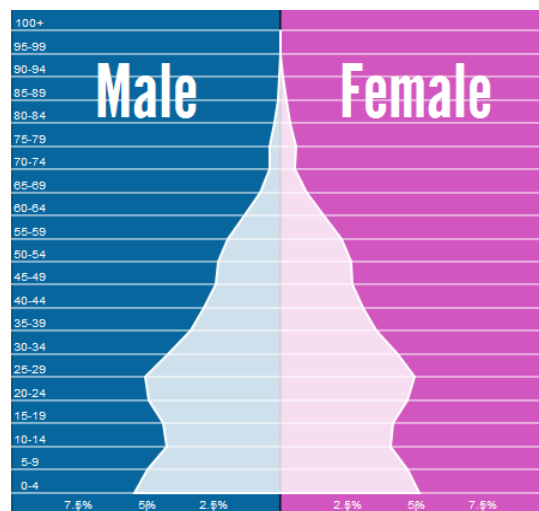
ที่มา: Investmentmap.org (2014) http://www.investmentmap.org/prioritySector_comp.aspx

1.2 สถานะแวดล้อมการลงทุนด้านเศรษฐกิจ

1.2.1 เศรษฐกิจมหภาค

อุซเบกิสถานมีพื้นที่ (447,400 ตารางกิโลเมตร) ใกล้เคียงกับไทยและจำนวนประชากร (30.49 ล้านคน) มากที่สุดในเอเชียกลาง (เติบโตด้วยอัตราที่ร้อยละ 3 ต่อปี) แต่ไม่ถึงครึ่งหนึ่งของไทย⁵ โดยประชากรราวร้อยละ 48 หรือประมาณ 15.1 ล้านคน อยู่ในช่วงวัยทำงาน และมีอัตราการว่างงานร้อยละ 3.8 ทั้งนี้ พีรามิดประชากรในลักษณะระฆังคว่ำดังแสดงในรูปภาพที่ 1.2 แสดงถึงโครงสร้างประชากรขนาดคงที่ ซึ่งเป็นลักษณะที่มักพบในประเทศพัฒนาแล้ว

รูปภาพที่ 1.2: โครงสร้างประชากรของประเทศอุซเบกิสถาน

ที่มา: www.populationpyramid.net (2016)

อุซเบกิสถานตั้งอยู่บนเส้นทางสายไหมอันเป็นย่านการค้าระหว่างเอเชีย ยุโรป และตะวันออกกลาง มาตั้งแต่อดีตกาล แต่เมื่อเส้นทางค้าขายเปลี่ยนจากทางบกมาเป็นทางน้ำ อุซเบกิสถานในฐานะประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล จึงเสียเปรียบประเทศอื่นๆ ในการส่งออกนำเข้าสินค้า ประกอบกับตั้งแต่ได้รับเอกราช การปฏิรูปเศรษฐกิจของอุซเบกิสถานจากระบบสังคมนิยมไปสู่ระบบตลาดเสรีดำเนินไปอย่างช้า ๆ ไม่เข้าร่วมองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO)⁶ หรือสหภาพเศรษฐกิจยูเรเชีย (Eurasian Economic Community: EEC) เฉกเช่นคาซัคสถานและคีร์กีซสถาน โดยอัตราภาษีเฉลี่ยโดยทั่วไป

⁵ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uz.html>

⁶ https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

(Average tariff) ในอุซเบกิสถานสูงถึงร้อยละ 14.8 เปรียบเทียบกับร้อยละ 4.6 และ 8.6 ในคีร์กีซสถาน และคาซัคสถาน ตามลำดับ⁷ ทำให้อุซเบกิสถานไม่สามารถใช้ประโยชน์จากภูมิศาสตร์เศรษฐกิจได้เต็มที่ส่งออกสินค้าและบริการเป็นมูลค่าเพียงร้อยละ 23.4 ของ GDP และมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่ำกว่าไทยและคาซัคสถาน

ถึงกระนั้นก็ดี เศรษฐกิจอุซเบกิสถานเติบโตถึงร้อยละ 8.1 ในปี 2014 สูงเป็นอันดับที่สองของภูมิภาค รองจากทาจิกิสถาน ทำให้ GDP เพิ่มขึ้นเป็น 62,613 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อันดับ 73 ของโลกและอันดับ 2 ของเอเชียกลางรองจากคาซัคสถาน แต่เล็กกว่าไทย 6 เท่า แม้ว่าในปี 2015-2016 เศรษฐกิจโลกถดถอย และอาจทำให้การส่งออกสินค้าโภคภัณฑ์ อย่างก๊าซธรรมชาติ ทอง ทองแดง และฝ้ายลดลง แต่ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ได้ประมาณการว่า GDP จะขยายตัวร้อยละ 7.0 และ 7.2 ในปี 2015 และ 2016 ตามลำดับ เพราะเศรษฐกิจของอุซเบกิสถานพึ่งพาปัจจัยภายนอกค่อนข้างต่ำและมีการลงทุนภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลตั้งเป้าหมายก้าวเป็นประเทศอุตสาหกรรมภายในปี 2050⁸

ถึงกระนั้นก็ตาม อุซเบกิสถานยังคงสถานะประเทศรายได้ปานกลางระดับล่าง (Lower-middle income)⁹ โดย GDP ต่อหัวต่ำกว่าไทยเกือบ 3 เท่า และต่ำเป็นอันดับ 4 ในบรรดา 15 ประเทศดีดิสสหภาพโซเวียต รองจากมอลโดวา คีร์กีซสถาน และทาจิกิสถาน

ตารางที่ 1.3: สภาวะเศรษฐกิจของอุซเบกิสถานเปรียบเทียบกับไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชียกลาง

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	หน่วย	UZ			ประเทศอื่นในเอเชียกลาง				TH
		2013	2014	Δ (%)	KZ	KG	TJ	TM	
ประชากร : จำนวน	ล้านคน	29.99	30.49	1.67	17.29	5.83	8.30	5.31	67.73
ประชากร : อัตราการเติบโต	ร้อยละ	3.26	3.25	-0.17	2.64	3.15	3.09	0.03	0.41
ประชากร : กำลังแรงงาน	ล้านคน	14.59	15.11	3.58	17.50	25.28	5.69	4.95	40.06
เศรษฐกิจมหภาค : GDP	ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	56,796	62,644	9.68	217,872	19,383	9,242	47,932	404,824
เศรษฐกิจมหภาค : GDP ต่อหัว (PPP)	ดอลลาร์สหรัฐฯ	5,168	5,573	7.84	24,228	3,322	2,691	15,474	15,735
เศรษฐกิจมหภาค : อัตราการเติบโตของเศรษฐกิจ	ร้อยละ	8.00	8.10	1.25	4.40	3.60	6.70	10.00	0.87
เสถียรภาพ : อัตราเงินเฟ้อ	ร้อยละ	11.19	8.42	-24.75	6.88	6.13	1.30	4.40	1.90
เสถียรภาพ : อัตราการว่างงาน	ร้อยละ	4.20	3.80	-9.52	9.20	3.10	3.40	7.70	0.90
เสถียรภาพ : ดอกเบี้ยแท้จริง	ร้อยละ	9.00	9.00	0.00	5.50	13.40	18.10	11.30	5.70

⁷ https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_maps_e.htm

⁸ <http://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/overview>

⁹ <http://data.worldbank.org/income-level/LMC>

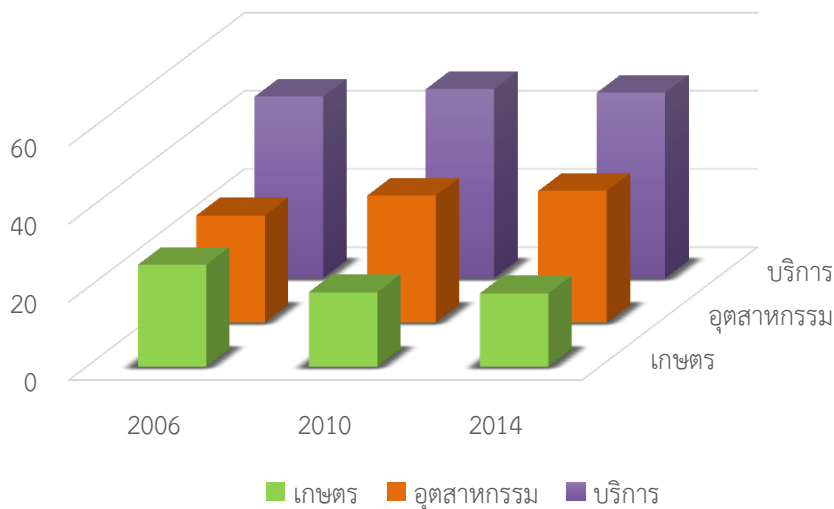
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	หน่วย	UZ			ประเทศอื่นในเอเชียกลาง				TH
		2013	2014	Δ (%)	KZ	KG	TJ	TM	
เสถียรภาพ : ดุลบัญชีเดินสะพัด	ร้อยละต่อ GDP	1.60	1.20	-25.00	-0.05	-24.15	-6.92	-4.40	3.31
เสถียรภาพ : ความน่าเชื่อถือ ¹	คะแนน (C-AAA)	BBB	BBB-	n/a	n/a	BBB+	BBB	-	3-

ที่มา : CEIC Data (2016) ยกเว้น ¹ Dagong Credit Rating (2016)

1.2.2 โครงสร้างเศรษฐกิจ

โครงสร้างเศรษฐกิจของอุซเบกิสถานเกิดการเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย โดยรายได้ประชาชาติเกิดจากภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น จากร้อยละ 27.4 ต่อ GDP ในปี 2006 เป็นร้อยละ 33.7 ในปี 2014 ทั้งที่มีสัดส่วนกำลังแรงงาน (Labour force) เพียงร้อยละ 25.9 ส่วนรายได้จากภาคการเกษตรลดลงจากร้อยละ 26.1 ต่อ GDP เป็นร้อยละ 18.8 และภาคบริการสัดส่วนค่อนข้างคงที่ เฉลี่ยร้อยละ 47.5 ต่อ GDP และกำลังแรงงานร้อยละ 60.9 จากแรงงานทั้งหมด¹⁰ ดังปรากฏในรูปภาพที่ 1.3

รูปภาพที่ 1.3: การเปลี่ยนแปลงของส่วนแบ่งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการของอุซเบกิสถาน ระหว่างปี 2006-2014

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2016) ประมวลจาก World Bank (2016)

จากตารางที่ 1.4 จะเห็นว่ารายการสินค้าส่งออกที่สำคัญของอุซเบกิสถาน 4 อันดับแรก เป็นสินค้าขั้นปฐมภูมิ ได้แก่ (1) เชื้อเพลิง (ในปี 2014 มูลค่าการส่งออก 1,465.66 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) โดยเฉพาะก๊าซธรรมชาติ (2) โลหะมีค่าและเครื่องประดับ (1,431.22 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) โดยเฉพาะทองคำ (3) ฝ้าย (977.27 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) โดยเฉพาะด้ายฝ้าย และ (4) ทองแดงและผลิตภัณฑ์ (594.65 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) โดยเฉพาะทองแดงบริสุทธิ์ รวมกันเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 63 ของสินค้าส่งออกทั้งหมดในปี 2014 อย่างไรก็ตาม ในบางกลุ่มอุตสาหกรรมหนัก แม้ว่ามีมูลค่าการส่งออกสูงติดอยู่ใน 10 อันดับแรก

¹⁰ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uz.html>

แต่อุซเบกิสถานเป็นฝ่ายขาดดุลการค้า ได้แก่ (5) ยานยนต์และชิ้นส่วน และ (10) เหล็กและเหล็กกล้า โดยตลาดส่งออกหลัก 5 ลำดับแรก คือ ประเทศจีน สวิตเซอร์แลนด์ คาซัคสถาน รัสเซีย และตุรกี ตามลำดับ

ตารางที่ 1.4: สินค้าส่งออก 10 รายการแรกของอุซเบกิสถานในปี 2013-2014 เปรียบเทียบกับการนำเข้า

อันดับ	อุตสาหกรรม	มูลค่าการส่งออก (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)			ดุลการค้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	
		2013	2014	Δ (%)	สัดส่วน	
1	เชื้อเพลิง	1,585.03	1,465.66	-7.53	20.63	737.88
2	โลหะมีค่าและเครื่องประดับ	1,803.49	1,431.22	-20.64	20.15	1,389.85
3	ฝ้าย	1,070.92	977.27	-8.74	13.76	974.54
4	ทองแดงและผลิตภัณฑ์	611.93	594.65	-2.82	8.37	585.52
5	ยานยนต์และชิ้นส่วน	673.38	469.02	-30.35	6.60	-1,094.02
6	เคมีภัณฑ์อนินทรีย์	443.44	374.62	-15.52	5.27	315.18
7	ผลไม้	350.54	340.66	-2.82	4.80	323.25
8	พืชผัก	216.63	214.85	-0.82	3.02	194.74
9	เครื่องแต่งกายแบบถัก	218.00	177.47	-18.60	2.50	85.90
10	เหล็กและเหล็กกล้า	109.19	155.86	42.75	2.19	-635.73
รวมทั้งสิ้น		8,186.26	7,103.00	-12.44	100.00	13,126.00

* ที่มา : คณะผู้วิจัย (2016) ประมวลจาก International Trade Centre (2016) <http://www.trademap.org/Index.aspx>

1.2.3 เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

อุซเบกิสถานได้รับบทเรียนจากการดำเนินนโยบายการเงินที่ผิดพลาดในช่วงปี 1992-1994 ส่งผลให้เกิดอัตราเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 1,000 ต่อปี แต่เมื่อได้รับการช่วยเหลือทางเทคนิคจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) อัตราเงินเฟ้อของอุซเบกิสถานจึงลดลงเหลือร้อยละ 50 ในปี 1997 จนท้ายที่สุดในปี 2014 เหลือร้อยละ 8.42 ต่อปี และยังคงสูงกว่าประเทศอื่น ๆ ในเอเชียกลาง ดังแสดงในตารางที่ 1.3 อย่างไรก็ตาม อัตราเงินเฟ้อยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากยังคงสูงกว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้รายได้ประชาชาติเติบโตไม่ทันค่าใช้จ่าย

รู้ไว้ใช่ว่า ...

ธนบัตรมีค่าสูงสุดของอุซเบกิสถาน คือ 5,000 ซอม (Som) หรือประมาณ 65 บาทเท่านั้น ธุรกิจส่วนใหญ่ในอุซเบกิสถาน ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร โรงแรม ฯลฯ จึงต้องมีเครื่องนับธนบัตรอย่างในธนาคารด้วย

ส่วนอัตราการว่างงานนั้น อยู่ที่ร้อยละ 3.80 ส่วนหนึ่งเพราะแรงงานชาวอุซเบกิสถานนิยมไปทำงานในรัสเซีย โดยมีสัดส่วนรายได้สูงถึงร้อยละ 11.7 ต่อรายได้ของแรงงานต่างชาติทั้งหมดในรัสเซีย แรงงานเหล่านั้น จึงได้รับกระทบโดยตรงจากการอ่อนค่าของค่าเงินรูเบิลและภาวะเศรษฐกิจรัสเซีย ทำให้เงินส่งกลับประเทศ (Remittance) ลดลงร้อยละ 50 ในปี 2015¹¹

¹¹ <http://www.theguardian.com/world/2015/jan/18/russia-rouble-threat-nine-countries-remittances>

ทั้งนี้ ระดับความน่าเชื่อถือทางการเงินของอุซเบกิสถานไม่ถูกบันทึกโดยสถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือทางการเงินสากลอื่นมีชื่อเสียง เช่น Standard and Poor's (S&P) Moody's และ Fitch แต่ Dagong สถาบันการจัดอันดับความน่าเชื่อถือสัญชาติจีน ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ที่กรุงปักกิ่ง ได้ประเมินความน่าเชื่อถือของอุซเบกิสถาน ดังปรากฏตามแถวสุดท้ายของตารางที่ 1.3 โดยมีระดับความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับปานกลาง (BBB) เพราะมีความเสี่ยงที่จะเกิดหนี้สูญต่ำ อย่างไรก็ตาม ยังมีความเสี่ยงจากปัจจัยเศรษฐกิจและการเมืองภายในประเทศ

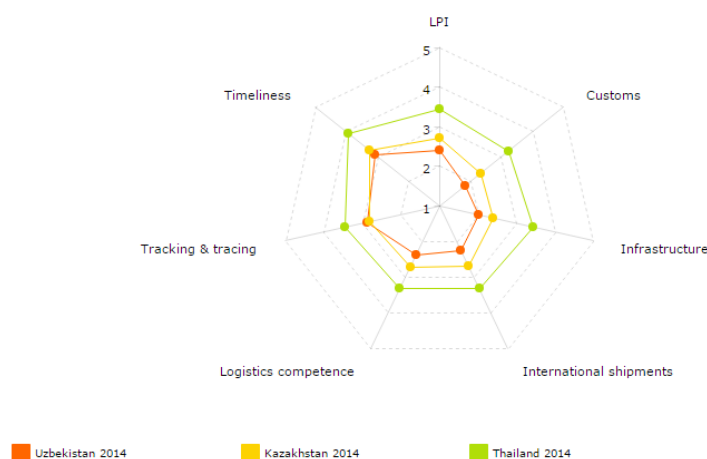
1.2.4 ขีดความสามารถในการแข่งขัน

เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านข้อมูล เวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ไม่ได้จัดอันดับขีดความสามารถการแข่งขันของอุซเบกิสถาน แต่จากการประมวลวรรณกรรม สามารถสรุปความได้เปรียบของอุซเบกิสถานได้ว่า คือ อัตราการเติบโตสูง หนี้ต่างประเทศต่ำ ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และการลงทุนขาเข้าเติบโตจากนโยบายส่งเสริมการลงทุน ส่วนจุดอ่อนในระยะยาว ได้แก่ ความเสี่ยงทางการเมือง การทุจริตคอร์รัปชัน ดังจะกล่าวถึงในส่วนที่ 1.6 ต่อไป

1.3 สถานะแวดล้อมการลงทุนด้านโลจิสติกส์

อุซเบกิสถานเป็น 1 ใน 2 ประเทศของโลกที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล (Double landlocked)¹² ซึ่งหมายความว่า การขนส่งจากอุซเบกิสถานต้องผ่านประเทศอื่นอย่างน้อย 2 ประเทศ ทำให้ในภาพรวมอุซเบกิสถานได้คะแนนประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ (Logistics Performance Index: LPI) ของธนาคารโลกปี 2014 เพียง 2.39 คะแนน (อันดับ 129 จาก 160 ประเทศ) เปรียบเทียบกับ 3.43 คะแนน (อันดับ 35) ของไทย โดยปัจจัยที่อุซเบกิสถานอ่อนแอสุด คือ ด้านศุลกากร และโครงสร้างพื้นฐาน ตามลำดับ

รูปภาพที่ 1.4: ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของอุซเบกิสถานเปรียบเทียบกับคาซัคสถานและไทย (2014)

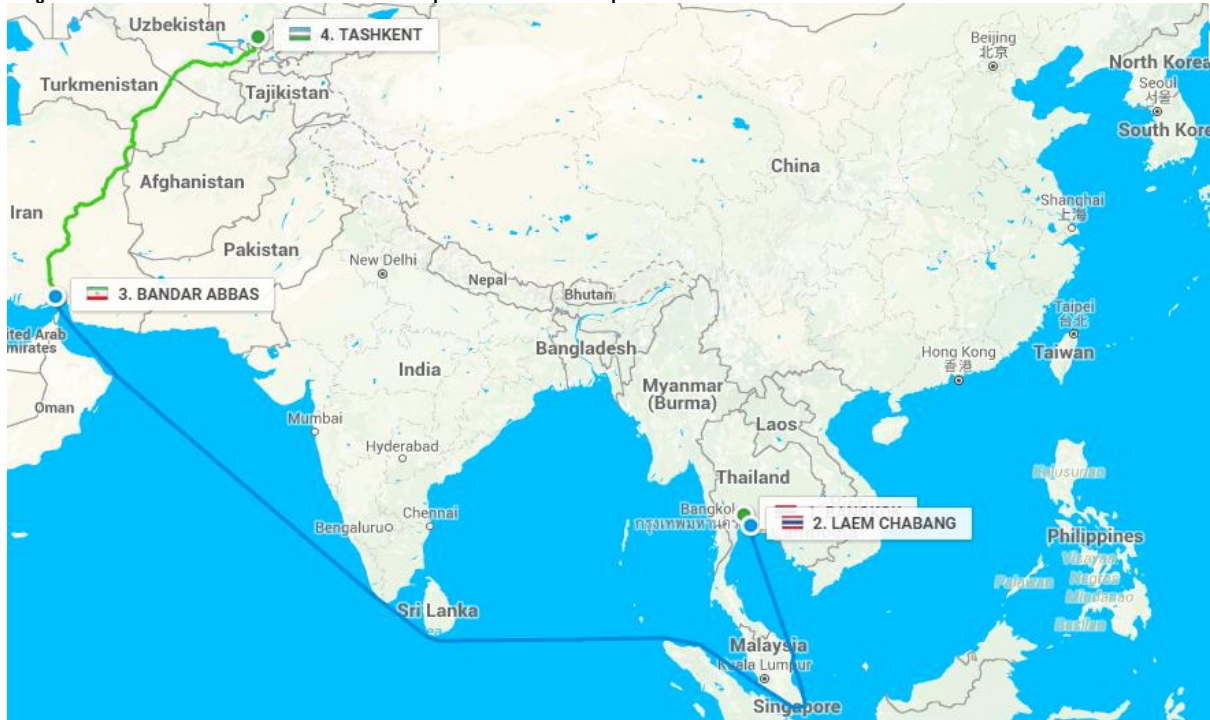
ที่มา : World Bank (2016) <http://lpi.worldbank.org/international/scorecard/radar/254/C/UZB/2014/C/KAZ/2014/C/THA/2014>

¹² อีกประเทศ คือ ลิกเตนสไตน์

1.3.1 โลจิสติกส์ระหว่างประเทศ

รูปภาพที่ 1.5: เส้นทางขนส่งจากกรุงเทพฯ ไปยังกรุงทาชเคนต์ผ่านประเทศอิหร่านและเติร์กเมนิสถาน

ที่มา : SeaRates (2016) <https://www.searates.com/reference/portdistance/?A=ChIJ82ENKDJgHTERIEjixbIAAQE&F=ChIJw-L5wvyLrjgRmMulSjyqauU&B=12248&E=8768&>

การขนส่งทางเรือ

ในการขนส่งสินค้า เส้นทางจากไทยไปยังกรุงทาชเคนต์ที่สะดวกที่สุด คือ ผ่านท่าเรือบันดาร์ อับบาสในประเทศอิหร่าน เนื่องจากในปัจจุบันปัญหาทางการเมืองระหว่างอิหร่านกับโลกตะวันตกเริ่มคลี่คลายไปบ้างแล้ว เส้นทางดังกล่าวผ่านประเทศอิหร่านเป็นหลัก ต่อด้วยเติร์กเมนิสถาน ก่อนเข้าสู่ภาคตะวันตกของอุซเบกิสถาน โดยผ่านเมืองเศรษฐกิจสำคัญ คือ เมืองบูคารา (Bukhara) และเมืองนาวอย (Navoi) อันเป็นที่ตั้งของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทั้งนี้ จะใช้ระยะเวลาเดินทาง (ไม่รวมพิธีการศุลกากร) ประมาณ 15 วัน และต้นทุนขั้นต่ำ (ไม่รวมค่าระวางเรือ) ต่อตู้สินค้า 20 ฟุต (Twenty-foot equivalent unit: TEU) 3,100 ดอลลาร์สหรัฐฯ แต่จากการสัมภาษณ์บริษัทโลจิสติกส์ พบว่าระยะเวลาเดินทางจริงอยู่ที่ประมาณ 40-45 วัน และค่าใช้จ่ายอาจสูงเกิน 6,100 ดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องจากต้องผ่านด่านศุลกากรทั้งที่อิหร่าน เติร์กเมนิสถาน และอุซเบกิสถาน ซึ่งทั้งหมดมีประสิทธิภาพของพิธีการศุลกากรต่ำกว่าไทยมาก

ตารางที่ 1.5: ระยะทางและระยะเวลาขนส่งจากกรุงเทพฯ ไปยังกรุงทาชเคนต์

เส้นทาง (หมวด)	ระยะทาง (กิโลเมตร)	ระยะเวลา (วัน)
กรุงเทพฯ-แหลมฉบัง (บก)	118	2 ชั่วโมง
แหลมฉบัง-บันดาร์ อับบาส (น้ำ)	7,710	12 วัน 9 ชั่วโมง
บันดาร์ อับบาส-ทาชเคนต์ (บก)	2,682	4 วัน 7 ชั่วโมง
รวม (ไม่รวมพิธีการศุลกากร)	10,510	14 วัน 23 ชั่วโมง
รวม (ทั้งหมด) ²	10,510	40-45 วัน
ต้นทุนต่อ TEU (ไม่รวมค่าระวางเรือ)	3,100 ดอลลาร์สหรัฐฯ	
ต้นทุนต่อ TEU (ทั้งหมด) ²	6,100 ดอลลาร์สหรัฐฯ	
บริษัทที่ให้บริการ	MSC, Cosco, Evergreen, Hapag-Lloyd, K Line, Maersk, CMA CGM, OOCL, Yang Ming, Samudera, Hanjin, PIL, MISC Berhad, HMM, Libra, NYK, RCL, Wanhai, TS Line	

ที่มา : SeaRates (2016) <https://www.searates.com/reference/portdistance/?A=ChIJ82ENKDJgHTERIEjiXbIAAQE&F=ChIJw-L5wvwyLrjgRmMulSjsyqaU&B=12248&E=8768&>

² ข้อมูลจากบริษัท LEO Global Logistics ณ วันที่ 31 มกราคม 2016

อีกทางเลือกหนึ่ง คือ ใช้เส้นทางผ่านท่าเรือการาจีในประเทศปากีสถาน แต่ต้องผ่านประเทศถึง 3 ประเทศ คือ ปากีสถาน อัฟกานิสถาน และทาจิกิสถาน ก่อนจะเข้าเขตอุซเบกิสถานที่เมืองเบกาบาด (Bekobod) ตรงข้ามเมืองคุจันด์ (Khujand) ซึ่งใหญ่อันดับ 2 ของทาจิกิสถาน หากไม่นับขั้นตอนศุลกากร จะใช้ต้นทุนเวลาน้อยกว่า (2,887 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อ TEU) คือ 13 วัน แต่ในความเป็นจริงต้องสูญเสียเวลาในการผ่านด่านศุลกากร 3 แห่ง ประกอบกับเส้นทางผ่านประเทศอัฟกานิสถานที่มีความเสี่ยงจากการก่อการร้าย และทาจิกิสถานที่ภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูง จึงใช้เวลาโดยรวมมากกว่า ทำให้เส้นทางดังกล่าวไม่ได้รับความนิยมเทียบเท่าเส้นทางผ่านประเทศอิหร่าน

อีกเส้นทาง คือ ใช้ท่าเรือเติร์กเมนบาชี (Turkmenbashi) ในประเทศเติร์กเมนิสถาน ซึ่งมีข้อดี คือขนส่งทางบกผ่านเพียง 1 ประเทศ แต่ระยะเวลาขนส่งและต้นทุนสูงมาก เพราะต้องผ่านคลองสุเอซ ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และทะเลดำ แล้วเข้าสู่แม่น้ำดอนที่เมืองรอสตอฟ ออน ดอน (Rostov on Don) และออกสู่ทะเลแคสเปียนที่ปากแม่น้ำวอลกาใกล้กับเมืองอัสตราคาน (Astrakhan) ประเทศรัสเซีย ก่อนข้ามฝั่งทะเลแคสเปียนไปยังท่าเรือเติร์กเมนบาชี ทำให้เส้นทางดังกล่าวเป็นตัวเลือกเฉพาะในกรณีที่เกิดสงครามในอิหร่านและอัฟกานิสถานเท่านั้น

การขนส่งทางอากาศ

ในการขนส่งสินค้าจากไทยไปอุซเบกิสถาน ราคาสำหรับพัสดุ 20 กิโลกรัมเท่ากับประมาณ 18,000 บาท เท่ากับประเทศอื่นๆ ในเอเชียกลาง แต่ใช้เวลาเร็วสุด 4 วัน มากกว่าคาซัคสถาน 1 วัน¹³

การเดินทาง

เช่นเดียวกับคาซัคสถานและเติร์กเมนิสถาน อุซเบกิสถานมีเที่ยวบินตรงมายังประเทศไทย ทำให้สะดวกต่อนักธุรกิจที่สนใจเข้าไปลงทุน แต่ตัวเลือกจำกัดแค่สายการบินอุซเบกิสถาน (Uzbekistan Airways) ซึ่งใช้เวลาเพียง 6-7 ชั่วโมง ราคาเริ่มต้นประมาณ 25,000 บาท (ไป-กลับ) แต่ไม่ได้บินทุกวันและคุณภาพการบริการยังไม่ดีพอ โดยได้รับการจัดอันดับจาก Skytrax ในระดับ 3 ดาว¹⁴ อีกตัวเลือก คือ แอร์อัสตานา (Air Astana) ของคาซัคสถาน สายการบินระดับ 4 ดาว ซึ่งสูงสุดในอดีตสหภาพโซเวียตและเทียบเท่าการบินไทย โดยได้รับรางวัลสายการบินยอดเยี่ยมของเอเชียกลางและเอเชียใต้ติดต่อกัน 4 ปี แต่ราคาตัวไปกลับแพงกว่าประมาณ 4,000 บาท และต้องรอเปลี่ยนเครื่องที่คาซัคสถานหลายชั่วโมง

อุซเบกิสถานมีท่าอากาศยานนานาชาติถึง 11 แห่ง เช่น ทาชเคนต์ บูคารา นาวอย ซามาร์คันด์ (Samarkand) เฟอร์กานา (Ferghana) อันดีจัน (Andijan) เป็นต้น มากที่สุดในเอเชียกลาง โดยเที่ยวบินระหว่างประเทศที่ออกจากเมืองอื่นนอกเหนือจากทาชเคนต์เกือบทั้งหมดเป็นเที่ยวบินไปยังรัสเซีย เนื่องจากแรงงานอุซเบกิสถานเข้าไปรับจ้างในรัสเซียเป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 1.6: สภาพแวดล้อมด้านโลจิสติกส์ของอุซเบกิสถานเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียกลาง

ปัจจัยด้านโลจิสติกส์	หน่วย	UZ	ประเทศอื่นในเอเชียกลาง				TH
			KZ	KG	TJ	TM	
ประสิทธิภาพโดยรวม : LPI (อันดับ) ¹	คะแนน	2.39 (129)	2.70 (88)	2.21 (149)	2.53 (114)	2.30 (140)	3.43 (35)
การเข้าถึงระบบราง : ความยาวทางรถไฟ (อันดับ) ²	กม.	4,280 (38)	15,372 (19)	417 (118)	616 (110)	3,181 (50)	4,071 (42)
การเข้าถึงระบบราง : ความยาวต่อประชากร (อันดับ) ²	กม.	6,488 (75)	1,061 (10)	12,860 (97)	11,167 (91)	1,585 (27)	16,084 (109)
การเข้าถึงถนน : ความยาวถนน (อันดับ) ³	กม.	86,496 (52)	97,418 (46)	34,000 (94)	27,767 (98)	58,592 (71)	180,053 (28)
การเข้าถึงถนน : สัดส่วนถนนลาดยาง (อันดับ) ⁴	ร้อยละ	-	-	-	-	-	-
การเข้าถึงท่าอากาศยาน : จำนวน ท่าอากาศยานนานาชาติ ⁵	สัดส่วน	11	9	2	4	2	10
การขนส่งทางอากาศ : ต้นทุนพัสดุ 20 กก. ⁶	ดอลลาร์ สหรัฐ	18,083	18,083	18,083	18,083	-	-
การขนส่งทางอากาศ: ระยะเวลา ⁶	วัน	4	3	4	4	-	-

¹³ http://dct.dhl.com/input.jsp?langId=en#service_details_1

¹⁴ <http://www.airlinequality.com/ratings/3-star-airline-ratings/>

ปัจจัยด้านโลจิสติกส์	หน่วย	UZ	ประเทศอื่นในเอเชียกลาง				TH
			KZ	KG	TJ	TM	
การเดินทางทางอากาศ: ต้นทุน ⁷	บาท	24,775	16,716	20,048	30,273	34,353	-

ที่มา : ¹ World Bank (2014) จากทั้งหมด 160 ประเทศ (<http://lpi.worldbank.org/international/global>)

² Project Gutenberg (2013) จากทั้งหมด 151 ประเทศและดินแดน

(http://self.gutenberg.org/articles/list_of_countries_by_rail_transport_network_size)

³ Central Intelligence Agency (2014) จากทั้งหมด 223 ประเทศและดินแดน

(<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2085rank.html>)

⁴ World Bank (2014) ณ วันที่ 17 มกราคม 2016 ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้

(<http://data.worldbank.org/indicator/IS.ROD.PAVE.ZS/countries>)

⁵ ประมวลโดยคณะผู้วิจัย (2016) จากเว็บไซต์สายการบิน

⁶ DHL (2016) ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2016 (http://dct.dhl.com/input.jsp?langId=en#service_details_1)

⁷ Skyscanner (2016) แสดงราคาที่ดีที่สุดไปอีก 12 เดือนข้างหน้า

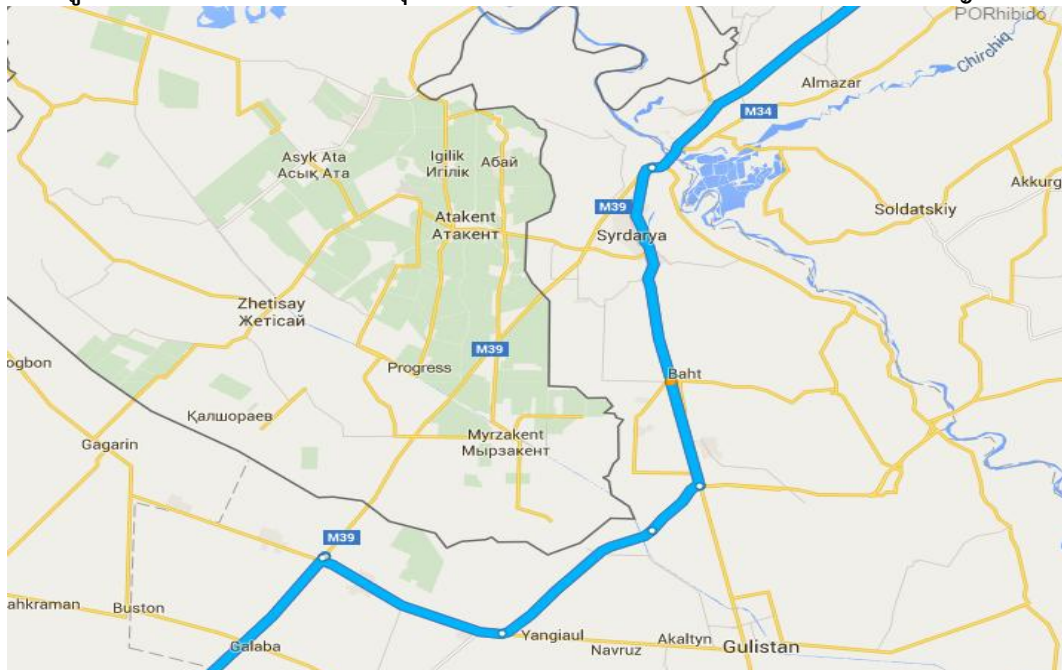
(<http://www.skyscanner.co.th/transport/flights/th?oym=null&iym=null>)

1.3.2 โลจิสติกส์ภายในประเทศและภูมิภาค

การคมนาคมขนส่งในอุซเบกิสถานประกอบด้วยทางถนนและทางราง¹⁵ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การขนส่งภายในประเทศและภูมิภาค

รูปภาพที่ 1.6: เส้นทางจากกรุงทาชเคนต์ไปยังเมืองซามาร์คันด์บริเวณที่เป็นปัญหา

ที่มา : Google Maps (2016)

<https://www.google.co.th/maps/dir/International+Hotel+Tashkent,+Amir+Temur+Avenue,+Tashkent,+Uzbekistan/Bukhara,+Uzbekistan/@40.7295544,68.3192151,10z/data=!4m13!4m12!1m5!1m1!1s0x38ae8b52154ebd3f:0x1b75d2ab6395d2e5!2m2!1d69.2832814!2d41.3376192!1m5!1m1!1s0x3f50060e65993cd5:0xc87beaf40e48e767!2m2!1d64.4555769!2d39.7680827>

¹⁵ นอกจากนี้มีท่าเรือบนแม่น้ำอามูดาร์ยา (Amu Darya) แต่มีประโยชน์เฉพาะในการขนส่งไปอัฟกานิสถานเท่านั้น

ส่วนการขนส่งทางรถไฟนั้น ทางรถไฟความกว้าง 1.520 เมตร (Broad gauge) ของอุซเบกิสถาน เชื่อมโยงกับเพื่อนบ้านทุกประเทศยกเว้นอัฟกานิสถาน ทำให้เมืองหลักๆ ของประเทศมีทางรถไฟพาดผ่าน แต่ขาดทางรถไฟจากทาชเคนต์ตรงเข้าสู่หุบเขาเฟอร์กานา เพราะโครงข่ายที่มีอยู่ต้องผ่านเข้าประเทศ ทาจิกิสถาน (วงกลมในรูปภาพที่ 1.7) อย่างไรก็ตาม อุซเบกิสถานเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางสายทรานส์แคสเปียน ที่เชื่อมกรุงทาชเคนต์ ผ่านเมืองบูคารา ไปยังท่าเรือเติร์กเมนบาซีในเติร์กเมนิสถาน นอกจากนี้ ระบบรถไฟของ อุซเบกิสถานยังเชื่อมต่อกับทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรีย ทำให้สามารถส่งสินค้าทางรางจากอุซเบกิสถาน ผ่านคาซัคสถาน ไปยังรัสเซีย ยูเครน สหภาพยุโรป และจีนได้

รูปภาพที่ 1.7: ระบบรางในอุซเบกิสถาน

ที่มา : United Nations (2004) <http://www.un.org/Depts/Cartographic/map/profile/uzbekist.pdf>

การเดินทางภายในประเทศ

อุซเบกิสถานมีรถไฟความเร็วสูง 1 สายระหว่างกรุงทาชเคนต์กับซามาร์คันด์ ซึ่งรันระยะเวลาเดินทางระหว่างเมืองดังกล่าวเหลือเพียง 2 ชั่วโมงเท่านั้น ส่วนการเดินทางระหว่างเมืองรูปแบบอื่นๆ คือ รถตู้ (Marshrutka) และรถโดยสาร ซึ่งเป็นทางเลือกสำหรับคนที่ง้อเงินรายได้น้อย นักธุรกิจส่วนใหญ่ควรหารถเช่าพร้อมคนขับ แต่หลีกเลี่ยงการเดินทางยามวิกาล เพราะถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ และหากเดินทางในฤดูร้อน ต้องสอบถามถึงการใช้งานเครื่องปรับอากาศ เพราะยานพาหนะในอุซเบกิสถานสภาพค่อนข้างเก่าแล้ว

กรุงทาชเคนต์ยังมีรถไฟใต้ดินสายแรกของเอเชียกลาง ซึ่งปัจจุบันมีความยาวของระบบและจำนวนสถานี (3 สาย 29 สถานี) สูงสุดในเอเชียกลาง

นอกจากนี้ ในการเดินทางนักธุรกิจควรพกสำเนาหนังสือเดินทางติดตัวตลอด และหลีกเลี่ยงการยื่นหนังสือเดินทางจริงให้กับคนแปลกหน้า¹⁶

¹⁶ <http://travel.gc.ca/destinations/uzbekistan>

รูปภาพที่ 1.8: ระบบรถไฟใต้ดินอันสวยงามแบบโซเวียตในกรุงทาชเคนต์

ที่มา : Max Avdeev (2013) <http://blog.maxavdeev.com/post/59671538898/kosmonavtlar>

1.4 สถานะแวดล้อมการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน

โครงสร้างพื้นฐาน นอกเหนือจากระบบโลจิสติกส์ที่ได้อธิบายในข้อ 1.3 แล้ว ยังประกอบด้วยทั้งทางกายภาพ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา และไม่ใช่กายภาพ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ไฟฟ้า

จากการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานตั้งแต่สมัยโซเวียต ประชากรอุซเบกิสถานเกือบทั้งหมดมีไฟฟ้าใช้ โดยในปี 2012 มีกำลังการผลิต 49,910 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง สูงกว่าการบริโภคในประเทศที่ 45,210 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมงเล็กน้อย ทำให้อุซเบกิสถานในฐานะผู้ผลิตไฟฟ้ารายใหญ่ที่สุดของเอเชียกลาง ส่งออกไฟฟ้าสุทธิประมาณ 90 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมงในปีดังกล่าว และต้นทุนไฟฟ้าค่อนข้างต่ำ ถึงแม้สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่างศรีลังกา แต่ต่ำกว่าคาซัคสถานเล็กน้อยและถูกกว่าไทยเกือบ 3 เท่า (สถิติปรากฏตามตารางที่ 1.7) ปัญหาสำคัญจึงอยู่ที่เสถียรภาพและความยั่งยืนของแหล่งพลังงานมากกว่า เพราะอุซเบกิสถานใช้พลังงานร้อยละ 86 จากเชื้อเพลิงฟอสซิล เกือบทั้งหมดจากก๊าซธรรมชาติ นอกนั้นเป็นพลังงานน้ำอีกร้อยละ 14 ไม่มีพลังงานนิวเคลียร์หรือพลังงานทดแทนแต่อย่างใด¹⁷ เป็นที่น่าสังเกตว่า ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของก๊าซธรรมชาติ

¹⁷ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uz.html>

ในอดีตรัฐบาลอุซเบกิสถานมิได้ส่งเสริมพลังงานสะอาดอย่างจริงจัง แต่มุ่งเน้นการประหยัดพลังงานในภาคครัวเรือนมากกว่า ทั้งที่การผลิตพลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานชีวมวลจากฝ้ายมีศักยภาพสูง

จนเมื่อปี 2014 บริษัท Gazprom ของรัสเซียได้ปรับเปลี่ยนพลวัตพลังงานในภูมิภาคเอเชียกลาง โดยเพิ่มการลำเลียงก๊าซจากอุซเบกิสถานไปยังคีร์กีซสถาน ประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีปัญหาด้านเชื้อชาติกับอุซเบกิสถานแต่สนิทสนมกับรัสเซียและ Gazprom จ่าย 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ ซื้องิกิจการ Kyrgyzgaz เพื่อแลกกับการพักชำระหนี้ รัฐบาลกรุงทาชเคนต์จึงพึ่งพาบ่อก๊าซธรรมชาติที่มีรัสเซียเป็นนักลงทุนมิได้อีกต่อไป และหันมาสนใจพลังงานทดแทนมากขึ้น เพื่อเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานดังกล่าวเป็นร้อยละ 20 ในปี 2030¹⁸ โดย ADB ได้สนับสนุนโครงการไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ที่เมืองซามาร์คันด์¹⁹ รัฐบาลเกาหลีใต้ลงนามความร่วมมือด้านพลังงานแสงอาทิตย์²⁰ ส่วนบริษัทเยอรมนีศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งฟาร์มลมในเขตนาวยอและคาราคาลปากสถาน (Karakalpakstan)²¹

1.4.2 น้ำสะอาดและการจัดการน้ำเสีย

หากการจัดการพลังงานในเอเชียกลางดูวุ่นวายเพราะบทบาทรัสเซียแล้ว ความขัดแย้งจากการจัดการน้ำต้องเรียกว่าเป็น “สงคราม” แย่งชิงทรัพยากรโดยแท้ เพราะในสมัยโซเวียตรัฐบาลคอมมิวนิสต์ได้สร้างคลองชลประทาน เพื่อผันน้ำจากแม่น้ำอามู ดาร์ยา (Amu Darya) และซีร์ ดาร์ยา (Syr Darya) ที่ไหลลงสู่ทะเลอารัล (Aral Sea) ไปใช้เพาะปลูกข้าว แตง และฝ้ายในเติร์กเมนิสถาน จนทะเลดังกล่าวเหลือพื้นที่ไม่ถึงร้อยละ 10 ทำให้อุซเบกิสถานซึ่งภูมิอากาศแห้งแล้งอยู่แล้ว ยิ่งเผชิญภัยแล้งรุนแรงขึ้น โดยมีสัดส่วนผู้เข้าถึงแหล่งน้ำสะอาด (Improved water sources) ร้อยละ 87 ซึ่งต่ำกว่าทั้งไทย คาซัคสถาน และคีร์กีซสถาน

เมื่อคีร์กีซสถานและทาจิกิสถานซึ่งปกครองพื้นที่ต้นน้ำของแม่น้ำอามู ดาร์ยา พิจารณาสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ ซึ่งจะกระทบต่อภาคเกษตรของอุซเบกิสถานโดยเฉพาะฝ้าย ประธานาธิบดีอิสลาม คาริมอฟ (Islam Karimov) ถึงกับประกาศว่าการสร้างเขื่อนจะนำไปสู่สงคราม จนผู้นำคาซัคสถานต้องออกมาห้ามปรามทำนองว่าพี่น้องไม่ควรทะเลาะกัน²² ทาจิกิสถานจึงระงับโครงการชั่วคราว ขณะเดียวกัน จากรายงานของกระทรวงเกษตรและทรัพยากรน้ำแห่งอุซเบกิสถาน ความเค็ม (Salinity) ทำให้ไม่สามารถนำน้ำจากชั้นหิน

อุ้มน้ำ (Aquifer) มาใช้อุปโภคบริโภคได้อย่างในมองโกเลีย²³ ยิ่งไปกว่านั้น องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) คาดการณ์ว่า ร้อยละ 53 ของพื้นที่ชลประทานจะเผชิญปัญหาความเค็มในระดับที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ภาคเกษตรสูญเสียรายได้ถึง 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี²⁴ ดังนั้น เมื่อคำนึงถึงโครงสร้างพื้นฐานทั้งหมด ปัจจัยด้านน้ำสะอาดและโลจิสติกส์เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนในอุซเบกิสถานที่สำคัญที่สุด

¹⁸ <http://www.windpowermonthly.com/article/1322818/uzbekistan-introduces-wind-friendly-measures>

¹⁹ <http://www.adb.org/projects/45120-003/main?page-2=1&page-3=1>

²⁰ <http://www.korea.net/NewsFocus/Sci-Tech/View?articleId=116750>

²¹ <http://www.evind.es/2014/06/08/geo-net-studies-uzbekistans-wind-power-potential/45792>

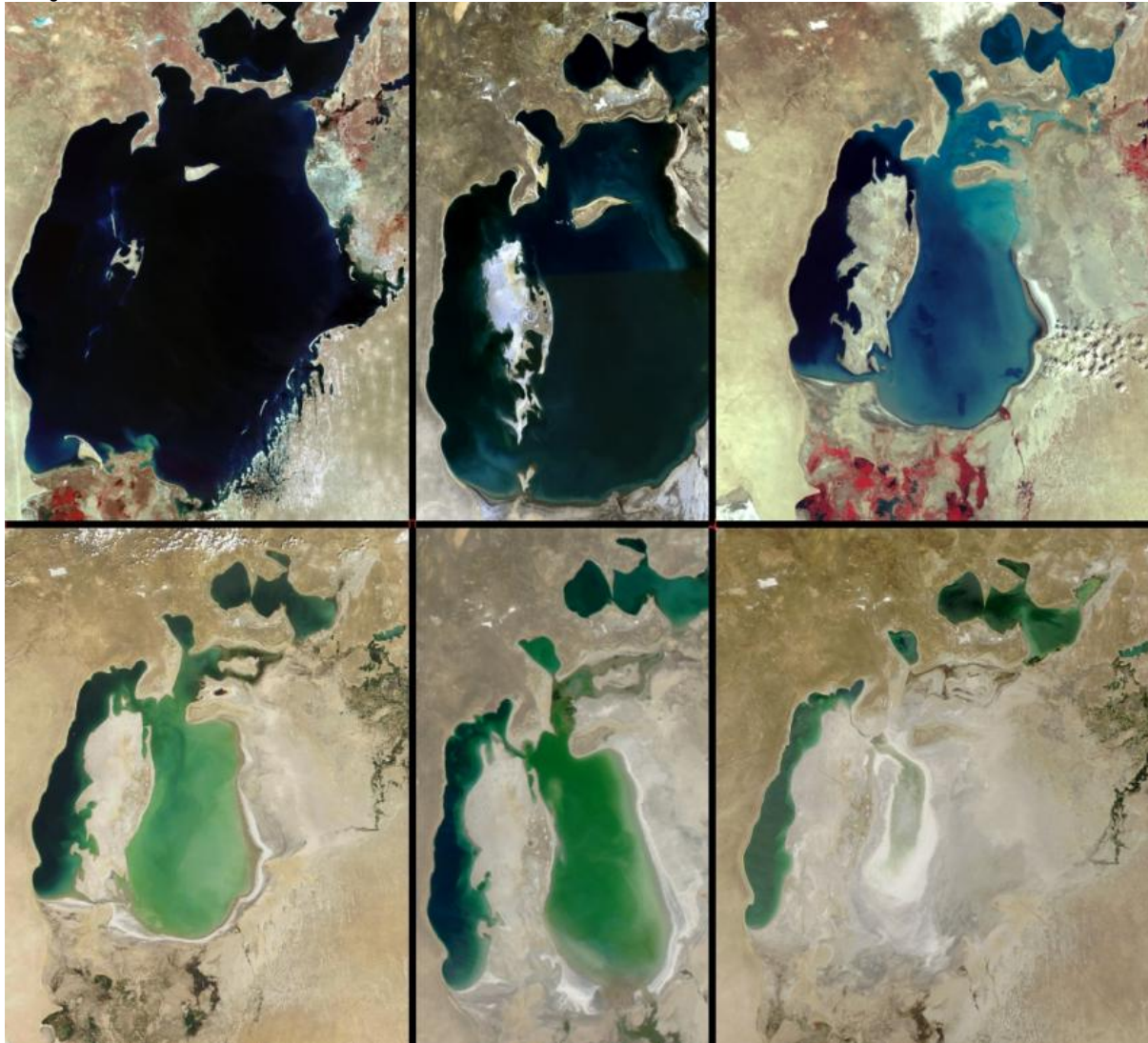
²² <http://www.eurasianet.org/node/65877>

²³ http://www.gwp.org/Global/GWP-CACENA_Files/en/pdf/uzbekistan.pdf

²⁴ <http://www.fao.org/nr/land/projects-programmes/cacilm-initiative/cacilm-project/uzbekistan/en/>

รูปภาพที่ 1.9: ทะเลอารัลในปี 1973, 1989, 1999 (แถวบน), 2001, 2003 และ 2009 (แถวล่าง)

ที่มา : USGS (2014) <http://reconsideringrussia.org/2014/08/15/a-guide-to-the-stans-of-central-asia/aral-sea/>

ตารางที่ 1.7: ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานของอุซเบกิสถานเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเอเชียกลาง

ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน	หน่วย	UZ		ประเทศอื่นในเอเชียกลาง				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KZ	KG	TJ	TM	
ไฟฟ้า : การเข้าถึง (อันดับ) ¹	ร้อยละจาก ประชากร	-	100.0 (1)	100.0 (1)	100.0 (1)	100.0 0 (1)	100.0 (1)	100.0 (1)
ไฟฟ้า : ต้นทุน (อันดับ) ²	ดอลลาร์ต่อ กิโลวัตต์ชม.	-	0.062	0.091	0.042	0.061	-	0.167
น้ำสะอาด : การเข้าถึง (อันดับ) ³	ร้อยละจาก ประชากรที่เข้าถึง	87.0	87.0 (144)	93.0 (114)	90.0 (131)	74.0 (168)	-	98.0 (69)
เทคโนโลยีสารสนเทศ : การใช้ โทรศัพท์เคลื่อนที่ (อันดับ) ⁴	ร้อยละจาก ประชากร	74.00	74.00 (152)	169.00 (10)	134.00 (37)	95.00 (124)	136.00 (45)	144.00 (36)

ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน	หน่วย	UZ		ประเทศอื่นในเอเชียกลาง				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KZ	KG	TJ	TM	
เทคโนโลยีสารสนเทศ : การใช้อินเทอร์เน็ต (อันดับ) ⁵	ร้อยละจาก ประชากร	38.2	43.6 (104)	54.9 (82)	28.3 (129)	17.5 (152)	12.2 (164)	34.9 (123)
เทคโนโลยีสารสนเทศ : การใช้บรอดแบนด์ (อันดับ) ⁶	ร้อยละจาก ประชากร	0.77	1.06 (136)	11.91 (74)	2.46 (118)	0.07 (176)	0.03 (181)	7.75 (90)

ที่มา : ¹ World Bank (2012) จากทั้งหมด 212 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/EG.ELC.ACCS.ZS>)

² World Bank (2015) (<http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/uzbekistan/getting-electricity>)

³ World Bank (2015) จากทั้งหมด 196 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/SH.H2O.SAFE.ZS>)

⁴ World Bank (2014) จากทั้งหมด 203 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/IT.CEL.SETS.P2/countries>)

⁵ World Bank (2014) จากทั้งหมด 202 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.P2/countries>)

⁶ World Bank (2013) จากทั้งหมด 192 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.BBND.P2/countries>)

1.4.3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

อุซเบกิสถานต่างจากไทย คาซัคสถาน และคีร์กีซสถาน เพราะสัดส่วนผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในอุซเบกิสถาน (รหัสประเทศ +998) ยังไม่มากกว่าจำนวนประชากร โดยเฉลี่ย 1 คนใช้โทรศัพท์ดังกล่าว 0.74 เครื่อง ขณะที่จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน (Fixed line) ต่ำกว่าร้อยละ 10 ของประชากร²⁵

เนื่องจากตลาดโทรศัพท์มือถือยังมีศักยภาพเติบโต นักลงทุนต่างชาติจากรัสเซียและยุโรปเหนือจึงเข้ามาลงทุนให้บริการ แต่ถูกเปิดโปงว่าพัวพันการทุจริตคอร์รัปชันอันมโหฬารตั้งจะกล่าวถึงในส่วนถัดไป

อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในอุซเบกิสถานค่อนข้างสูง โดยในปี 2014 ร้อยละ 44 ของประชากรใช้อินเทอร์เน็ต สูงกว่าไทย (ร้อยละ 35) และทุกประเทศในเอเชียกลางยกเว้นคาซัคสถาน (ร้อยละ 55) แต่เพียงร้อยละ 1 เข้าถึงบริการบรอดแบนด์ ต่ำกว่าไทย (ร้อยละ 8) และคาซัคสถาน (ร้อยละ 12) อีกทั้งอินเทอร์เน็ตในอุซเบกิสถานมีความเร็วต่ำมาก โดยเฉลี่ยแค่ 0.25 เมกะไบต์ต่อวินาที ต่ำกว่าไทย ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ (6, 12 และ 100 เมกะไบต์ต่อวินาที) หลายเท่าตัว รวมทั้งราคาแพงหากเปรียบเทียบกับไทยและคาซัคสถาน²⁶

1.4.4 นิคมอุตสาหกรรม

อุซเบกิสถานได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมพิเศษสำหรับรองรับการลงทุนภายในประเทศหลายแห่ง โดยมี 3 แห่งสำคัญ คือ เขตเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมพิเศษนาวอย (Navoi) เขตอุตสาหกรรมพิเศษ Angren และ Jizzax ซึ่งมีรายละเอียดสิทธิประโยชน์ ดังแสดงในตารางที่ 1.8

- 1) Navoi free industrial economic zone เป็นเขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมพิเศษแห่งแรกของอุซเบกิสถาน ตั้งอยู่ที่ Navoi โดยเป็นศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์ เนื่องจากเน้นส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการส่งออกเป็นหลัก ทั้งนี้ เงินลงทุนขั้นต่ำที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี คือ 3 ล้านยูโร ดังแสดงในตารางที่ 1.8

²⁵ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uz.html>

²⁶ <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2015/MISR2015-w5.pdf>

ตารางที่ 1.8: สิทธิประโยชน์ตามวงเงินลงทุน กรณี Navoi

วงเงินลงทุน	สิทธิประโยชน์ทางภาษี	
	ระยะที่ 1	ระยะที่ 2
€3-10 million	ยกเว้นภาษี 7 ปี	-
€10-30 million	ยกเว้นภาษี 10 ปี	ลดหย่อนภาษี 50% 5 ปี
> €30 million	ยกเว้นภาษี 15 ปี	ลดหย่อนภาษี 50% 10 ปี

ที่มา: Invest in Uzbekistan (2015)

- 2) Angren special economic zone และ 3) Jizzax special economic zone ตั้งอยู่ที่ Tashkent และ Jizzax ตามลำดับ โดยกำหนดเงินลงทุนขั้นต่ำที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพียง 3 แสนดอลลาร์สหรัฐฯ ดังแสดงในตารางที่ 1.9

ตารางที่ 1.9: สิทธิประโยชน์ตามวงเงินลงทุน กรณี Angren และ Jizzax

วงเงินลงทุน	สิทธิประโยชน์ทางภาษี
\$0.3-3 million	ยกเว้นภาษี 3 ปี
\$3-10 million	ยกเว้นภาษี 5 ปี
> \$10 million	ยกเว้นภาษี 7 ปี

ที่มา: Invest in Uzbekistan (2015)

ทั้งนี้ สิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากร ที่ยกเว้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบและเครื่องจักรอุปกรณ์สำหรับการผลิตภายในเขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมพิเศษนั้น หากเป็นที่ Navoi จะเน้นส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการส่งออก กล่าวคือ หากเป็นบริษัทที่ผลิตและส่งออกทั้งหมด ได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้าทั้งหมด ขณะที่หากเป็นบริษัทที่ผลิตแล้วขาย ทั้งในและต่างประเทศจะได้รับการลดหย่อนภาษีนำเข้าร้อยละ 50

ตารางที่ 1.10: สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับบริษัทที่ตั้งอยู่ในเขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมพิเศษแต่ละแห่ง

ภาษีที่ได้รับสิทธิประโยชน์	Navoi FIEZ		Angren SIZ	Jizzax SIZ
	ระยะที่ 1	ระยะที่ 2		
Corporate income tax	√	√	√	√
Property tax	√	-	√	√
Infrastructure tax	√	-	√	√
Unified tax	√	√	√	√
School tax	√	-	-	-
Land tax	√	-	-	-
Road fund	√	-	√	√
Custom duties for import raw material and equipments	√	-	√	√

ที่มา: Invest in Uzbekistan (2015)

1.5 สถานะแวดล้อมการลงทุนด้านสังคม

1.5.1 ภาพรวมการพัฒนามนุษย์

จากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) พบว่าอุซเบกิสถานอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับกลาง โดยในปี 2014 ดัชนีดังกล่าวมีค่า 0.675 ซึ่งเป็นอันดับที่ 114 ของโลก คงที่จากปีก่อน ต่ำกว่าคาซัคสถานและไทย ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 56 และ 93 ตามลำดับ เพราะถึงแม้ว่าเศรษฐกิจอุซเบกิสถานเติบโตด้วยอัตราเฉลี่ยสูงกว่าไทยในทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้อัตราความยากจน (Poverty rate) ลดลงจากร้อยละ 27.5 ในปี 2001 เหลือร้อยละ 14.1 ในปี 2013²⁷ แต่ระบบสาธารณสุขและอุดมศึกษายังมีจุดอ่อน โดยประชากรที่เข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยมีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ 1.11: ปัจจัยด้านสังคมของอุซเบกิสถานเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเอเชียกลาง

ปัจจัยด้านสังคม	หน่วย	UZ		ประเทศอื่นในเอเชียกลาง				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KZ	KG	TJ	TM	
ภาพรวม : ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (อันดับ) ¹	คะแนน	0.672 (114)	0.675 (114)	0.788 (56)	0.655 (120)	0.624 (129)	0.688 (109)	0.726 (93)
การศึกษา : อัตราการรู้หนังสือ (อันดับ) ²	ร้อยละ	99.5 (18)	99.6 (17)	99.8 (3)	99.5 (19)	99.8 (3)	99.7 (12)	96.7 (49)
การศึกษา : ดัชนีการเข้าเรียน (อันดับ) ³	จำนวนปี การศึกษา	-	10.9 (41)	11.4 (32)	10.6 (49)	10.4 (56)	9.9 (63)	7.3 (117)
การศึกษา : อัตราการเข้าเรียน ระดับอุดมศึกษา (อันดับ) ⁴	ร้อยละ	9.9	8.9 (107)	56.0 (42)	41.0 (60)	21.0 (84)	-	51.0 (41)
การศึกษา : ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ⁵	คะแนน (เต็ม 120)	-	77	80	76	71	73	74
การศึกษา : นวัตกรรม (อันดับ) ⁶	คะแนน (เต็ม 1)	0.11 (127)	0.14 (121)	0.42 (82)	0.23 (109)	0.19 (114)	-	0.61 (55)
สาธารณสุข : อายุคาด (อันดับ) ⁷	ปี	68.0 (135)	68.4 (127)	70.6 (113)	69.4 (121)	69.4 (121)	65.6 (141)	74.4 (81)
ความปลอดภัย : อัตราการฆาตกรรม (อันดับ) ⁸	อัตราต่อ 100,000 คน	3.7	3.3	9.0	6.5	1.3	4.3	5.0
ความปลอดภัย : ดัชนีความปลอดภัย (อันดับ) ⁹	คะแนน (เต็ม 100)	35.70 (38)	41.87 (109)	53.32 (76)	34.93 (122)	-	82.14 (3)	62.94 (49)
ความเสมอภาค : สัมประสิทธิ์จีนี (อันดับ) ¹⁰	คะแนน (เต็ม 100)	-	-	27.4 (57)	27.4 (57)	-	-	39.3 (23)
ความเสมอภาค : ความเท่าเทียมทางเพศ (อันดับ) ¹¹	คะแนน (invert)	-	0.148 (52)	0.120 (41)	0.160 (55)	0.139 (49)	-	0.106 (37)

²⁷ <http://www.worldbank.org/en/publication/global-monitoring-report>

ปัจจัยด้านสังคม	หน่วย	UZ		ประเทศอื่นในเอเชียกลาง				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KZ	KG	TJ	TM	
ความเสมอภาค : ความเป็นมิตรต่อเพศที่สาม (อันดับ) ¹²	คะแนน (+/-7)	-	-6 (141)	-1 (178)	-3 (97)	-4 (105)	-7 (161)	1 (46)
ความเป็นเมือง (อันดับ) ¹³	ร้อยละ	36 (164)	36 (166)	53 (125)	36 (166)	27 (186)	50 (133)	49 (136)

ที่มา: ¹ UNDP (2014) จากทั้งหมด 188 ประเทศ (<http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>)

² UNESCO (2015) จากทั้งหมด 153 ประเทศ (<http://www.uis.unesco.org/Literacy/Pages/default.aspx>)

³ UNDP (2014) จากทั้งหมด 188 ประเทศ (<http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>)

⁴ World Bank (2011 ยกเว้นคาซัคสถานเป็นข้อมูลปี 2012 และไทยเป็นข้อมูลปี 2013) จากทั้งหมด 130 ประเทศ (<http://data.worldbank.org/indicator/SE.TER.ENRR/countries>)

⁵ Educational Testing Service (ETS) (2014) (https://www.ets.org/s/toefl/pdf/94227_unlweb.pdf)

⁶ Cornell INSEAD WIPO (2015) จากทั้งหมด 141 ประเทศ (<https://www.globalinnovationindex.org/content/page/data-analysis/>)

⁷ UNDP (2014) จากทั้งหมด 188 ประเทศ (<http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>)

⁸ UNODC (2012) (<https://data.unodc.org/#state:0>)

⁹ NUMBEO (2015) จากทั้งหมด 147 ประเทศ (http://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2015)

¹⁰ World Bank (2012) จากทั้งหมด 81 ประเทศ (<http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI>)

¹¹ SIGI (2014) จากทั้งหมด 108 ประเทศ (<http://www.genderindex.org/ranking>)

¹² Spartacus (2015) จากทั้งหมด 181 ประเทศ (<http://www.spartacusworld.com/gaytravelindex.pdf>)

¹³ World Bank (2014) จากทั้งหมด 211 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS/countries>)

1.5.2 การศึกษา

จากดัชนีการเข้าเรียน (Schooling Index) ของ UNDP พบว่าโดยเฉลี่ยชาวอุซเบกิสถานเข้าศึกษา 10 ปี 11 เดือน ซึ่งใกล้เคียงกับนโยบายการศึกษาของประเทศที่กำหนดให้ประชากรอายุ 7-17 ปี ต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น จากอัตราการเล่าเรียนที่สูงในทิศทางเดียวกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค อันเป็นผลมาจากนโยบายพัฒนามนุษย์ในสมัยโซเวียต ประชากรอุซเบกิสถานถึงร้อยละ 99.6 สามารถอ่านออกเขียนได้ (อันดับที่ 17 จาก 153 ประเทศ) สูงกว่าไทย (ร้อยละ 96.7) เล็กน้อย

อย่างไรก็ตาม เยาวชนอุซเบกิสถานไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากนัก สัดส่วนประชากรที่เข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาลดลงจากร้อยละ 10.1 ในปี 2009 เหลือเพียงร้อยละ 8.9 (ต่ำกว่าไทย 6 เท่า) ในปี 2011 คิดเป็นอันดับที่ 107 จาก 130 ประเทศ และอันดับสุดท้ายของภูมิภาคเอเชียกลาง โดยไม่มีสถาบันการศึกษาใดติดรายชื่อ 500 มหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลก ขณะเดียวกัน แรงงานฝีมือส่วนหนึ่งออกไปทำงานในประเทศรัสเซียและคาซัคสถาน ทำให้อุซเบกิสถานขาดองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะนำมาใช้ต่อยอดอุตสาหกรรมพื้นฐานภายในประเทศ หรือกล่าวได้ว่า ปัจจัยนวัตกรรมก็เป็นจุดอ่อนของอุซเบกิสถาน แม้คะแนนดัชนีนวัตกรรมโลก (Global Innovation Index) จะเพิ่มขึ้นจาก 0.11 ในปี 2014 เป็น 0.14 คะแนนในปี 2015 แต่ตำแหน่งของอุซเบกิสถาน (อันดับ 121 จาก 141 ประเทศ) ต่ำกว่าไทยและต่ำที่สุดในภูมิภาค (ขาดข้อมูลเติร์กเมนิสถาน) โดยปัจจัยบ่งชี้ที่เห็นได้ชัด คือ ด้านการสร้างสรรค์ทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ (Intangible assets)²⁸ สาเหตุหนึ่งมาจากการจัดสรรงบประมาณด้านอุดมศึกษาต่ำ โดยอุซเบกิสถาน

²⁸ <https://www.globalinnovationindex.org/content/page/gii-full-report-2015/#pdfopener>

ใช้จ่ายด้านดังกล่าวเพียงร้อยละ 5.2 จากงบประมาณด้านการศึกษาทั้งหมด เปรียบเทียบกับร้อยละ 13.1 ใน
คาซัคสถานและร้อยละ 23.3 ในประเทศพัฒนาแล้ว²⁹

**อุปสรรคอีกประการนอกจากการขาดแคลนแรงงานฝีมือในประเทศ คือ ความสามารถทาง
ภาษาอังกฤษ** กล่าวคือ อุซเบกิสถานใช้ภาษาอุซเบก ซึ่งเขียนด้วยอักษรโรมัน เป็นภาษาประจำชาติ ทำให้พอ
อ่านภาษาอังกฤษได้ แต่ภาษาต่างประเทศที่ประชาชนสื่อสารได้มากที่สุดยังคงเป็นภาษารัสเซีย (ร้อยละ 14.2)³⁰
ทำให้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของชาวอุซเบกิสถานอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยคะแนนเฉลี่ยจาก
ผลสอบ Test of English as a Foreign Language (TOEFL) อยู่ที่ 77 คะแนน ซึ่งสูงกว่าไทย (74 คะแนน)
แต่ต่ำกว่าคาซัคสถาน (80 คะแนน)

1.5.3 สาธารณสุข

ในปี 2014 อายุคาด (Life expectancy) ของประชากรอุซเบกิสถานอยู่ที่ 68 ปี 5 เดือน สั้นกว่า
ประเทศไทย (74 ปี 5 เดือน) แต่ใกล้เคียงกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียกลาง โดยโรคไม่ติดต่อเป็นสาเหตุหลักของ
การเสียชีวิตของประชากรร้อยละ 79³¹ ทั้งนี้ อายุคาดที่เพิ่มขึ้น 5 เดือนจากปีก่อน แสดงถึงแนวโน้มการพัฒนา
สาธารณสุขที่ดีขึ้น อาทิ รัฐจริงจังแก้ไขปัญหาการขาดสารอาหาร เช่น ไอโอดีน การระบาดของเชื้อ HIV/AIDS
ลดลงจนอยู่เกณฑ์ต่ำมากโดยในปี 2015 มีผู้ติดเชื้อเพิ่มเพียง 4,000 คน และอัตราผู้ป่วยวัณโรคลดลงเหลือ
เพียง 50.8 ต่อประชากร 100,000 คน³² ส่วนอัตราการตายจากอุบัติเหตุทางถนน (11.8 ต่อ 100,000 คน) ต่ำ
ที่สุดในเอเชียกลางและต่ำกว่าไทย 3 เท่า อย่างไรก็ตาม อุซเบกิสถานยังขาดแคลนเภสัชภัณฑ์และเครื่องมือ
แพทย์ที่ทันสมัย รวมทั้งประชาชนบางพื้นที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำดื่ม อันเป็นผลต่อเนื่องจากภาวะ
โลกร้อน การเหือดแห้งของทะเลอาร์ลทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ และการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว
ของประชากร³³ นักลงทุนจึงควรเตรียมयरักษาโรคไปให้พร้อม โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดิน
อาหาร³⁴

1.5.4 ความปลอดภัย

ด้วยระบบการปกครองภายในประเทศทำให้อุซเบกิสถานมีอัตราอาชญากรรมค่อนข้างต่ำ จากข้อมูล
สำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on
Drugs and Crime: UNODC) พบว่าอัตราการฆาตกรรม (Homicide Rate) อยู่ที่ 3.3 ต่อประชากร 100,000
คนในปี 2012 ซึ่งต่ำกว่าไทย (5.0 ต่อประชากร 100,000 คน) และคาซัคสถาน (9.0 ต่อประชากร 100,000
คน) และลดลงจากปีก่อนถึงร้อยละ 18.92 เช่นเดียวกัน จากดัชนีความปลอดภัย (Safety Index) ปี 2015
กรุงทาชเคนต์เมืองหลวงได้รับคะแนนความปลอดภัยสูง

²⁹ <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/central-asia/ig-tertiary-education-in-uzbekistan-en.pdf>

³⁰ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uz.html>

³¹ World Bank (2012) (<http://data.worldbank.org/indicator/SH.DTH.NCOM.ZS/countries>)

³² UNDP (2015) <http://www.uz.undp.org/content/uzbekistan/en/home/countryinfo/>

³³ <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.GROW/countries/1W-UZ?display=graph>

³⁴ <https://smartraveller.gov.au/countries/uzbekistan>

นักลงทุนควรหลีกเลี่ยงการแลกเปลี่ยนเงินตราในที่เปลี่ยว ควรแลกเปลี่ยนในธนาคารหรือตามโรงแรม
ระดับระวางการใช้บัตรเครดิตซื้อสินค้าในร้านค้าขนาดเล็ก³⁵ และระวางการเรียกไถเงินจากตำรวจปลอม (ให้
ขอไปสถานีตำรวจแทน)³⁶

1.5.5 ความเสมอภาค

อุซเบกิสถานมีความเท่าเทียมทางเพศระดับปานกลาง โดยได้คะแนนดัชนีสถาบันสังคมและเพศ
(Social Institutions and Gender Index: SIGI) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา
(Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) เท่ากับ 0.1475 เป็นอันดับที่
52 จาก 188 ประเทศ ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับความแตกต่างในการเข้าถึงการศึกษาระหว่างชายและ
หญิง ซึ่งอัตราการรู้หนังสือในเพศชายสูงกว่าเพศหญิงเพียงร้อยละ 0.2 เท่ากับประเทศคีร์กีซสถาน แต่ใน
ระดับอุดมศึกษา สัดส่วนของนักศึกษาหญิงอยู่ที่ร้อยละ 38.6 เท่านั้น เปรียบเทียบกับร้อยละ 54.1 ในประเทศ
พัฒนาแล้ว³⁷ นอกจากนี้ ปัญหาทางโครงสร้างสังคมที่สำคัญ คือ (1) ความแตกต่างของมาตรฐาน
ความเป็นอยู่ระหว่างเมืองกับชนบท ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจในประเทศ ทำให้อุปสงค์แรงงานเพิ่มขึ้นไม่
ทันการเติบโตของประชากร³⁸ แรงงานชายจำนวนมากจึงไปทำงานในรัสเซีย คาซัคสถาน ฯลฯ (2) การจำกัด
สิทธิของเพศที่สาม โดยพฤติกรรมชายรักชายมีโทษจำคุก 3 ปีแต่หญิงรักหญิงเป็นเรื่องถูกกฎหมาย ทำให้
อุซเบกิสถานได้รับคะแนนความเป็นมิตรต่อเพศทางเลือกต่ำกว่าทุกประเทศในเอเชียกลางยกเว้น
เติร์กเมนิสถาน³⁹ และ (3) การถูกกล่าวโจมตีว่าใช้แรงงานเด็กในอุตสาหกรรมฝ้าย⁴⁰ ซึ่งทำให้ถูกคว่ำบาตร
จากบริษัทต่างชาติ เช่น Tesco⁴¹

ทางด้านความหลากหลายทางศาสนานั้น ประชากรกว่าร้อยละ 90 นับถือศาสนาอิสลามแต่ไม่เคร่ง
เช่นเดียวกับประเทศส่วนใหญ่ในเอเชียกลาง จากการสำรวจของ Pew Research Center ประชากรเพียง
ร้อยละ 30 เห็นว่าศาสนาสำคัญต่อชีวิต ต่ำเป็นอันดับ 3 ของประเทศมุสลิมทั้งหมด รองจากแอลเบเนีย
(ร้อยละ 15) และคาซัคสถาน (ร้อยละ 18) ตรงข้ามกับ 5 จังหวัดภาคใต้ของไทยที่สัดส่วนสูงถึงร้อยละ 95
เช่นเดียวกัน ประชากรเพียงร้อยละ 17 ละหมาดหลายครั้งต่อวัน สูงกว่าแค่ 2 ประเทศ คือ แอลเบเนียและ
คาซัคสถาน เปรียบเทียบกับร้อยละ 78 ในพื้นที่ชายแดนใต้ของประเทศไทย ยิ่งไปกว่านั้น ชาวอุซเบกิสถานถึง
ร้อยละ 77 ไม่เคยเข้ามัสยิด สูงเป็นอันดับ 1 ของประเทศอิสลามทั้งหมด⁴² ดังนั้น สินค้าที่จำหน่ายใน
อุซเบกิสถาน เช่นเดียวกับคาซัคสถานและคีร์กีซสถาน ไม่ต้องติดตราฮาลาล อยากรักดี ประชาชนครึ่งหนึ่ง
ถือศีลอดช่วงรอมฎอน

³⁵ <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=17596>

³⁶ <http://travel.gc.ca/destinations/uzbekistan>

³⁷ <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/central-asia/ig-tertiary-education-in-uzbekistan-en.pdf>

³⁸ <http://www.uz.undp.org/content/uzbekistan/en/home/countryinfo/>

³⁹ <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/1712/file/a45cbf3cc66c17f04420786aa164.htm/preview>

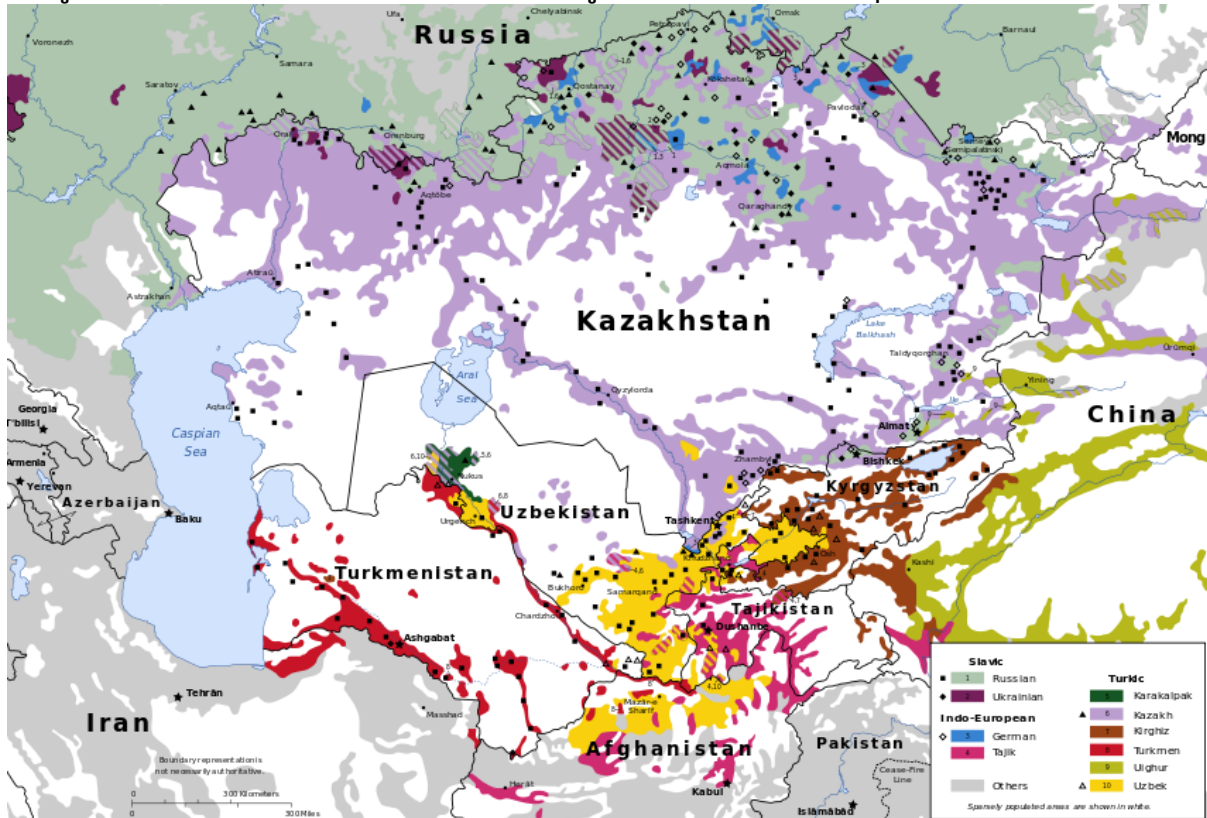
⁴⁰ <http://www.dol.gov/ilab/reports/child-labor/uzbekistan.htm>

⁴¹ <http://ejfoundation.org/news/tesco-takes-stand-against-forced-labour-uzbek-cotton-harvest>

⁴² <http://www.pewforum.org/2012/08/09/the-worlds-muslims-unity-and-diversity-2-religious-commitment/>

รูปภาพที่ 1.9: ความเปราะบางทางเชื้อชาติในภูมิภาคเอเชียกลาง (ชาวอุซเบกแสดงด้วยสี่เหลี่ยม)

ที่มา : Pmx (1992) https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Central_Asia#/media/File:Central_Asia_Ethnic_en.svg

ส่วนด้านเชื้อชาติ ถึงแม้ประชากรร้อยละ 80 เป็นชาวอุซเบก ที่เหลือเป็นรัสเซียร้อยละ 6 ทาจิก ร้อยละ 5 คาซัคร้อยละ 3 คาราคาลปัก (Karakalpak) ร้อยละ 3 และอื่นๆ เช่น เกาหลี อีกร้อยละ 4⁴³ แต่ด้วยสภาพสังคมอุซเบกที่แบ่งแยกเป็นเครือญาติ (Clan) ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชาวอุซเบกกับชนชาติอื่นๆ ไม่ราบรื่นเสมอไป นักลงทุนจึงต้องเคารพความแตกต่างทางเชื้อชาติ ไม่เหมารวมว่าคนเอเชียกลางทุกชนชาติมีพฤติกรรมหรือวัฒนธรรมเหมือนกันหมด

อนึ่ง ชุมชนโพ้นทะเล (Diaspora) ที่มีนัยสำคัญยิ่งในอุซเบกิสถาน คือ ชาวเกาหลีใต้ (Koryo Saram) ซึ่งมีจำนวนประมาณ 200,000 คน มากที่สุดในเอเชียกลาง (รวมทั้งเอเชียกลางประมาณ 500,000 คน) และเป็นอันดับ 6 ของโลก รองจากจีน สหรัฐฯ ญี่ปุ่น แคนาดา และรัสเซีย⁴⁴ สร้างความได้เปรียบแก่เกาหลีใต้ ในการสานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการแสวงหาวัตถุดิบและโอกาสทางธุรกิจในตลาดใหม่ เช่น การสำรวจแหล่งก๊าซธรรมชาติและการซื้อแร่ยูเรเนียม ทำให้บริษัทข้ามชาติของเกาหลีใต้ (Chaebols) ประสบความสำเร็จอย่างมากในการเจาะตลาด มีกิจการร่วมค้า (Joint ventures) มากกว่า 300 แห่ง และสำนักงานตัวแทนของบริษัทเกาหลีใต้กว่า 70 แห่ง เช่น LG, Samsung, Daewoo, SK, Korea National Oil Corporation โดยสัดส่วนการลงทุนส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมยานยนต์ สิ่งทอ และการสื่อสาร⁴⁵ ประชากรกลุ่มก้อนดังกล่าว มีนัยสำคัญต่อไทยอย่างน้อย 2 ประการ กล่าวคือ (1) ไทยต้องเผชิญการแข่งขัน

⁴³ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uz.html>

⁴⁴ http://www.index.go.kr/potal/main/EachDtlPageDetail.do?idx_cd=1682

⁴⁵ โครงการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการค้ากับกลุ่มประเทศเครือรัฐเอกราช (2009) โดยมูลนิธิ สวค.

กับธุรกิจของเกาหลีใต้เพราะสินค้าเกาหลีใต้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และรัฐบาลเกาหลีใต้ได้ส่งออกวัฒนธรรมโดยจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาและศูนย์เกาหลี-อุซเบกิสถาน (Korea-Uzbekistan Center)⁴⁶ (2) การทำความรู้จักกับชุมชนดังกล่าวอาจอำนวยความสะดวกหรือเอื้อประโยชน์ต่อนักลงทุนไทยได้ เพราะสามารถให้ข้อมูลเชิงลึก คำแนะนำทางธุรกิจ และส่วนหนึ่งทำธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง จึงเป็นไปได้ที่นักลงทุนในภาคการผลิตต้องพึ่งพาชาวเกาหลีหรือรัสเซียในการกระจายและจำหน่ายสินค้า

1.6 สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านการเมือง

1.6.1 การปกครอง

สาธารณรัฐอุซเบกิสถานปกครองด้วยระบอบประธานาธิบดีที่มาจากการเลือกตั้ง โดยประธานาธิบดีแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร แต่ตั้งแต่ได้รับเอกราชในปี 1991 ประธานาธิบดีอิสลาม คาริมอฟ ชนะเลือกตั้งด้วยเสียงเกินร้อยละ 85 ทุกครั้ง ซึ่งครั้งล่าสุดในปี 2015 คาริมอฟได้รับคะแนนเสียงท่วมท้นกว่าร้อยละ 90 โดยคู่แข่งอีก 3 คนเป็นผู้สนับสนุนคาริมอฟ ทำให้องค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป (Organization for Security and Co-operation in Europe: OSCE) เรียกอุซเบกิสถานว่าเป็นรัฐเผด็จการที่ไม่มีฝ่ายค้าน⁴⁷ โดยนายคาริมอฟเป็น 1 ใน 2 ผู้นำประเทศอดีตสหภาพโซเวียตที่กุมอำนาจอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ได้รับเอกราช (อีกประเทศ คือ คาซัคสถานซึ่งเป็นไม้เบื่อไม้เมากับอุซเบกิสถาน) สอดคล้องกับดัชนีความเป็นประชาธิปไตย (Democracy Index) ปี 2014 ของนิตยสาร *The Economist* ที่อุซเบกิสถานได้ 2.45 คะแนน อันดับ 154 ของโลกจากทั้งหมด 167 ประเทศ ก้าวกระโดดจากปีก่อนที่ได้ 1.72 คะแนน ซึ่งอาจเป็นเพราะเริ่มเห็นความพยายามปราบปรามคอร์รัปชันในชนชั้นปกครองตามที่กล่าวถึงในส่วน 1.6.2 แต่ผลไม่แตกต่างจากประเทศอื่นในภูมิภาคเพราะ *The Economist* จัดให้ทุกประเทศในเอเชียกลางยกเว้น คีร์กีซสถานเป็นประเทศเผด็จการ (Authoritarian) (แม้แต่ไทยภายใต้รัฐบาลทหารยังได้ 5.39 คะแนน) ในทางกลับกัน องค์การระหว่างประเทศที่อุซเบกิสถานเป็นสมาชิก ได้แก่ เครือรัฐเอกราช (Commonwealth of Independent States: CIS) และองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organisation: SCO) ชื่นชมอุซเบกิสถานว่าจัดการเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

ตารางที่ 1.12: ปัจจัยการเมืองของอุซเบกิสถานเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเอเชียกลาง

ปัจจัยด้านการเมือง	หน่วย	UZ		ประเทศอื่นในเอเชียกลาง				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KZ	KG	TJ	TM	
ความเป็นประชาธิปไตย: ดัชนี (อันดับ) ¹	คะแนน (เต็ม 10)	1.72	2.45 (154)	3.17 (137)	5.24 (95)	2.37 (156)	1.83 (160)	5.39 (93)
เสรีภาพ: เสรีภาพทางการเมือง (อันดับ) ²	คะแนน (เต็ม 7, invert)	7	7 (172)	6 (140)	5 (127)	6 (140)	7 (172)	6 (140)
เสรีภาพ: เสรีภาพพลเมือง (อันดับ) ²	คะแนน (เต็ม 7, invert)	7	7 (181)	5 (131)	5 (131)	6 (158)	7 (181)	5 (131)

⁴⁶ http://eng.nia.or.kr/english/Contents/02_programs/itcenter.asp?BoardID=201112231150552199&Order=202

⁴⁷ <http://www.reuters.com/article/us-uzbekistan-election-idUSKBN0MQ15A20150330>

ปัจจัยด้านการเมือง	หน่วย	UZ		ประเทศอื่นในเอเชียกลาง				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KZ	KG	TJ	TM	
สันติภาพ: ดัชนีสันติภาพโลก (อันดับ) ³	คะแนน (เต็ม 5, invert)	2.18	2.19 (113)	2.01 (87)	2.25 (121)	2.15 (108)	2.14 (106)	2.30 (126)
สันติภาพ: ดัชนีการก่อการร้ายโลก (อันดับ) ⁴	คะแนน (เต็ม 10, invert)	0.29	0.00 (1)	1.88 (80)	1.72 (77)	1.87 (79)	0.00 (1)	7.28 (153)
ความเสี่ยง: ความเสี่ยงทางการเมืองระยะยาว (อันดับ) ⁵	คะแนน (เต็ม 7, invert)	6	6 (100)	5 (78)	7 (133)	7 (133)	6 (100)	3 (47)
ความเสี่ยง: ความเสี่ยงทางสงคราม (อันดับ) ⁶	คะแนน (เต็ม 7, invert)	5	5 (139)	3 (80)	6 (163)	6 (163)	4 (110)	4 (110)
ความโปร่งใส: ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (อันดับ) ⁷	คะแนน (เต็ม 100)	17	18 (166)	29 (126)	27 (136)	23 (152)	17 (169)	38 (85)

ที่มา : ¹ The Economist (2014) จากทั้งหมด 167 ประเทศ (<http://www.sudestada.com.uy/Content/Articles/421a313a-d58f-462e-9b24-2504a37f6b56/Democracy-index-2014.pdf>)

² Freedom House (2015) จากทั้งหมด 195 ประเทศ (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2015#.Vo81dPmLTIU>)

³ Vision of Humanity (2015) จากทั้งหมด 162 ประเทศ (http://www.visionofhumanity.org/sites/default/files/Global%20Peace%20Index%20Report%202015_0.pdf)

⁴ Vision of Humanity (2015) จากทั้งหมด 162 ประเทศ (<http://www.visionofhumanity.org/#/page/our-gti-findings>)

⁵ Credendo Group (2015) จากทั้งหมด 190 ประเทศ (http://www.theglobaleconomy.com/rankings/political_risk_long_term/)

⁶ Credendo Group (2015) จากทั้งหมด 190 ประเทศ (http://www.theglobaleconomy.com/rankings/war_risk/)

⁷ Transparency International (2014) จากทั้งหมด 175 ประเทศ (<https://www.transparency.org/cpi2014/results>)

จากข้อมูลระบบการปกครองข้างต้น พลเมืองอุซเบกิสถานมีสิทธิเสรีภาพต่ำ โดยสถาบัน Freedom House ในสหรัฐฯ ให้คะแนนอุซเบกิสถานทั้งด้านเสรีภาพทางการเมือง (Political rights) และเสรีภาพพลเมือง (Civil liberties) ในระดับร้ายที่สุด ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อน เทียบเท่ากับเติร์กเมนิสถาน ประเทศเพื่อนบ้านที่ได้สมญานามว่า “เกาหลีเหนือแห่งเอเชียกลาง” แต่ต่ำกว่าไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชียกลาง (ข้อมูลดังตารางที่ 1.12) โดยฮิวแมนไรตส์วอตช์ (Human Rights Watch) รายงานในปี 2016 ว่าอุซเบกิสถานมีการกักขังและทรมานนักโทษการเมืองจำนวนมาก การคุกคามองค์กรนอกภาครัฐ (Non-governmental organisations: NGOs) การแทรกแซงสื่อมวลชน และการใช้แรงงานบังคับในอุตสาหกรรมฝ้าย⁴⁸ ซึ่งข้อหาทำร้ายรุนแรงและกระทบต่อนักลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สถานการณ์ดังกล่าวยังทำให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเทศอุซเบกิสถานหาได้ยากมาก ยกตัวอย่างการจัดอันดับขีดความสามารถการแข่งขันโดย World Economic Forum ไม่มีการกล่าวถึงอุซเบกิสถานแต่อย่างใด ดังนั้น จำเป็นที่นักลงทุนต้องเข้าไปสำรวจตลาดเชิงลึกก่อนตัดสินใจใดๆ

1.6.2 ความโปร่งใส

เช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ปัญหาคอร์รัปชันยังคงกีดกันความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ จากดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) ปี 2014 ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ประเทศเยอรมนีพบว่า อุซเบกิสถานมีคะแนน

⁴⁸ <https://www.hrw.org/news/2016/01/15/us-press-uzbekistan-political-prisoners-prison-death>

ความโปร่งใส 18 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 1 คะแนน หรือเป็นอันดับ 8 จากท้ายตาราง มีเพียง เดิร์กเมนิสถาน อีรัก ซูดานใต้ อัฟกานิสถาน ซูดาน เกาหลีเหนือ และโซมาเลียเท่านั้น ที่ได้รับการประเมินต่ำกว่า⁴⁹ องค์การนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International) เปรียบเปรยปัญหาคอร์รัปชันในอุซเบกิสถานว่า ประดุจ “มะเร็งร้ายที่กระจายไปทุกอณู”⁵⁰ ตั้งแต่ผ่านเข้าประเทศที่ทำอากาศยาน เจ้าหน้าที่รัฐอาจส่องตรวจ นั้บธนบัตรที่ชาวต่างชาติพกติดตัวมา ซึ่งหากไม่ตรงกับที่กรอกไว้ในแบบฟอร์ม เจ้าหน้าที่อาจยึดเงินส่วนต่างต่อหน้าต่อตา⁵¹ สอดคล้องกับรายงานของ Freedom House ซึ่งระบุว่า การทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงได้ กลายเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน⁵²

รูปภาพที่ 1.10: บุตรสาวประธานาธิบดีผู้เป็นทั้งนักธุรกิจ นักการทูต นักสังคมสงเคราะห์ นักออกแบบ นักร้อง ฯลฯ

ที่มา : PRI (2014) <http://www.pri.org/stories/2014-01-16/uzbekistans-tweeting-first-daughter-rebel>

ในปี 2012 บริษัทลูกของ TeliaSonera ผู้ให้บริการสื่อสารสัญชาติสวีเดนถูกทางการสั่งปิด หลังการ เจรจาผลประโยชน์ระหว่างบริษัทลูกดังกล่าวกับกุลนารา คาริมอฟ (Gulnara Karimova) ลูกสาวประธานาธิบดี ไม่ลงตัว เมื่อถูกเปิดโปงว่าบริษัทจ่ายสินบนถึง 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ให้กับเครือข่ายของครอบครัวคาริมอฟ ประธานบริหารของ TeliaSonera จึงตัดสินใจลาออกในปี 2013 ส่วนบุตรสาวประธานาธิบดีถูกทางการทั้ง สวิตเซอร์แลนด์และอุซเบกิสถานสอบสวน กรณีเรียกสินบนจากบริษัท TeliaSonera และบริษัทโทรคมนาคม ของนอร์เวย์และรัสเซียรวมเป็นเงินไม่ต่ำกว่า 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁵³ โดยกุลนาราปกป้องว่าตนเองเป็น เหยื่อของผู้ไม่ประสงค์ดีที่ต้องการกำจัดเธอจากการสืบทอดอำนาจจากบิดา ถึงแม้ว่าเธอยังไม่ได้ถูกดำเนินคดี

⁴⁹ <https://www.transparency.org/cpi2014/results>

⁵⁰ <https://www.amnesty.org.uk/uzbekistan-torture-corruption-and-lies>

⁵¹ จากประสบการณ์โดยตรงของคณะวิจัยและนักธุรกิจที่เคยให้สัมภาษณ์

⁵² <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2014/uzbekistan>

⁵³ http://www.upi.com/Top_News/World-News/2015/08/20/Swiss-prosecutors-widen-probe-against-Uzbek-socialite-Gulnara-Karimova/5961440015995/

(บ้างก็ว่าเธอถูกกักขังอยู่ในบ้าน) แต่เครือข่ายของเธอ 9 คน ซึ่งรวมถึงผู้บริหาร 2 คนของบริษัท Coca-Cola Ichimligi Uzbekiston ที่จัดตั้งโดยอดีตสามีชาวอเมริกันของเธอถูกตัดสินจำคุกแล้ว

ดังนั้น ปัจจัยด้านการเมืองถือเป็นอุปสรรคสำคัญใหญ่หลวงต่อการลงทุนในอุซเบกิสถาน เพราะนักลงทุนไทยจำเป็นต้องเข้าถึงเครือข่ายของผู้นำประเทศ การลงทุนย่อมมีความเสี่ยงสูงมากดังตัวอย่างที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคาริมอฟ ซึ่งอายุ 78 ปี มีปัญหาสุขภาพ ทำให้เกิดข้อกังวลเกี่ยวกับการสืบทอดอำนาจทางการเมือง เป็นไปได้มากกว่าจะเกิดความขัดแย้งในช่วงเปลี่ยนผ่าน

1.6.3 สันติภาพ

โดยปกติรัฐบาลเผด็จการมักอ้างเหตุผลด้านสันติภาพและเสถียรภาพทางการเมืองในการบริหารประเทศ แต่กรณีอุซเบกิสถานไม่ชัดเจนนัก ในด้านหนึ่ง อุซเบกิสถานได้รับคะแนนดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index) 2.19 คะแนน (อันดับ 113 จาก 162 ประเทศทั่วโลก) ซึ่งอยู่ระดับปานกลาง แต่ต่ำกว่าทุกประเทศในเอเชียกลางยกเว้นคีร์กีซสถานและอัฟกานิสถาน แต่อีกด้านหนึ่ง **สถานการณ์บ้านเมืองในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาค่อนข้างเงียบสงบ** อย่างไรก็ตาม บริษัท Credendo Group ซึ่งจัดอันดับความเสี่ยงของ 190 ประเทศ ปรับคะแนนความเสี่ยงทางการเมืองระยะสั้นจาก 5 คะแนน เป็น 6 คะแนนเมื่อเดือนธันวาคม 2015 เนื่องจากทิศทางขาลงของราคาน้ำมัน ก๊าซ และทอง ทำให้ทุนแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Foreign exchange reserve) เหลือเท่ากับมูลค่าการนำเข้าของอุซเบกิสถานเพียง 2 สัปดาห์ และคงคะแนนความเสี่ยงทางการเมืองและสงครามในระยะยาวไว้ที่ 6 และ 5 คะแนน ตามลำดับ จากระดับความเสี่ยงสูงสุด 7 คะแนน

ขบวนการอิสลามแห่งอุซเบกิสถาน (Islamic Movement of Uzbekistan: IMU) ก่อตั้งขึ้นในปี 1998 เพื่อล้มรัฐบาลของคาริมอฟ และจัดตั้งรัฐอิสลามที่ใช้กฎหมายศาสนาขึ้นมาแทน ในปีถัดมา ก่อเหตุวางระเบิดกลางกรุงทาชเคนต์ซึ่งคร่าชีวิตผู้บริสุทธิ์ไป 16 ราย หลังจากนั้น ในปี 2004 เกิดเหตุการณ์อีก 2 ครั้ง รวมกันมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิต 10 ราย และพลเมืองอีก 6 ราย แต่ด้วยอุซเบกิสถานเป็นรัฐตำรวจ (Police state) ทำให้กลุ่มดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จในการโจมตีอุซเบกิสถานตั้งแต่ปี 2004 กลับกลายเป็นว่า คีร์กีซสถาน อัฟกานิสถาน และปากีสถานตกเป็นเป้าแทน จากดัชนีการก่อการร้ายโลก (Global Terrorism Index) อุซเบกิสถานจึงได้การประเมินความเสี่ยงเป็นศูนย์ เนื่องจาก**ไม่เคยมีเหตุการณ์ก่อการร้ายแม้แต่ครั้งเดียวตั้งแต่ปี 2004** อย่างไรก็ตาม ในปี 2015 กลุ่มดังกล่าวได้ประกาศเป็นแนวร่วมของกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลาม (Islamic State: IS) ซึ่งนักวิเคราะห์มองว่าเหตุผลหลัก คือ เงินทุนของกลุ่มดังกล่าวเริ่มร่อยหรอ IMU จึงต้องการเงินจาก IS ในการพิสูจน์ศักยภาพ⁵⁴ รัฐบาลหลายประเทศจึงประกาศให้พลเมืองหลักเสี่ยง การเดินทางไปยังพื้นที่ชายแดนกับคีร์กีซสถาน ทาจิกิสถาน และอัฟกานิสถาน รวมทั้งเมืองอันติจันในหุบเขาเฟอร์กานา (แสดงด้วยสีส้มในรูปภาพที่ 1.11) และให้ระมัดระวังตัว แม้แต่ในกรุงทาชเคนต์โดยเฉพาะสถานที่ที่ชาวตะวันตกกระจุกตัว⁵⁵ ขณะเดียวกันก็กระชับความสัมพันธ์ด้านข่าวกรองเพิ่มขึ้น

⁵⁴ <http://www.rferl.org/content/qishloq-ovozi-imu-ghazi-uzbekistan-pakistan/27204379.html>

⁵⁵ <http://travel.gc.ca/destinations/uzbekistan>

รู้ไว้ใช้ว่า ...

นอกจากการวิพากษ์วิจารณ์การเมือง โดยเฉพาะตระกูลคาริมอฟแล้ว อีกประเด็นอ่อนไหวที่นักธุรกิจไม่ควรพูดถึง คือ เหตุการณ์ที่อันติจันเมื่อปี 2005 “เทียนอันเหมินแห่งอุซเบกิสถาน” ซึ่งคร่าชีวิต 180-1,500 คน ขึ้นอยู่กับแหล่งข้อมูล นอกจากนี้ หากจำเป็นต้องเดินทางไปอันติจันหรือเมืองอื่นๆ ในหุบเขาเฟอร์กานา ซึ่งเป็นอยู่ช้ำวุ่นน้ำของเอเชียกลาง พึงระลึกลถึงความเปราะบางทางเชื้อชาติระหว่างชาวอุซเบก คีร์กีซ ทาจิก ฯลฯ และความหวาดระแวงของรัฐบาลไว้ด้วย (ห้ามถ่ายภาพสถานที่ราชการ รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อุโมงค์ โดยเด็ดขาด) เพราะนอกจากเหตุการณ์นองเลือดในอุซเบกิสถาน ในหุบเขาเฟอร์กานาฝั่งคีร์กีซสถานก็เคยเกิดเหตุการณ์จลาจลจากความขัดแย้งทางเชื้อชาติมาแล้วเช่นกัน ...

รูปภาพที่ 1.11: พื้นที่อันตรายบริเวณชายแดนของอุซเบกิสถาน (สีส้มเข้ม)

ที่มา : Department of Foreign Affairs and Trade, Australian Government (2015)

<https://smartraveller.gov.au/countries/uzbekistan#modal-country>

1.6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อุซเบกิสถานปฏิเสธเข้าร่วม EEC ต่างจากคาซัคสถานและคีร์กีซสถาน ตามที่กล่าวไว้ในส่วน 1.2.1 แต่เป็นสมาชิก SCO ตามที่ระบุไว้ในส่วน 1.6.1 ซึ่งสะท้อนว่ารัฐบาลทาจิกิสถานค่อนข้างระมัดระวังในการรักษาความสัมพันธ์กับมอสโก และพยายามสร้างความสมดุลระหว่างรัสเซียกับสหรัฐฯ ซึ่งอุซเบกิสถานพึ่งพาในด้านความมั่นคง อุซเบกิสถานจึงไม่แสดงตนฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง⁵⁶

ทั้งนี้ ไทยไม่มีสถานเอกอัครราชทูตในอุซเบกิสถาน โดยกรุงอัสตานา (Astana) ของคาซัคสถานเป็นแห่งเดียวในเอเชียกลางที่ไทยมีสถานเอกอัครราชทูต ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อนักธุรกิจที่ต้องการความช่วยเหลือทางการทูต เนื่องจากระยะทางระหว่างกรุงอัสตานากับกรุงเทพฯ เกินกว่า 1,700 กิโลเมตร ต้องเดินทางด้วยเครื่องบินซึ่งใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงอย่างเดียวนอกจากนี้ อุซเบกิสถานมีสถานกงสุลใหญ่ (Consulate general) ในไทยมานานับสิบปี แต่ระยะเวลาและขั้นตอนการอนุมัติวีซ่าซับซ้อน โดยมีค่าธรรมเนียมวีซ่าธุรกิจสำหรับการเข้าประเทศครั้งเดียว ระยะเวลาไม่เกิน 7 วันเท่ากับ 40 ดอลลาร์สหรัฐฯ แต่วีซ่าธุรกิจสำหรับการเข้าประเทศหลายครั้ง ระยะเวลาสูงสุด 1 ปี ค่าธรรมเนียมสูงถึง 250 ดอลลาร์สหรัฐฯ⁵⁷ หากยกระดับเป็นสถานเอกอัครราชทูตในอนาคต น่าจะอำนวยความสะดวกแก่นักธุรกิจได้มากขึ้น ส่วนที่ตั้งสถานเอกอัครราชทูตที่ใกล้เคียงที่สุด คือ ประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ตามลำดับ

1.7 สรุปภาวะแวดล้อมการลงทุน

1.7.1 สรุปต้นทุนสำคัญทางธุรกิจ

อุซเบกิสถานมีต้นทุนที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจ ดังนี้

ตารางที่ 1.13: ต้นทุนที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจ

รายการ	ค่าใช้จ่าย	หน่วย
ค่าไฟฟ้า	6	US cents/kWh.
ค่าน้ำมันแก๊สโซลีน	0.71	USD/ลิตร
ค่าน้ำ	226	UZS/m ³
ค่าแรงขั้นต่ำ		
- กรณีทำงานในเขตภูมิภาค	150	USD/เดือน
- กรณีทำงานในเขตเมืองหรือเป็นลูกจ้างสัญญา	200	USD/เดือน
- กรณีลูกจ้างขั้นดี	250-300	USD/เดือน

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016) และ Doing business (2016)

⁵⁶ <http://www.pewglobal.org/database/indicator/1/country/235/>

⁵⁷ http://www.uzbinbkk.com/show_content_detail.php?cid=23

1.7.2 สรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการลงทุน

จากการประมวลข้อมูลภาพรวมการลงทุนและสภาพแวดล้อมใน 5 มิติตามข้อ 1.1-1.6 คณะผู้วิจัยสามารถสรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการลงทุนในประเทศศรีลังกาในรูปแบบ PESIL x SWOT ตามตารางที่ 1.14 เพื่อแสดงนัยสำคัญต่อนักลงทุนไทยทั้งในภาพรวมและรายสาขา

ตารางที่ 1.14: สรุป SWOT x PESIL ของประเทศอุซเบกิสถาน และนัยสำคัญต่อนักลงทุนไทยในภาพรวมและรายสาขา

	S	W	O	T
E	<ul style="list-style-type: none"> - อุซเบกิสถานมีพรมแดนติดทุก "สถาน" ในเอเชียกลาง → ทุกอุตสาหกรรม (+) - จำนวนประชากรและความหนาแน่นสูงสุดในเอเชียกลาง → ทุกอุตสาหกรรม (+) - กำลังแรงงานเติบโตอย่างรวดเร็ว → อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (+) - เศรษฐกิจเติบโต 7% ในปี 2015-2016 → อุตสาหกรรมเพื่อการบริโภคภายในประเทศ (+) - อุซเบกิสถานเป็นผู้นำของเอเชียกลาง → เกษตร/เกษตรแปรรูป (+) - หนีต่างประเทศต่ำ → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - รายได้ต่อหัวต่ำกว่าไทย 3 เท่า → อุตสาหกรรมบริการภายในประเทศ (-) - ธนบัตรที่มีค่าสูงสุดมีค่าเทียบเท่า 65 บาท → ทุกอุตสาหกรรม (-) - การเปิดเสรีเศรษฐกิจเป็นไปอย่างช้าๆ → ทุกอุตสาหกรรม (-) - อัตราภาษีศุลกากรสูง (15%) → อุตสาหกรรมนำเข้าเครื่องจักร/วัตถุดิบ (-) 	<ul style="list-style-type: none"> - เศรษฐกิจโลกโดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว ฟื้นตัว → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - การชะลอตัวของเศรษฐกิจรัสเซียกระทบต่ออุซเบกิสถานโดยตรง → ทุกอุตสาหกรรม (-) - อุปสงค์สิ่งทอจาก EU มีแนวโน้มชะลอตัว → สิ่งทอ/เครื่องนุ่งห่ม (-) - อุปสงค์สินค้าโภคภัณฑ์มีแนวโน้มชะลอตัว → เหมืองแร่/พลังงาน (-)
L	<ul style="list-style-type: none"> - อุซเบกิสถานมีเที่ยวบินตรงมายังไทยและมีท่าอากาศยานนานาชาติถึง 11 แห่ง → ทุกอุตสาหกรรม (+) - รถไฟครอบคลุมทุกภูมิภาคหลักของประเทศ → ทุกอุตสาหกรรม (+) - อุซเบกิสถานมีรถไฟความเร็วสูงแล้ว → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - อุซเบกิสถานถูกรายล้อมด้วยประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล ทำให้ระยะเวลาและต้นทุนขนส่งจากไทยสูงมาก (40-45 วัน, \$10,510 ต่อ TEU) → อุตสาหกรรมส่งออกและที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบ/เครื่องจักร (-) - พิธีการศุลกากรขาดประสิทธิภาพ → อุตสาหกรรมส่งออกและที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบ/เครื่องจักร (-) - สภาพถนนย่ำแย่ → ยานยนต์/ชิ้นส่วน (+) ทุกอุตสาหกรรม (-) - เมืองหลวงมีระบบรถไฟฟ้ามวลชนแห่งแรกของเอเชียกลาง → ยานยนต์/ชิ้นส่วน (-) อุตสาหกรรมอื่นๆ (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - ทางรถไฟทรานส์ไซบีเรียเชื่อมโยงกับเอเชียกลาง → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - เส้นทางผ่านปากีสถานและอัฟกานิสถานสั้นกว่าแต่ไม่ปลอดภัย → อุตสาหกรรมส่งออกและที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบ/เครื่องจักร (-)

	S	W	O	T
I	<ul style="list-style-type: none"> - ต้นทุนไฟฟ้าถูกกว่าไทย → ทุกอุตสาหกรรม (+) - รัฐส่งเสริมพลังงานทดแทน รวมทั้งภูมิอากาศเอื้ออำนวย → พลังงานแสงอาทิตย์/ลม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - อุซเบกิสถานขาดแคลนน้ำสะอาด → การจัดการน้ำ/น้ำเสีย (+) อุตฯ อื่นๆ (-) - พื้นที่เกษตรประสบปัญหาความเค็ม → เกษตร/เกษตรแปรรูป สิ่งทอ/เครื่องนุ่งห่ม (-) - ทะเลอาร์ลเหือดแห้ง → เกษตร/เกษตรแปรรูป สิ่งทอ/เครื่องนุ่งห่ม (-) - การเข้าถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่ค่อนข้างต่ำ → ทุกอุตสาหกรรม (-) - ความเร็วอินเทอร์เน็ตต่ำมาก → ทุกอุตสาหกรรม (-) - เทคโนโลยีและ ICT ยังเป็นจุดอ่อนของประเทศ → ขั้นตอนอุตสาหกรรม (+) ขั้นตอนอื่นๆ ของอุตสาหกรรม (-) 	<ul style="list-style-type: none"> - ต่างชาติสนใจพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - ราคาพลังงานในตลาดโลกอยู่ในช่วงขาลง → พลังงาน (-) อุตฯ อื่นๆ (+) - อุซเบกิสถานขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านด้านการสร้างเขื่อนเพื่อผลิตพลังงานน้ำ → พลังงาน (-) อุตฯ อื่นๆ (+)
S	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการรู้หนังสือสูงมาก (99.6%) → ทุกอุตสาหกรรม (+) - ดัชนีการเข้าเรียนสูงกว่าไทย → ทุกอุตสาหกรรม (+) - ระบบสาธารณสุขค่อนข้างดี → ทุกอุตสาหกรรม (+) - การแพร่ระบาดของ HIV/AIDS ต่ำมาก → ทุกอุตสาหกรรม (+) - อัตราอาชญากรรมต่ำกว่าไทยและมีแนวโน้มลดลง → อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย (-) อุตฯ อื่นๆ (+) - อุซเบกิสถานไม่เคร่งศาสนา → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าไทยและมีแนวโน้มลดลง → อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานฝีมือ (-) - ความสามารถภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำและสัดส่วนการใช้ต่ำกว่าภาษารัสเซีย → ทุกอุตสาหกรรม (-) - บริการสาธารณสุขนอกเขตเมืองจำกัด → ทุกอุตสาหกรรม (-) - การเรียกไถ่จากตำรวจเกิดขึ้นบ่อยครั้ง → ทุกอุตสาหกรรม (-) - พฤติกรรมรักร่วมเพศเป็นเรื่องผิดกฎหมาย → ทุกอุตสาหกรรม (-) 	<ul style="list-style-type: none"> - ชนชั้นกลางรู้จักไทยในฐานะแหล่งท่องเที่ยว/สุขภาพ → อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยว/สุขภาพ (+) - ชาวอุซเบกส่วนหนึ่งคลั่งไคล้กีฬามวยไทย → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนชาวเกาหลีโพ้นทะเลและความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมกับเกาหลีและตุรกีสร้างความได้เปรียบแก่ชาติเหล่านี้ → ทุกอุตสาหกรรม (-) - เชื้อชาติเป็นประเด็นอ่อนไหวในหุบเขาเฟอร์กานา → เกษตร/เกษตรแปรรูป สิ่งทอ/เครื่องนุ่งห่ม (-) - การใช้แรงงานเด็กเป็นปัญหาถูกโจมตี → สิ่งทอ/เครื่องนุ่งห่ม (-)

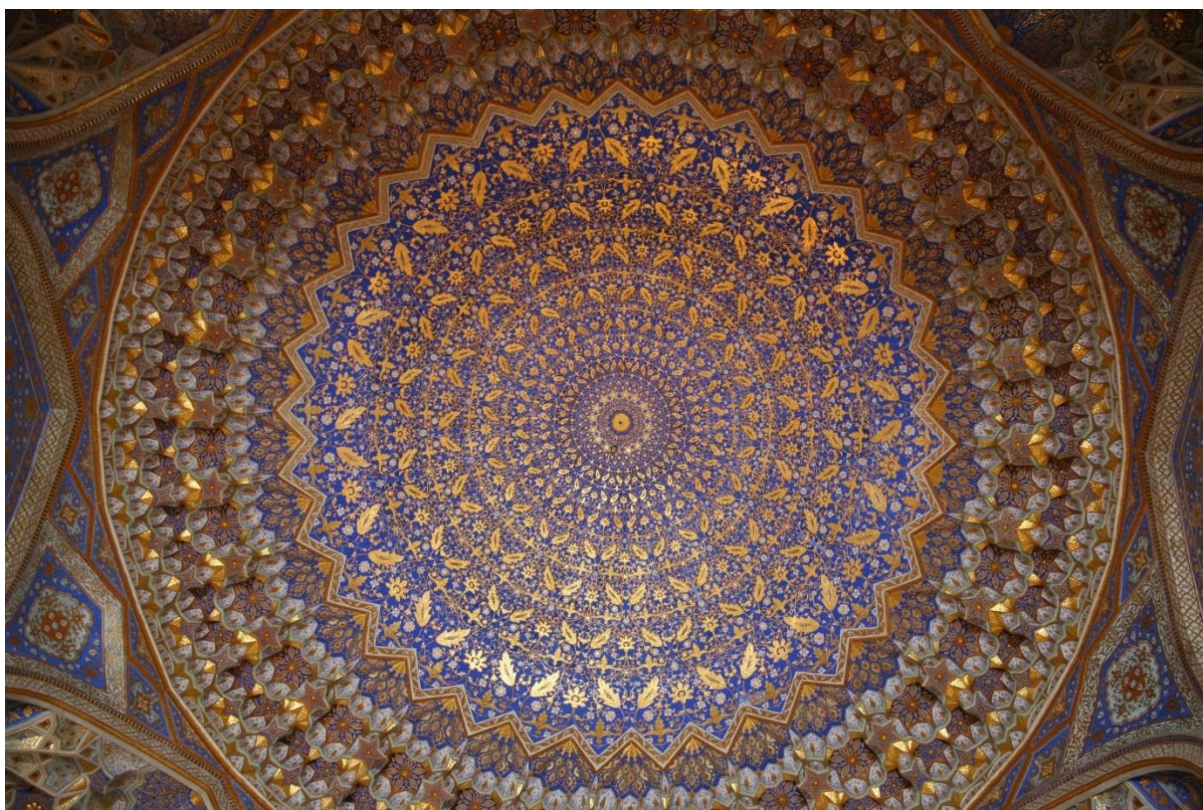
	S	W	O	T
P	<p>- สถานการณ์สงบ ความเสี่ยงจากภัยก่อการร้ายต่ำ → ทุกอุตสาหกรรม (+)</p>	<p>- ความเป็นประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพต่ำ → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p> <p>- การทุจริตคอร์รัปชันสูงมากและการจ่ายสินบนยังเป็นเรื่องปกติ → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p> <p>- ภาครัฐมีอำนาจคัดกรองประเทศประเทศผู้ลงทุนและ การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่แน่นอนส่งผลต่อความเชื่อมั่นนักลงทุน → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p> <p>- รัฐบาลมีบทบาทในการกำหนดราคาสินค้าพื้นฐาน เช่น ขนบับ → อุตสาหกรรมพื้นฐานและเกษตร/เกษตรแปรรูป (-)</p>	<p>- รัฐสนใจพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศไทยและอาเซียน → ทุกอุตสาหกรรม(+)</p> <p>- อุซเบกิสถานมีสถานกงสุลใหญ่ในประเทศไทย → ทุกอุตสาหกรรม (+)</p>	<p>- ปัญหาสุขภาพของประธานาธิบดีสร้างความกังวลเกี่ยวกับเสถียรภาพทางการเมืองในอนาคต → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p> <p>- การลงทุนมีความเสี่ยงจากการแปรรูปกิจการเป็นของรัฐ → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p> <p>- ไทยไม่มีมีสถานเอกอัครราชทูตในอุซเบกิสถาน → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p> <p>- การขอวีซ่ายุ่งยาก → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p>

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2016)

2

กฎระเบียบการลงทุน สิทธิประโยชน์การลงทุน และสิทธิประโยชน์การค้า (ประเทศอุซเบกิสถาน)

2.1 ระดับการเปิดเสรีและความสะดวกในการทำธุรกิจในภาพรวม

อุซเบกิสถานยังมีความตั้งใจที่จะดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ผ่านการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมปลอดภาษีนาวอย¹ (Navoi Free Industrial Economic Zone) เขตอุตสาหกรรมพิเศษจิชซัค (Jizzakh Special Industrial Zone) และเขตอุตสาหกรรมพิเศษอันเกรน (Angren Special Industrial Zone) แต่จากการจัดอันดับการเปิดเสรีเศรษฐกิจของมูลนิธิ Heritage Foundation อุซเบกิสถานได้ 47.0 คะแนนในปี 2015 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนเล็กน้อยแต่ยังจัดอยู่ในระดับต่ำ โดยเป็นอันดับที่ 160 จากทั้งหมด 178 ประเทศ ย่ำแย่กว่าไทยและประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียกลางยกเว้นเติร์กเมนิสถาน ปัจจัยที่เป็นจุดแข็งของอุซเบกิสถาน ได้แก่ บทบาทรัฐในเศรษฐกิจค่อนข้างจำกัด โดยงบประมาณภาครัฐมีสัดส่วนร้อยละ 33 ของการผลิตภายในประเทศและหนี้สาธารณะต่ำมาก เทียบเท่ากับร้อยละ 9 ของ GDP เท่านั้น แม้ว่าภาครัฐเป็นผู้กำหนดราคาสินค้าพื้นฐาน เช่น ขนมันปิ้ง สาธารณูปโภคก็ตาม ในทางตรงข้าม อุซเบกิสถานได้รับการประเมินต่ำมากในด้านเสรีภาพการลงทุน (0.0 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100) และการเงิน (10.0 คะแนน) เนื่องจากภาครัฐมีอำนาจคัดกรองผู้ลงทุนและที่ผ่านมาเกิดปัญหาการปรับเปลี่ยนแก้ไขกฎหมาย/กฎระเบียบที่นำไปสู่การแปรรูปกิจการเป็นของรัฐตามที่กล่าวถึงในบทที่ 1 นอกนั้นเป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ ธรรมเนียมในทรัพย์สินและความโปร่งใส

ตารางที่ 2.1: ระดับการเปิดเสรีและความสะดวกในการทำธุรกิจของอุซเบกิสถานเชิงเปรียบเทียบ

ปัจจัยด้านกฎระเบียบ	หน่วย	UZ		ประเทศอื่นในเอเชียกลาง				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KZ	KG	TJ	TM	
เสรีภาพทางเศรษฐกิจ (อันดับ) ¹	คะแนน (เต็ม 100)	46.5	47.0 (160)	63.3 (69)	61.3 (82)	52.7 (140)	41.4 (172)	62.4 (75)
ความง่ายในการทำธุรกิจ (อันดับ) ²	คะแนน (เต็ม 100)	58.81	62.60 (87)	72.68 (41)	66.01 (67)	54.19 (132)	-	71.42 (49)
คุณภาพของกฎระเบียบ (อันดับ) ³	คะแนน (+/-2.5)	-1.63	-1.74	-0.27	-0.42	-1.01	-2.09	0.27

ที่มา : ¹ Heritage Foundation (2015) จากทั้งหมด 178 ประเทศ (<http://www.heritage.org/index/ranking>)

² World Bank (2016) จากทั้งหมด 189 ประเทศและดินแดน (<http://www.doingbusiness.org/rankings>)

³ World Bank (2014) จากทั้งหมด 191 ประเทศและดินแดน

(<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>)

ส่วนดัชนีความง่ายในการทำธุรกิจนั้น จากการปรับปรุงกฎระเบียบด้านการเริ่มต้นธุรกิจ การจดทะเบียนทรัพย์สิน และการได้รับสินเชื่อให้มีความสะดวกขึ้น อุซเบกิสถานขยับขึ้นมา 16 อันดับจากปี 2015 เป็นอันดับที่ 103 ของโลกในปี 2016 แต่ก็ยังต่ำกว่าคาซัคสถาน ไทย และคีร์กีซสถาน ตามลำดับ โดยปัจจัยที่ได้รับการประเมินสูงสุด คือ การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงและการได้รับสินเชื่อ ส่วนปัจจัยด้อย คือ ด้านการขอใบอนุญาตก่อสร้างและการค้าระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม อุซเบกิสถานได้ทำข้อตกลงการค้าเสรีร่วมกับประเทศในกลุ่ม CIS ส่งผลให้สามารถส่งออกสินค้าจากอุซเบกิสถานสู่ประเทศเหล่านี้โดยปลอดภาษี ทั้งนี้ รายละเอียดทั้งหมดคณะผู้วิจัยจะนำไปขยายความให้สอดคล้องกับเนื้อหาในส่วนที่ 2.2-2.7

¹ <http://fie.z.uz/page/general-information>

2.2 กฎระเบียบการลงทุน

ในการลงทุนเริ่มกิจการในสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน ควรมีทุนจดทะเบียนบริษัทไม่ต่ำกว่า 400,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ โดยการจดทะเบียนผู้ลงทุนต่างชาติ ต้องมีเงินจดทะเบียนลงทุนเกินกว่า 150,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ และสัดส่วนการลงทุนต่างประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของเงินจดทะเบียนการลงทุน

การจดทะเบียนนักลงทุนต่างชาติ

การจดทะเบียนผู้ลงทุนต่างชาติ ให้ติดต่อกระทรวงยุติธรรมและยื่นเอกสารประกอบด้วย ดังนี้

- สำเนาการขอจัดตั้งบริษัท 2 ชุด
- ใบทะเบียนชื่อบริษัท
- สำเนาดราบริษัท
- สำเนารายชื่อผู้ก่อตั้งธุรกิจที่รับรองตามกฎหมาย
- ใบรับรองจากการมีวงเงินร้อยละ 30 ของเงินลงทุนจากธนาคารหรือกรมศุลกากร
- ค่าอากรแสตมป์ 500 USD

การจดทะเบียนบริษัท

ใช้ระบบการจดทะเบียนแบบ Single Window System โดยจดทะเบียนได้ที่สำนักงานแต่ละภูมิภาค เอกสารในการขอจดทะเบียนบริษัทประกอบด้วย

- สำเนาวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งบริษัท 2 ชุด รับรองโดยสำนักงานกฎหมายอุซเบกิสถาน
- สำเนาทะเบียนบ้าน
- ที่อยู่ไปรษณีย์
- ใบเสร็จการจ่ายค่าธรรมเนียมจดทะเบียนจากธนาคาร
- เอกสารรับรองจากเทศบาลในการตั้งชื่อธุรกิจ
- ตราประทับของบริษัท 3 ชุด
- สำหรับธุรกิจต่างชาติ หรือที่มีต่างชาติร่วมถือหุ้นด้วยต้องเตรียมเอกสารเพิ่มเติม คือ ทะเบียนการค้า และ Passport ของผู้จดทะเบียน เอกสารนี้ต้องได้รับการรับรองจากสถานทูตหรือกงสุลอุซเบกิสถานประจำประเทศนั้นๆ

ทั้งนี้ อุซเบกิสถานมีการแบ่งขนาดของธุรกิจที่จดทะเบียนตามจำนวนพนักงาน โดยจะจัดเป็นบริษัทขนาดเล็ก หากมีจำนวนพนักงานไม่เกิน 100 คน ในกรณีอุตสาหกรรมเบา เช่น สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง และไม่เกิน 200 คน ในกรณีอุตสาหกรรมก่อสร้าง (รายละเอียดเพิ่มเติม ข้อ 6.2 หน้า 6-3)

การขออนุญาตประกอบการ

ในการขอจดทะเบียนดำเนินกิจการ ต้องใช้เอกสารในการแสดงต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้

- ชื่อบริษัท
- ที่อยู่ทางไปรษณีย์

- บัญชีธนาคาร
- ชื่อ และนามสกุลของผู้จัดตั้งบริษัท
- ทะเบียนบ้าน
- ใบชำระเงินค่าธรรมเนียมที่ออกโดยธนาคาร
- เอกสารอื่นๆ ที่แสดงคุณสมบัติเพิ่มเติม

เมื่อผู้ต้องการเริ่มจัดตั้งบริษัทได้เตรียมเอกสารเรียบร้อยแล้ว ในการจัดตั้งบริษัท เพื่อเริ่มประกอบกิจการสามารถดำเนินการตามขั้นตอนการจดทะเบียนบริษัทดังต่อไปนี้

- 1) การขอจดทะเบียนชื่อธุรกิจ ใช้เวลาไม่เกิน 3 วันทำการ ไม่มีค่าใช้จ่าย
- 2) การขอใบรับรอง เอกสารจดทะเบียนธุรกิจ ใช้เวลาไม่เกิน 1 วันทำการ มีค่าใช้จ่าย UZS 33,000
- 3) การเปิดบัญชีกับธนาคารและโอนเงินร้อยละ 30 ของผู้ร่วมลงทุนและจ่ายค่าธรรมเนียม ใช้เวลาไม่เกิน 2 วัน ไม่มีค่าใช้จ่าย
- 4) การจดทะเบียนกับหน่วยงาน Khokmiyat และได้รับใบอนุญาตการจดทะเบียน ไม่เกิน 6 วันทำการ ค่าใช้จ่าย UZS 55,890
- 5) การทำตราประทับของบริษัท ใช้เวลา 1 วันทำการ ค่าใช้จ่าย UZS 12,000 - 25,000
- 6) การรับรองลายมือชื่อ ประธานกรรมการบริหารบริษัท เจ้าหน้าที่การเงิน และตราของบริษัท ใช้เวลาไม่เกิน 1 วันทำการ
- 7) การเปิดบัญชีธนาคารระบบถาวรใช้เวลาไม่เกิน 1 วันทำการ และไม่มีค่าใช้จ่าย

2.3 กฎระเบียบแรงงาน

ชั่วโมงการทำงานของแรงงาน

รัฐได้กำหนดให้ การทำงานของแรงงานในการทำงานอย่างน้อยวันละ 8 ชั่วโมงหรือ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยกำหนดวันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 9 วัน ส่วน ระยะเวลาทดลองงาน (Probation Period) ของแรงงานในการเริ่มทำงานต้องไม่เกิน 3 เดือน

อัตราค่าแรงขั้นต่ำ

สำหรับการทำงานของแรงงานในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานนั้น กำหนดให้นายจ้างจ่ายค่าให้กับแรงงานไม่ต่ำกว่า

- 150 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน กรณีทำงานในเขตภูมิภาค
- 200 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน กรณีทำงานในเขตเมืองหรือเป็นลูกจ้างตามสัญญา ทั้งนี้ จะต้องแจ้งลูกจ้างตามสัญญาก่อนหมดสัญญา 2 อาทิตย์
- 250-300 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน กรณีลูกจ้างชั้นดี

ค่าตอบแทนการทำงานล่วงเวลา (Overtime)

อุซเบกิสถานกำหนดให้นายจ้างจ่ายอัตราค่าตอบแทนการทำงานล่วงเวลา (Overtime) ในวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ในอัตรา 2 เท่าของค่าแรง สำหรับแรงงานที่ทำงานเป็นกะช่วงเวลากลางคืน (22.00-06.00 น.) กำหนดให้จ่ายค่าจ้างในอัตรา 1.5 เท่าของค่าแรง รวมถึงนายจ้างจะต้องจ่ายค่าจ้างปกติให้กับการลาหยุดอื่นๆ อีกไม่น้อยกว่า 15 วันใน 1 ปี (Paid annual leave at least 15 work days)

การลาคลอดของแรงงาน

สิทธิในการลาคลอด ลูกจ้างสามารถลาทำงานก่อนคลอดได้ 70 วัน (Calendar days) และหลังมีสิทธิ์ลาทำงานหลังคลอดได้ 56 – 70 วัน นับจากวันที่คลอดบุตรแล้วแต่กรณี การลาคลอดต้องได้รับค่าจ้างปกติจากนายจ้าง แต่สามารถหักลบจากกองทุนประกันสังคมได้

อัตราค่าจ้างเฉลี่ย²

ตารางที่ 2.2: อัตราค่าจ้างรายเดือนในเมืองทาชเคนต์ (หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ)

ประเภท	ค่าจ้าง	ประเภท	ค่าจ้าง
กรรมการบริหาร (CEO)	850	ผู้จัดการฝ่ายบริการลูกค้า	240
ผู้จัดการโรงแรม	420	โฆษณา ผู้จัดการประชาสัมพันธ์	360
ผู้จัดการฝ่ายขาย	360	ผู้นำออกตลาด	360
ผู้จัดการร้านอาหาร	400	ผู้จัดการ	240
ผู้ช่วยผู้จัดการ	340	ผู้ช่วยผู้สอบบัญชี	250
ผู้สอบบัญชี	580	โปรแกรมเมอร์ซอฟต์แวร์	600
นักบัญชี	400	พนักงานขาย	250
หัวหน้าแผนกบัญชี	480	นักการเงิน	600
ผู้เชี่ยวชาญ IT	550	นักวิเคราะห์ทางการเงิน	480
วิศวกร	450	นักเศรษฐศาสตร์	500
ผู้เชี่ยวชาญด้านโลจิสติกส์	700	ที่ปรึกษากฎหมาย	660
ผู้จัดการแผนกทรัพยากรบุคคล	360	ผู้จัดการฝ่ายขาย	240

หมายเหตุ: อัตราค่าจ้างในเมืองอื่น มีอัตราค่าจ้างเฉลี่ยต่ำกว่าค่าจ้างในกรุงทาชเคนต์ ร้อยละ 20-30

² ค่าจ้างเฉลี่ยในเมืองทาชเคนต์ ปี 2012 , ที่มา vse.vsem.uz เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2559

2.4 ระบบภาษี

ระบบภาษีภายในประเทศอุซเบกิสถานประกอบด้วย

- **ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax)** กำหนดอัตราภาษีกำไร (General Profit Tax Rate) ที่อัตราร้อยละ 7.5 สำหรับผู้ที่ไม่มียกเว้นกำไรในอุซเบกิสถาน ต้องจ่ายภาษีกำไรสุทธิ (Net Profit Tax Rate) ในอัตราร้อยละ 10 ของรายได้ และ Unified Tax ในอัตราร้อยละ 6
- **ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax)** เป็นภาษีที่เก็บจากผู้ที่ทำนักรับการจ้างงานในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานในช่วง 1 ปี (183 วัน) โดยอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นการจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า (Progressive Tax rate) ในอัตราร้อยละ 0 - 23
- **ภาษีหัก ณ ที่จ่าย (Withholding Tax)**
  - เงินปันผล ทั้งผู้ที่ทำนักรับการจ้างงานและผู้ที่ไม่ทำนักรับการจ้างงาน ชำระภาษี ณ ที่จ่ายอัตราร้อยละ 10
  - รายได้จากดอกเบี้ย ทั้งผู้ที่ทำนักรับการจ้างงานและผู้ที่ไม่ทำนักรับการจ้างงาน ชำระภาษี ณ ที่จ่ายอัตราร้อยละ 10
  - ค่าธรรมเนียมการให้บริการ (Technical Service fees) ไม่เสียภาษี
  - ค่าประกัน ค่าประกันร่วม และการรับช่วงประกัน ชำระภาษี ณ ที่จ่ายอัตราร้อยละ 10
- **ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT)** โดยจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ในอัตราร้อยละ 20 ซึ่งเรียกเก็บเมื่อมีการขายสินค้า แรงงาน หรือ บริการจากผู้ประกอบการที่ขอด้วยกฎหมาย VAT ได้รับการยกเว้นสินค้านำเข้า ส่งออก

2.5 สิทธิประโยชน์การลงทุน

อุซเบกิสถานมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนที่มุ่งเน้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นภายในประเทศ เพื่อสร้างการขยายตัวและพัฒนาการเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในประเทศ ดังนั้น กระทรวงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การค้า และการลงทุน (Ministry of Foreign Economic Relations, Investment and Trade: MFERIT) จึงได้จัดตั้งหน่วยงาน Uzinfoinvest เพื่ออำนวยความสะดวก และกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติโดยใช้เครื่องมือทางกฎหมาย

นักลงทุนจะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายการลงทุนจากต่างชาติ และมาตรการเพื่อปกป้องสิทธิแก่นักลงทุนชาวต่างชาติ ซึ่งนำมาใช้เมื่อวันที่ 30 เมษายน 1998 ซึ่งประกอบไปด้วยการกำหนดคุณสมบัติของนักลงทุนต่างชาติ คุ้มครองการส่งกลับรายได้และผลตอบแทน และการรับรองสิทธิโดยทั่วไปของนักลงทุนต่างชาติ

การลงทุนในอุซเบกิสถานสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การซื้อหุ้นในกิจการด้วยวิธีการประมูลหรือเจรจาโดยตรงกับเจ้าของเดิม ร่วมทุนกับกิจการหรือบุคคลในอุซเบกิสถาน และการจัดตั้งบริษัทเอง โดยจะต้องเป็นกิจการที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ทั้งนี้ คำจำกัดความและคุณสมบัติของกิจการลงทุนจากต่างชาติของอุซเบกิสถาน คือ (1) เป็นกิจการที่มีเงินลงทุน 150,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ หรือมากกว่า (2) มีผู้ร่วมทุนอย่างน้อย 1 ราย เป็นชาวต่างชาติ และ (3) มีสัดส่วนของเงินลงทุนจากต่างชาติอย่างน้อยร้อยละ 30 ของเงินลงทุน

อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ห่างไกลอย่างสาธารณรัฐปกครองตนเอง การากัลปัสถาน (Republic of Karakalpakstan) และภูมิภาคโคเรซซัม (Khorozm Region) ใช้เกณฑ์การลงทุน 75,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งต่ำกว่าคุณสมบัติข้างต้น

กฎหมายไม่อนุญาตให้นักลงทุนมีชาวต่างชาติใช้สิทธิ์ถือครองที่ดิน แต่สามารถเช่าระยะยาวเป็นเวลาอย่างน้อย 30 ปี แต่ไม่เกิน 50 ปี

ในวันที่ 10 เมษายน 2012 ประธานาธิบดีของอุซเบกิสถานได้ประกาศ “มาตรการกระตุ้นการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มเติม” (On Additional Measure to Stimulate Foreign Direct Investment) ส่งผลให้โครงการที่มีมูลค่าการลงทุนสูงกว่า 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จะได้รับการปกป้องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายภาษี³ เป็นระยะเวลา 10 ปี นับจากวันที่ลงทะเบียนเริ่มโครงการ ซึ่งรัฐบาลได้มุ่งเน้นการกระจายการลงทุนสู่เมืองอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากทาชเคนต์เป็นสำคัญ

เงื่อนไขในการได้รับสิทธิประโยชน์ทั่วไป

- กิจการที่ตั้งอยู่ในเมืองอื่นๆ ยกเว้นกรุงทาชเคนต์
- รัฐบาลอุซเบกิสถานจะไม่จัดสรรเงินประกันความเสี่ยงของการลงทุน
- ทุนต่างชาติต้องมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 33 ของการลงทุน
- การลงทุนต้องใช้สกุลเงินที่มีความมั่นคง หรือใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง
- รายได้ที่ได้รับการลดหย่อนภาษีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ต้องถูกนำมาลงทุนในโครงการต่อเนื่อง หรือในโครงการใหม่

สิทธิประโยชน์ในภาพรวม

- นักลงทุนต่างชาติและลูกจ้างชาวต่างชาติสามารถนำเข้าวัตถุดิบและของใช้ส่วนตัวได้โดยไม่เสียภาษีนำเข้า
- ค่าใช้จ่ายที่สามารถระบุได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน เช่น การปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ โรงงาน และเครื่องจักร เป็นต้น ค่าใช้จ่ายหลังหักค่าเสื่อมราคาแล้ว สามารถนำไปหักกำไรสุทธิทางภาษีได้ไม่เกินร้อยละ 30

³ นโยบายภาษีครอบคลุมภาษีเงินได้นิติบุคคล VAT (ผลตอบแทนจากการขายสินค้า บริการ และการทำงาน) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสังคม ภาษีเพื่อความเป็นปึกแผ่นของสังคม และกองทุนต่างๆ เป็นต้น

สิทธิประโยชน์เฉพาะ

ตารางที่ 2.3: ประเภทกิจการและเงื่อนไขของกิจการที่ได้รับสิทธิประโยชน์เฉพาะ

ประเภทกิจการและเงื่อนไข	สิทธิประโยชน์
กิจการผลิตและสำรวจสกัดน้ำมัน และแก๊ส โดยเป็นการลงทุนจากต่างชาติ	<ul style="list-style-type: none"> • งดเว้นอากรขาเข้าของวัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากร สำหรับกิจการนี้ • งดเว้น VAT • งดเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 7 ปี นับแต่วันเริ่มต้นโครงการ
กิจการส่งออกสินค้าและบริการ ยกเว้น การค้าปลีก/ค้าส่ง สินค้าชั้นกลาง และสินค้าเฉพาะบางประเภท ได้แก่ เส้นใยฝ้าย น้ำมัน แก๊ส และโลหะมีค่า	<ul style="list-style-type: none"> • ได้รับสิทธิผ่อนผันการชำระ VAT จากการนำเข้า วัตถุดิบและอุปกรณ์เพื่อการผลิต เป็นระยะเวลา 90 วัน • สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 15-30 สามารถนำไปหัก ลดหย่อนภาษีรายได้นิติบุคคลร้อยละ 30 • สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 30 หรือมากกว่า สามารถนำไปหักลดหย่อนภาษีรายได้นิติบุคคลร้อยละ 50 <p style="text-align: center;">รูปแบบการหักลดหย่อนนี้ถูกนำไปปรับใช้กับการ ลดหย่อนภาษีโรงเรือนและที่ดินเช่นกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> • สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 15-30 สามารถนำไปหัก ลดหย่อนภาษีโรงเรือนและที่ดินร้อยละ 30 • สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 30 หรือมากกว่า สามารถนำไปหักลดหย่อนภาษีโรงเรือนและที่ดินร้อยละ 50
กิจการในเขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมเสรีใน ภูมิภาคนาวอย (Navoi FIEZ)	<ul style="list-style-type: none"> • สามารถใช้สกุลเงินต่างประเทศชำระให้กับผู้จัดหา สินค้า บริการ และแรงงานจากนอกพื้นที่ได้ • งดเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีเพื่อการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน ภาษี Unified Tax⁴ และกองทุน ต่างๆ ดังนี้ • มูลค่าการลงทุน 3 – 10 ล้านยูโร ได้รับการงดเว้น 7 ปี • มูลค่าการลงทุน 10 – 30 ล้านยูโร ได้รับการงดเว้น 10 ปี (รวมไปถึงได้รับงดเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็น เวลา 5 ปี และใช้อัตราภาษี Unified Tax กึ่งหนึ่งของอัตราปกติ)

⁴ ภาษีเพื่อความเป็นปึกแผ่นเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อย

ประเภทกิจการและเงื่อนไข	สิทธิประโยชน์
	<ul style="list-style-type: none"> ● มูลค่าการลงทุนสูงกว่า 30 ล้านยูโร ได้รับการงดเว้น 15 ปี (รวมไปถึงได้รับงดเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 10 ปี และใช้อัตราภาษี Unified Tax กึ่งหนึ่งของอัตราปกติ) ● คิดอากรนำเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบกึ่งหนึ่งของอัตราปกติ และงดเว้นค่าธรรมเนียมศุลกากร โดยสามารถผ่อนผันการชำระได้ 180 วัน หรือมากกว่า ในกรณีที่รัฐบาลอนุญาต
<p>กิจการในเขตอุตสาหกรรมพิเศษอันเกรน (Angren SIZ) และเขตอุตสาหกรรมพิเศษจีซซาซัค (Djizzak SIZ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● งดเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีเพื่อการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน ภาษี Unified Tax⁵ และกองทุนต่างๆ ดังนี้ ● มูลค่าการลงทุน 3 แสแนดดอลลาร์สหรัฐฯ ถึง 3 ล้าน ดอลลาร์สหรัฐฯ ได้รับการงดเว้น 3 ปี ● มูลค่าการลงทุน 3 ถึง 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ได้รับการงดเว้น 5 ปี ● มูลค่าการลงทุนสูงกว่า 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ได้รับการงดเว้น 7 ปี ● ผ่อนปรนอากรการนำเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบ โดยต้องผ่านการเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ● งดเว้นค่าธรรมเนียมศุลกากร

ที่มา: PwC (2014) “Guide Book to Doing Business in Uzbekistan 2014”

ทั้งนี้ จะเห็นว่า นโยบายส่งเสริมการลงทุนของอุซเบกิสถานเป็นการคัดเลือกพื้นที่และขนาดกิจการ โดยไม่ได้มุ่งเน้นสาขาเป้าหมาย (ยกเว้นการผลิตและสำรวจน้ำมันและแก๊ส) และนโยบายส่งเสริมการลงทุนยังไม่เปิดกว้างนัก

2.6 กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการนำเข้าสินค้า

พิธีการศุลกากรขาเข้าและข้อบังคับ

อุซเบกิสถานใช้ระบบรหัสพิกัดศุลกากร (Harmonized system code) ในการแบ่งประเภทสินค้า การนำเข้าต้องสำแดงสินค้าแก่ศุลกากร ทั้งนี้ กระบวนการของพิธีการศุลกากรแตกต่างกันไปตามประเภทของ

⁵ ภาษี Unified Tax เฉพาะผู้ประกอบการรายย่อย

สินค้าและจุดประสงค์การนำเข้า อย่างไรก็ตาม รายงานการทำธุรกิจของธนาคารโลก ได้ระบุว่าการนำเข้าสินค้านำเข้าอุซเบตต้องใช้เอกสาร 8 รายการ ได้แก่ หนังสือรับรองมาตรฐาน หนังสือต้นกำเนิดสินค้า เอกสารการส่งสินค้า ใบกำกับสินค้า ใบศุลกากร รหัสสินค้าซึ่งระบุโดยผู้เชี่ยวชาญ รายการบรรจุภัณฑ์ และซีเรียล นัมเบอร์

กรณีขนส่งสินค้าผ่านแดน จะต้องมีการโอนเงินเท่ากับจำนวนมูลค่าสินค้าที่ผ่านแดนให้กับทางธนาคารท้องถิ่นก่อน และเมื่อสินค้ามีการส่งออกไปยังประเทศปลายทาง ทางบริษัทก็จะได้รับเงินดังกล่าวคืน

ตารางที่ 2.4: ผลเปรียบเทียบความสะดวกในการประกอบธุรกิจในประเทศอุซเบกิสถาน คาซัคสถาน ศรีลังกา ทาจิกิสถาน เติร์กเมนิสถาน และไทย

ประเทศ	UZ	KZ	KG	TJ	TM	TH
ขั้นตอนการทำธุรกิจ	อันดับ					
ภาพรวมความสะดวกในการทำธุรกิจ	87	41	67	132	-	49
เริ่มธุรกิจ	42	21	35	57	-	96
การขอใบอนุญาตก่อสร้าง	151	92	20	152	-	39
การติดตั้งระบบไฟฟ้า	112	71	160	177	-	11
ความสะดวกในการขึ้นทะเบียนสิ่งปลูกสร้าง	87	19	6	102	-	57
การรับรองทางการเงิน	42	70	28	109	-	97
การปกป้องนักลงทุนขนาดย่อม	88	25	36	29	-	36
การจ่ายภาษี	115	18	138	172	-	70
การค้าข้ามพรมแดน	159	122	83	132	-	56
การบังคับใช้กฎหมายพาณิชย์	32	9	137	54	-	57
การแก้ปัญหาล้มละลาย	75	47	126	147	-	49

ที่มา: World Bank Group (2016) <http://www.doingbusiness.org/>

จากการจัดอันดับความสะดวกในการทำธุรกิจของธนาคารโลก ในปี 2016 พบว่าขั้นตอนการค้าข้ามพรมแดน ซึ่งรวมถึงพิธีศุลกากรขาเข้าของอุซเบกิสถานอยู่ในอันดับที่ 159 ของโลก ต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศคู่เทียบ ทั้งนี้ การนำเข้าสินค้านำเข้าประเทศดังกล่าว ใช้เวลาเฉลี่ยในการดำเนินการด้านเอกสาร 7 วัน มีค่าใช้จ่ายประมาณ 292 ดอลลาร์สหรัฐฯ และใช้เวลาในพิธีการศุลกากรและตรวจสินค้าประมาณ 4 วัน 12 ชั่วโมง เสียค่าใช้จ่าย 278 ดอลลาร์สหรัฐฯ⁶

มาตรการภาษีขาเข้าและค่าธรรมเนียมอื่นๆ

อัตราภาษีนำเข้าของอุซเบกิสถานอยู่ที่ระหว่างร้อยละ 0 ถึง 200 โดยประเภทภาษีนำเข้าแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

⁶ <http://www.doingbusiness.org/data/exploreconomies/uzbekistan#close>

1) **ภาษีศุลกากรขาเข้า** อุซเบกิสถานเก็บตามอัตราส่วนร้อยละของมูลค่าสินค้าที่นำเข้า 5 อัตรา ได้แก่ ร้อยละ 0, 5, 10, 30 และ 40 นอกจากนี้ ยังมีการเก็บภาษีตามสภาพสินค้า (Specific tariff) และแบบผสมระหว่างเก็บตามอัตราส่วนร้อยละของมูลค่าสินค้ากับตามสภาพสินค้า โดยมีการกำหนดอัตราภาษี MFN เฉลี่ย (Simple Average MFN-applied) โดยให้สิทธิแก่ 45 ประเทศ⁷ ในสินค้าทั่วไปกำหนดอยู่ที่ร้อยละ 14.8 ส่วนกรณีสินค้าเกษตร 1,482 รายการ และสินค้าอุตสาหกรรม 8,419 รายการ อยู่ที่ร้อยละ 18.8 และ 14.2 ตามลำดับ⁸ ทั้งนี้ สินค้าบางชนิด เช่น เมล็ดพันธุ์ แป้งสาลี เนื้อสัตว์ และน้ำตาล ได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้า

2) **ภาษีสรรพสามิต** เก็บจากอากรสินค้าที่นำเข้า โดยเก็บในสินค้า เช่น ชิก้า วอดก้า ไอศกรีม น้ำมันและก๊าซหุงต้ม เชื้อเพลิง รถยนต์ และพรม ซึ่งจะเก็บตามมูลค่าของสินค้านั้นๆ

3) **Road Fund tax** เก็บในการนำเข้ายานพาหนะ โดยรถยนต์ทั่วไปเก็บที่ร้อยละ 6 ส่วนรถบรรทุก ร้อยละ 20 อย่างไรก็ตาม ยานพาหนะที่ผลิตในรัสเซียและยูเครนจะได้รับการยกเว้นภาษีดังกล่าว ดังนั้น การนำเข้ายานพาหนะจากประเทศอื่น นอกเหนือจาก 2 ประเทศที่กล่าวมา ผู้นำเข้าจะต้องเสียภาษี 3 อย่าง

นอกจากนี้ จะมีการการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ร้อยละ 20 และค่าธรรมเนียมศุลกากรร้อยละ 0.2 ของมูลค่าสินค้านำเข้า

มาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี

อุซเบกิสถานไม่มีการใช้มาตรการระบบโควตานำเข้า (Quota) แต่ในการส่งออกโลหะและหินมีค่าของประเทศ ต้องมีใบอนุญาตทั้งการนำเข้าและส่งออก เนื่องจากอุซเบกเป็นผู้ผลิตและส่งออกทองรายหลักของโลก มาตรการดังกล่าวจึงมีเพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบต่อราคาทองโลก

นอกจากนี้ แม้ว่าฝ่ายจะไม่อยู่ในกลุ่มสินค้าที่ต้องมีใบอนุญาต แต่มีเพียง Uzbekengilsanoat ซึ่งเป็นบริษัทที่ภาครัฐจัดตั้งขึ้น เท่านั้นที่ได้รับสิทธิในการส่งออกสินค้าดังกล่าว มาตรการปกป้องตนเอง (Safeguard measures) ดังกล่าวเนื่องมาจากรัฐต้องการ (1) หลีกเลี่ยงการเกิดปัญหาราคาฝ้ายตกต่ำ และ (2) ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินของนักลงทุนต่างชาติที่ส่งออกฝ้าย

เพื่อป้องกันและรักษาความปลอดภัยของประเทศ สินค้าที่ต้องมีใบอนุญาตนำเข้า (Import license) เช่น วัสดุที่มีกัมมันตรังสี วัตถุระเบิด ยา สารเคมี สารชีวภาพ และโลหะหายาก อย่างไรก็ตาม การขอใบอนุญาต อาจใช้ระยะเวลาถึง 3 เดือน นอกจากนี้ ผู้นำเข้า/ส่งออกอาจถูกขอตัวอย่างสินค้า โดยจะถูกส่งไปเพื่อตรวจสอบและวิเคราะห์เชิงเทคนิคที่รัสเซีย

ในสินค้าที่ต้องมีหนังสือรับรอง (Certificate) ในการนำเข้า ได้แก่ สินค้าประเภทอาหาร เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์และน้ำอัดลม บุหรี่ แร่ธาตุ ผลิตภัณฑ์จากเหล็ก เชื้อเพลิง น้ำมันและผลิตภัณฑ์จากโรงกลั่นน้ำมัน, ปุ๋ย น้ำหอม เครื่องสำอาง สารพิษ พลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์จากไม้ผลิตภัณฑ์ กระดาษ สิ่งทอบางประเภท เครื่องดื่ม น้ำ ชิ้นส่วนยานพาหนะทุกประเภทยกเว้นรถไฟ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และของเล่น

⁷ <http://www.mfer.uz/en/export/export-potential/>

⁸ <http://www.macmap.org/CountryAnalysis/AverageTariffResult.aspx?country=SCC860%7cUzbekistan&bysection=0>

มาตรการด้านการส่งออก

พิธีการศุลกากรขาออกและข้อบังคับ

เอกสารที่ใช้ในพิธีศุลกากรขาออกมี 10 ฉบับ ได้แก่ หนังสือรับรองมาตรฐาน หนังสือรับรองการมยา (Certificate of fumigation) หนังสือต้นกำเนิดสินค้า เอกสารการส่งสินค้า ใบกำกับสินค้า ใบสัญญาการส่งออก (Export contract) ใบสำแดงการส่งออก ใบอนุญาตส่งออกสินค้านั้นๆ รายการบรรจุภัณฑ์ และ ซีเรียลนัมเบอร์

เพื่อให้แน่ใจว่าสินค้า ได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภคหลายชนิด รวมถึงเมล็ดพืช แป้งสาลี เนื้อสัตว์ น้ำตาล น้ำมันพืช และรังไหมดิบ เพียงพอต่อการใช้ในประเทศก่อนการส่งออก ในการส่งออกสินค้านี้ดังกล่าวจึงต้องมี ใบอนุญาต

จากข้อมูลของธนาคารโลก ปี 2016 ระบุว่า การส่งออกสินค้าจากอุซเบกิสถาน ผู้ส่งออกจะใช้เวลา ดำเนินการเอกสารประมาณ 7 วัน มีค่าใช้จ่าย 292 ดอลลาร์สหรัฐฯ พิธีการศุลกากรขาออกและผ่านแดนใช้เวลา 4 วัน ค่าใช้จ่าย 278 ดอลลาร์สหรัฐฯ

มาตรการด้านภาษีขาออก

อุซเบกิสถานไม่มีมาตรการเก็บภาษีการส่งออกที่ชัดเจน ไม่มีการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากการการส่งออกสินค้า ยกเว้นในฝ้ายและผ้าสำลี แต่เก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าบางชนิด เช่น ก๊าซธรรมชาติ นอกจากนี้ ตัวอย่างมาตรการอื่น เช่น การส่งออกฝ้ายนั้น ไม่สามารถส่งออกได้โดยตรง แต่ต้องขายฝ้ายให้กับ ธนาคารกลางของประเทศ (Central Bank of Uzbekistan: CBU) ซึ่งให้อัตราแลกเปลี่ยนในอัตราที่ต่ำเปรียบเสมือนการถูกหักภาษีร้อยละ 25

มาตรการที่ไม่ใช่ทางภาษี

ทางรัฐบาลอุซเบกิสถานไม่มีมาตรการให้เงินอุดหนุนการส่งออก (Export Subsidies)

2.7 ความตกลงการค้าเสรี

ความตกลงการค้าเสรีของอุซเบกิสถานที่มีผลบังคับใช้แล้วนั้น ประกอบไปด้วยความตกลง 8 ความตกลง ส่งผลให้อุซเบกิสถานสามารถส่งออกสินค้า หรือนำเข้าสินค้าจากประเทศทั้งหมด รวม 10 ประเทศ ได้โดยไม่ต้องเสียภาษีศุลกากร ประเทศเหล่านั้น ได้แก่ อาเซอร์ไบจาน อาร์มีเนีย เบลารุส จอร์เจีย มอลโดวา คีร์กีซ ทาจิกิสถาน ยูเครน คาซัคสถาน และรัสเซีย

อย่างไรก็ตาม จะพบว่าทั้ง 10 ประเทศนี้ ต่างเป็นกลุ่มสมาชิกของประเทศที่เคยอยู่ภายใต้สหภาพโซเวียตแทบทั้งสิ้น ดังนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ นักลงทุนสามารถใช้อุซเบกิสถานเป็นฐานในการส่งออกไปยังกลุ่มสหภาพโซเวียตได้ ตลาดของอุซเบกิสถานจึงไม่ใช่แต่ภายในอุซเบกิสถานเท่านั้น ความตกลงดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

Commonwealth of Independent States (CIS)

CIS เป็นความตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศ อาเซอร์ไบจาน อาร์มีเนีย เบลารุส จอร์เจีย มอลโดวา คาซัคสถาน รัสเซีย ยูเครน อุซเบกิสถาน ทาจิกิสถาน และคีร์กีซสถาน ได้ทำความตกลงกันเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2011 และมีผลบังคับใช้ในความตกลงการค้าเสรีเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2012 ปัจจุบันกลุ่มประเทศ CIS ถือเป็นตลาดเกิดใหม่ในเวทีการค้าโลก ซึ่งมีศักยภาพในการขยายการค้าและการลงทุนในอนาคต นอกจากนี้ ประเทศในกลุ่ม CIS ยังมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน ป่าไม้ เหล็ก และแรโลหะที่สำคัญอื่น ๆ

Kyrgyz-Uzbekistan Free Trade Agreement

ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement) ระหว่างประเทศอุซเบกิสถานกับคีร์กีซสถานได้มีการลงนามเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 1996 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 1998

Tajikistan-Uzbekistan Free Trade Agreement

ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement) ระหว่างประเทศอุซเบกิสถานกับทาจิกิสถานข้อตกลงนี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 1996

Ukraine-Uzbekistan Free Trade Agreement

ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement) ระหว่างประเทศอุซเบกิสถานกับยูเครนได้มีการลงนามบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2006

Uzbekistan-Georgia Free Trade Agreement

ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement) ระหว่างประเทศอุซเบกิสถานกับจอร์เจียได้มีการลงนามกันเมื่อวันที่ 1 มกราคม 1995 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 4 กันยายน 1995

Uzbekistan-Kazakhstan Free Trade Agreement

ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement) ระหว่างประเทศอุซเบกิสถานกับคาซัคสถานได้มีการลงนามกันเมื่อวันที่ 1 มกราคม 1997 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 1997

Uzbekistan-Moldova Free Trade Agreement

ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement) ระหว่างประเทศอุซเบกิสถานกับมอลโดวาได้มีการลงนามกันเมื่อวันที่ 1 มกราคม 1995 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 1995

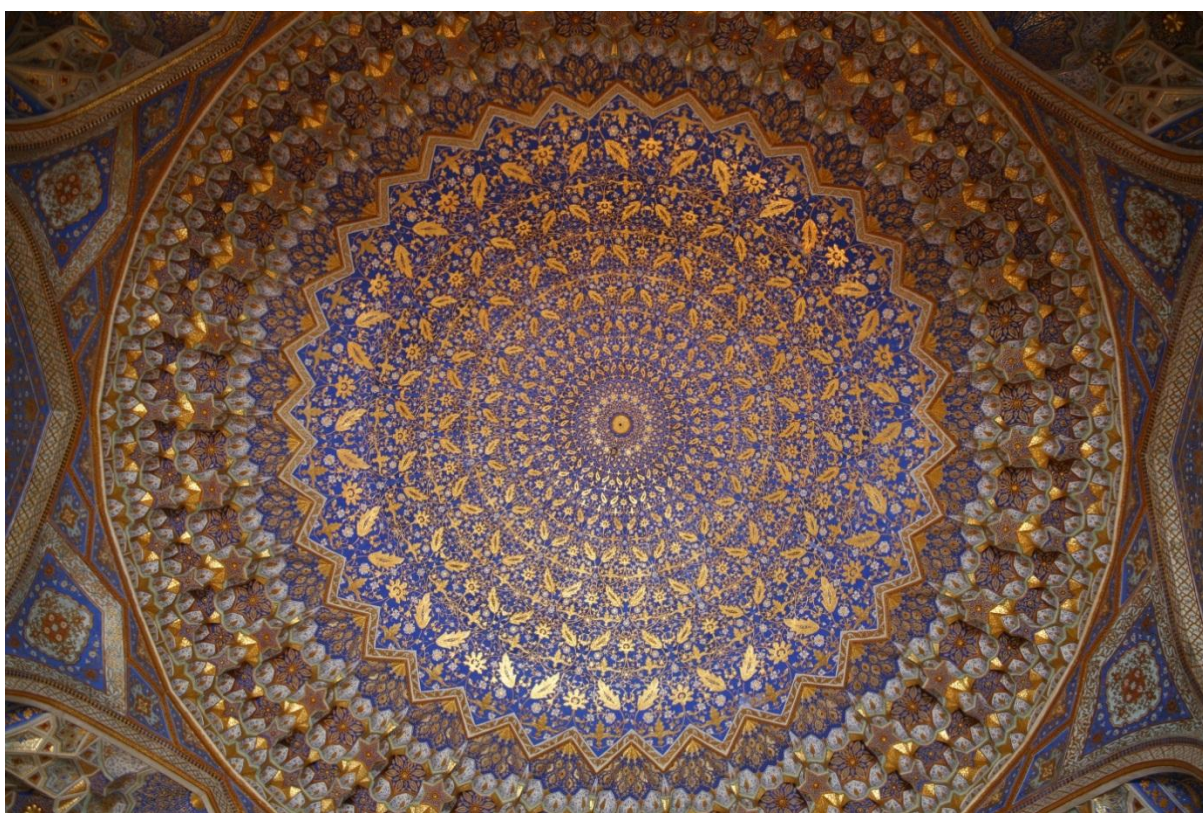
Uzbekistan-Russia Free Trade Agreement

ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement) ระหว่างประเทศอุซเบกิสถานกับรัสเซียได้มีการลงนามบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 1993

3

อุตสาหกรรมและพื้นที่เป้าหมายการลงทุนไทย (ประเทศอุซเบกิสถาน)

3.1 วิธีการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุน

เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) สามารถเสนอแนะช่องทางการลงทุนในประเทศเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นต้องมีการคัดเลือกสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่นักลงทุนไทยมีศักยภาพ จากนั้นจึงศึกษาวิเคราะห์เจาะลึกถึงบริบทการแข่งขันและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมดังกล่าว อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำข้อเสนอแนะรูปแบบ และขั้นตอนการลงทุนสำหรับแต่ละสาขาเพราะโอกาสและอุปสรรคแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัย คิดค้นเครื่องมือทางวิชาการในการเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายอย่างน้อย 2 สาขาในระดับพิกัดศุลกากร 2 หลักหรือเทียบเท่า โดยเกณฑ์หลักที่จะใช้ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) ชีตความสามารถการแข่งขันของไทย¹ ($RCA_{th} > 1$) (2) ชีตความสามารถการแข่งขันของประเทศเป้าหมายการลงทุน (Host country) ($RCA_i > 1$) ซึ่งหมายความว่าอุตสาหกรรมที่ไทยมีโอกาสสูงและคณะผู้วิจัย พึ่งพิงศึกษาเชิงลึก ต้องเป็นกิจการที่ทั้งไทยและประเทศเป้าหมายเชี่ยวชาญ โดยอาจเป็นขั้นตอนเดียวกันหรือต่างกันในช่วงโซ่มูลค่าก็ได้ และ (3) สาขาเป้าหมายการลงทุนในประเทศเป้าหมายการลงทุน (ตัวแปรหุ่น=1) ซึ่งหมายความว่าต้องเป็นสาขาที่ประเทศเป้าหมายสนับสนุนการลงทุนเชิงรุก

ตารางที่ 3.1 แสดงวิธีการคัดเลือกของคณะผู้วิจัย ในเชิงปริมาณ โดยมีสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

X คือมูลค่าการส่งออก TH คือประเทศไทย Σ คือผลรวม
W คือโลก UZ คือประเทศอุซเบกิสถาน D คือตัวแปรหุ่นเงินโยบาย

ตารางที่ 3.1: วิธีการคัดเลือกกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุนในประเทศอุซเบกิสถาน

อุตสาหกรรม	X_W	X_{TH}	X_{UZ}	RCA_{TH} (เกณฑ์ 1)	RCA_{UZ} (เกณฑ์ 2)	$RCA_{WEIGHTED}$	นโยบาย (เกณฑ์ 3)	สรุปคะแนน
ก	X_{Wn}	X_{THn}	X_{UZn}	$(X_{THn}/\Sigma X_{TH})$ ÷ $(X_{Wn}/\Sigma X_W)$	$(X_{UZn}/\Sigma X_{UZ})$ ÷ $(X_{Wn}/\Sigma X_W)$	$(1/3)RCA_{THn}$ + $(2/3)RCA_{UZn}$	$D_n (0,1)$	$RCA_{WEIGHTEDn} \times D_n$
ข	$X_{Wข}$	$X_{THข}$	$X_{UZข}$	$(X_{THข}/\Sigma X_{TH})$ ÷ $(X_{Wข}/\Sigma X_W)$	$(X_{UZข}/\Sigma X_{UZ})$ ÷ $(X_{Wข}/\Sigma X_W)$	$(1/3)RCA_{THข}$ + $(2/3)RCA_{UZข}$	$D_ข (0,1)$	$RCA_{WEIGHTEDข} \times D_ข$
ค	$X_{Wค}$	$X_{THค}$	$X_{UZค}$	$(X_{THค}/\Sigma X_{TH})$ ÷ $(X_{Wค}/\Sigma X_W)$	$(X_{UZค}/\Sigma X_{UZ})$ ÷ $(X_{Wค}/\Sigma X_W)$	$(1/3)RCA_{THค}$ + $(2/3)RCA_{UZค}$	$D_ค (0,1)$	$RCA_{WEIGHTEDค} \times D_ค$
ง	$X_{Wง}$	$X_{THง}$	$X_{UZง}$	$(X_{THง}/\Sigma X_{TH})$ ÷ $(X_{Wง}/\Sigma X_W)$	$(X_{UZง}/\Sigma X_{UZ})$ ÷ $(X_{Wง}/\Sigma X_W)$	$(1/3)RCA_{THง}$ + $(2/3)RCA_{UZง}$	$D_ง (0,1)$	$RCA_{WEIGHTEDง} \times D_ง$
รวม	ΣX_W	ΣX_{TH}	ΣX_{UZ}	-	-	-	-	-

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

¹ สูตรในการคำนวณค่าดัชนี RCA คือ

$$RCA_j = \frac{X_{ij} / X_{it}}{X_{wj} / X_{wt}}$$

โดย X คือมูลค่าการส่งออก, i คือประเทศที่ต้องการศึกษา, j คือสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต้องการศึกษา, w คือ โลก และ t คือสินค้าทั้งหมด หากค่า RCA มากกว่า 1 จะสะท้อนว่าประเทศดังกล่าวมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าในอุตสาหกรรมนั้นๆ สุดตลาดโลก

จากตารางข้างต้น (กรณีตัวอย่างประเทศอุซเบกิสถาน) จะเห็นว่าเกณฑ์ที่คณะผู้วิจัย นำมาใช้คัดเลือกทั้งหมดแรเงาด้วยสีม่วงอ่อน ได้แก่ (1) RCA_{TH} (2) RCA_{UZ} และ (3) ตัวแปรหุ่น (D) ที่มีค่า 0 (ไม่ใช่สาขาที่หน่วยงานเทียบเท่าสกท. ของอุซเบกิสถานประกาศเป็นสาขาเป้าหมาย) หรือ 1 (เป็นสาขาที่หน่วยงานเทียบเท่าสกท. ของอุซเบกิสถานประกาศเป็นสาขาเป้าหมาย) ทั้งนี้ ในกรณีที่สาขาอุตสาหกรรมที่ผ่านเกณฑ์มีมากกว่า 1 สาขา คณะผู้วิจัย จะเรียงลำดับตามความเชี่ยวชาญของไทยและประเทศเป้าหมายการลงทุน (ในที่นี้คืออุซเบกิสถาน) โดยให้น้ำหนัก $1/3$ สำหรับ RCA_{TH} และ $2/3$ สำหรับ RCA_{UZ} เพราะการลงทุนจะเกิดขึ้นในประเทศเป้าหมายการลงทุน ศักยภาพภายในประเทศดังกล่าวจึงมีนัยสำคัญมากกว่า ผลการคำนวณดังกล่าว คือ ค่า RCA เหนือถ่วงน้ำหนัก ($RCA_{WEIGHTED}$) ซึ่งแรเงาด้วยสีม่วงเข้มในตาราง 3.1 ซึ่งเมื่อนำมาคูณกับตัวแปรหุ่นแล้ว จะได้เป็นคะแนนในคอลัมน์ขวาสุดที่คณะผู้วิจัย จะใช้คัดเลือกสาขาอุตสาหกรรม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย หรือกล่าวสรุปได้ว่า คณะผู้วิจัย จะเลือกอุตสาหกรรม 2 สาขาที่มีคะแนน ($RCA_{WEIGHTED} \times D$) สูงสุด

หากผลการคัดเลือกออกมาเป็นอุตสาหกรรมที่การลงทุนมีขนาดใหญ่ ใช้เม็ดเงินลงทุนมหาศาล เช่นเหมืองแร่ บริษัทไทยที่มีความสามารถออกไปลงทุนในประเทศตลาดใหม่จึงมีเฉพาะบริษัทข้ามชาติซึ่งข้อมูลเพียงพออยู่แล้ว คณะผู้วิจัย อาจพิจารณาเลือกสาขาอุตสาหกรรมที่ได้คะแนนรองลงมาแทน เพราะ SMEs เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักกลุ่มหนึ่งของการเผยแพร่ข้อมูลในโครงการฯ

3.2 ผลการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุน (ประเทศอุซเบกิสถาน)

ในส่วนของ 1.2 ได้อธิบายโครงสร้างเศรษฐกิจและสินค้าส่งออกของอุซเบกิสถานไปแล้ว ตารางที่ 3.2 จึงแสดงเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมในระดับพิกัด 2 หลักที่อุซเบกิสถานมีขีดความสามารถในการแข่งขัน ($RCA_{UZ} > 1$) เปรียบเทียบกับไทยในฐานะประเทศเป้าหมายการลงทุน

ตารางที่ 3.2: สินค้าที่อุซเบกิสถานมีศักยภาพการแข่งขัน (ปี 2014) 20 อันดับแรก

พิกัด	อุตสาหกรรม	มูลค่าการส่งออกของ อุซเบกิสถาน (ล้านดอลลาร์)	RCA_{UZ}	RCA_{TH}
52	ฝ้าย	960.543	44.231	0.875
79	สังกะสีและผลิตภัณฑ์	110.765	20.704	0.333
50	ไหม	13.788	14.205	0.379
74	ทองแดงและผลิตภัณฑ์	594.258	11.375	0.727
8	ผลไม้	339.966	9.497	1.018
28	เคมีภัณฑ์อนินทรีย์	374.532	9.256	0.495
7	ผัก	175.297	7.699	2.208
71	โลหะมีค่าและเครื่องประดับ	1,453.891	6.130	1.189
31	ปุ๋ย	96.017	4.279	0.200
81	โลหะสามัญชนิดอื่น	19.781	3.200	0.432
57	พรม	17.695	3.135	0.882
60	ผ้าถัก	31.561	2.744	0.795
13	ครั่ง	7.629	2.593	0.312

พิกัด	อุตสาหกรรม	มูลค่าการส่งออกของ อุซเบกิสถาน (ล้านดอลลาร์)	RCA _{UZ}	RCA _{TH}
56	สักราดและผ้าไม่ทอ	19.997	2.313	1.405
61	เครื่องแต่งกายถัก	176.511	2.173	0.647
53	เส้นใยจากพืช	2.564	1.598	0.382
41	หนังดิบและหนังฟอก	18.750	1.503	1.354
5	ผลิตภัณฑ์จากสัตว์	4.058	1.106	0.395
24	ยาสูบ	15.394	1.081	0.191
14	วัตถุดิบจากพืชที่ใช้จักสาน	0.334	1.076	0.685

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

เนื่องด้วยโครงสร้างเศรษฐกิจอุซเบกิสถานมีความหลากหลายทั้งอุตสาหกรรมปฐมภูมิ เกษตรกรรม การผลิต และบริการ **อุซเบกิสถานมีขีดความสามารถ (RCA_{UZ}>1) ในอุตสาหกรรมมากถึง 22 กลุ่ม** เช่น ฝ้าย สังกะสี ไหม ทองแดง เคมีภัณฑ์ ปู่ ตามลำดับ **แต่สาขาที่ตรงกับศักยภาพของไทย (แรงเสียดทาน) มี 5 หมวดเท่านั้น ได้แก่ (1) ผลไม้** สินค้าส่งออกลำดับที่ 7 ของอุซเบกิสถาน (ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 0.3 อันดับ 37 ของโลก) (2) **ผัก** สินค้าส่งออกลำดับที่ 8 ของประเทศ (ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 0.3 อันดับ 42 ของโลก) (3) **โลหะมีค่าและเครื่องประดับ** สินค้าส่งออกลำดับที่ 2 (ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 0.2 อันดับ 40 ของโลก) (4) **สักราดและผ้าไม่ทอ** สินค้าส่งออกลำดับที่ 18 (ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 0.1 อันดับ 65 ของโลก) **และ** (5) **หนังดิบและหนังฟอก** สินค้าส่งออกลำดับที่ 20 (ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 0.1 อันดับ 91 ของโลก) เรียงลำดับตามค่า RCA ของฝ่ายอุซเบกิสถาน

ในลำดับถัดไป คณะผู้วิจัย พิจารณารายชื่อกิจการของหน่วยงานสนับสนุนข้อมูลและส่งเสริมการลงทุนต่างประเทศ (Information Support and Foreign Investments Promotion Agency: UZINFOINVEST) องค์กรเทียบเท่า สกท. ในประเทศอุซเบกิสถานว่าตรงกับศักยภาพของไทยและอุซเบกิสถานหรือไม่

ตารางที่ 3.3: เป้าหมายการลงทุนรายสาขาของประเทศอุซเบกิสถาน

รายการที่	อุตสาหกรรม
1	อาหาร (โดยเฉพาะผักผลไม้แปรรูป)
2	น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ
3	เคมีภัณฑ์
4	เภสัชภัณฑ์
5	วัสดุก่อสร้าง
6	ไฟฟ้า
7	ยานยนต์และวิศวกรรม
8	เครื่องหนังและรองเท้า
9	ไหมและสิ่งทอ
10	ท่องเที่ยว

ที่มา: UZINFOINVEST (2016)

เมื่อนำข้อมูลเชิงนโยบายข้างต้นมาประกอบกับผลเปรียบเทียบ RCA ของไทยและอุซเบกิสถานตามตารางที่ 3.2 คณะผู้วิจัย จึงคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุนไทยในอุซเบกิสถานได้ตามตารางที่ 3.4

ซึ่งประกอบด้วย (1) อุตสาหกรรมผักและผลไม้ (เนื่องจากมีโครงสร้างของห่วงโซ่มูลค่าคล้ายคลึงกัน คณะผู้วิจัย จึงรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียว) และ (2) อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งอุซเบกิสถานมีข้อได้เปรียบ คือ มีความพร้อมของอุตสาหกรรมต้นน้ำ กล่าวคือ ฝ้ายเป็นสินค้าส่งออกอันดับ 3 ของประเทศ (ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 1.5 ลำดับที่ 12 ของโลก) และมีค่า RCA สูงเป็นอันดับ 1 จากกลุ่มอุตสาหกรรมทั้งหมด ขณะที่ไทยต้องการยกระดับผู้ประกอบการไปสู่ขั้นตอนกลางน้ำที่ใช้เทคโนโลยีเข้มข้น

ตารางที่ 3.4: ผลการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุนไทยในประเทศอุซเบกิสถาน

อุตสาหกรรม	RCA _{UZ}	RCA _{TH}	RCA _{WEIGHTED}	นโยบาย	สรุปคะแนน
ผลไม้	9.497	1.018	6.671	1	6.671
ผัก	7.699	2.208	5.869	1	5.869
สักรีดและผ้าไม่ทอ	2.313	1.405	2.010	1	2.010
หนังดิบและหนังฟอก	1.503	1.354	1.453	1	1.453
โลหะมีค่าและเครื่องประดับ	6.130	1.189	4.483	0	0.000

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

3.3 ผลการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายการลงทุน

ในการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายของการลงทุนของอุตสาหกรรมผักผลไม้และอุตสาหกรรมสิ่งทอเครื่องนุ่งห่มในระดับเทียบเท่าจังหวัดของประเทศไทย เพื่อให้สะดวกแก่นักลงทุนในการติดต่อประสานงานและค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม โดยคณะผู้วิจัย จะใช้ 4 เกณฑ์ประกอบกัน คือ (1) ความพร้อมของผังอุปทาน (2) อุปสงค์ในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยเฉพาะเจาะจงรายสาขา (3) โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ และ (4) ภาพรวมการเมืองและสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยภาพรวม

อุตสาหกรรมผักผลไม้แปรรูป

1) ความพร้อมของผังอุปทาน จากแผนที่ขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติพบว่า บริเวณที่มีความเหมาะสมต่อการเพาะปลูกผักและผลไม้ปรากฏตามรูปภาพที่ 3.1 และ 3.2 ตามลำดับ ซึ่งก็คือพื้นที่หุบเขาเฟอร์กานาและพื้นที่ระหว่างกรุงทาชเคนต์กับเมืองซามาร์คันด์

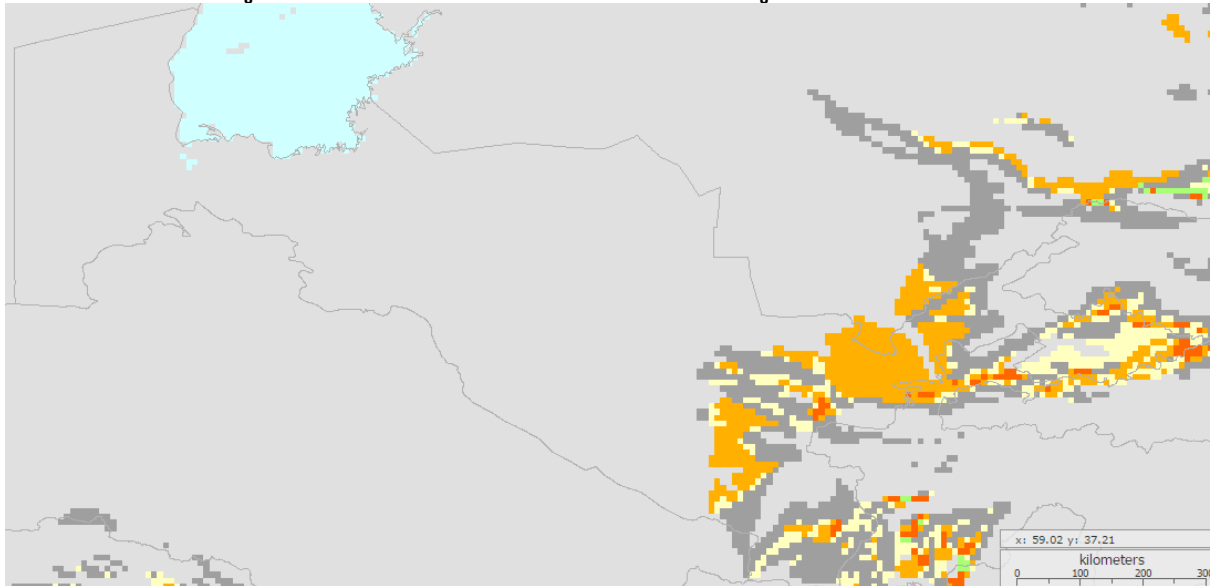
2) อุปสงค์ในพื้นที่ ในที่นี้หมายถึงพื้นที่ที่มีอุปสงค์ของผักผลไม้แปรรูปสูงสุด ความหนาแน่นของประชากรจึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถสะท้อนอุปสงค์ได้ ซึ่งผลจากรูปภาพที่ 3.3 พบว่าบริเวณกรุงทาชเคนต์และหุบเขาเฟอร์กานาอันอุดมสมบูรณ์มีประชากรหนาแน่นมากที่สุด โดยเมืองที่มีประชากรมากเป็นอันดับ 2 และ 4 ของประเทศ คือ Namangan และ Andijan ตั้งอยู่ในหุบเขาดังกล่าว (จำนวนประชากร 432,000 และ 318,000 คน ตามลำดับ) ส่วนเมืองซามาร์คันด์มีจำนวนประชากรเป็นอันดับ 3 (319,000 คน)²

² <http://www.geonames.org/UZ/largest-cities-in-uzbekistan.html>

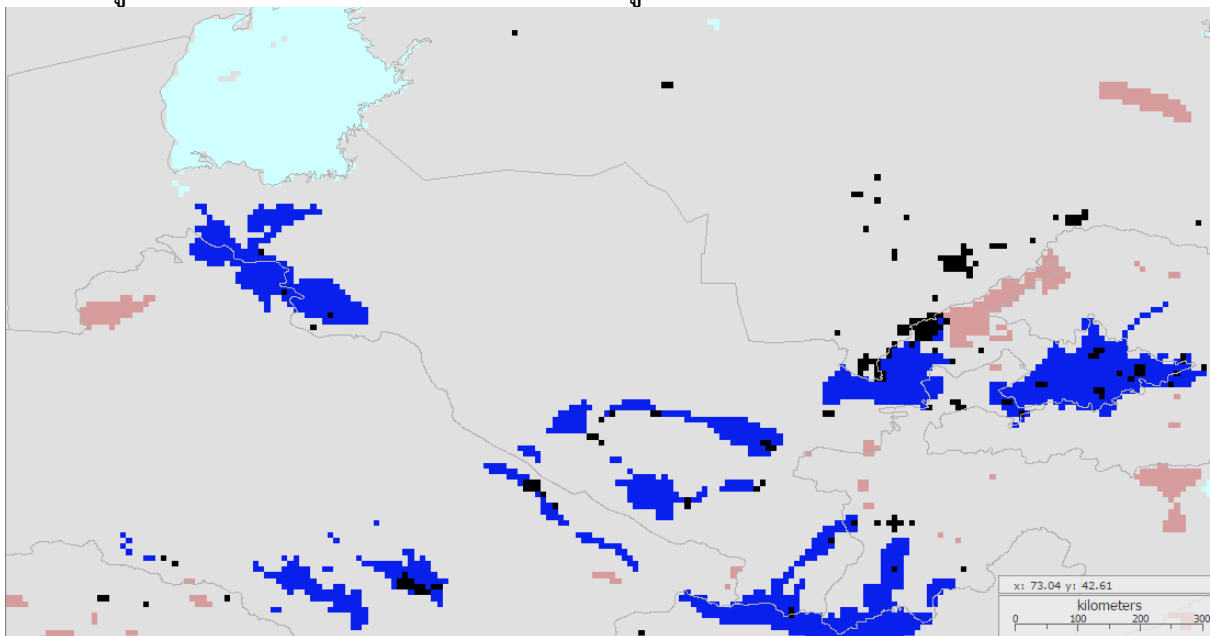

รูปภาพที่ 3.1: พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกผัก (ยิ่งเข้มยิ่งดี)

ที่มา: องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (2015) “Food Insecurity, Poverty and Environment Global GIS Database” (http://geonetwork3.fao.org/fggd/map/?map=FGGD_6_3)

รูปภาพที่ 3.2: พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกผลไม้ (สีน้ำเงินแสดงพื้นที่ชลประทาน)

ที่มา: องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (2015) “Food Insecurity, Poverty and Environment Global GIS Database” (http://geonetwork3.fao.org/fggd/map/?map=FGGD_6_3)

รูปภาพที่ 3.3: ความหนาแน่นของประชากรในประเทศอุซเบกิสถาน (สียิ่งเข้มยิ่งหนาแน่น)

ที่มา: World Trade Press (2015) “Population Density Map of Uzbekistan”
(http://www.bestcountryreports.com/Population_Map_Uzbekistan.php)

3) โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ ทั้งเมืองซามาร์คันด์และหุบเขาเฟอร์กานาต่างมีข้อได้เปรียบแตกต่างกัน กล่าวคือ เมืองซามาร์คันด์เชื่อมโยงกับเมืองหลวงทั้งทางถนนและราง โดยทางถนนมีระยะทาง 310 กิโลเมตร และระยะเวลาเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมง และเป็นจุดเชื่อมต่อไปยังกรุงดูชานเบของทาจิกิสถาน ส่วนหุบเขาเฟอร์กานาเสียเปรียบตรงที่ขาดระบบรางเชื่อมโยงตรงสู่เมืองหลวง และมีระยะเวลาเดินทางสูงกว่า (ยกตัวอย่างไปเมือง Namangan ระยะทาง 290 กิโลเมตร แต่ใช้เวลาประมาณ 5 ชั่วโมง) แต่มีจุดได้เปรียบตรงที่สามารถขนส่งไปยังคีร์กีซสถาน (ผ่านเมือง Osh ที่ใหญ่เป็นอันดับ 2) และทาจิกิสถานได้ค่อนข้างสะดวกหากสถานการณ์ปกติ

4) ภาพรวมการเมืองและสังคม เป็นตัวแปรหุ่นสะท้อนเสถียรภาพและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน กล่าวคือ บริเวณนั้นต้องไม่มีความเสี่ยงต่อการก่อความไม่สงบหรือความรุนแรงใดๆ โดยอาจดูได้จาก การประกาศเตือนของรัฐบาลประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐฯ สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น ผลปรากฏว่ารัฐบาลชาติดังกล่าวประกาศเตือนพลเมืองให้ระมัดระวังการเดินทางไปยังหุบเขาเฟอร์กานา ครอบคลุมทั้งเมืองหลักอย่าง Namangan, Andijan และ Ferghana ตามรูปภาพที่ 3.4 การลงทุนในเมืองซามาร์คันด์จึงมีความเสี่ยงจากความขัดแย้งทางเชื้อชาติต่ำกว่า

รูปภาพที่ 3.4: พื้นที่ที่รัฐบาลต่างชาติประกาศเตือนพลเมืองเรื่องการเดินทาง (สีส้มเข้ม)

ที่มา: Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade (2015) “Uzbekistan” (<https://smartraveller.gov.au/countries/uzbekistan#modal-country>)

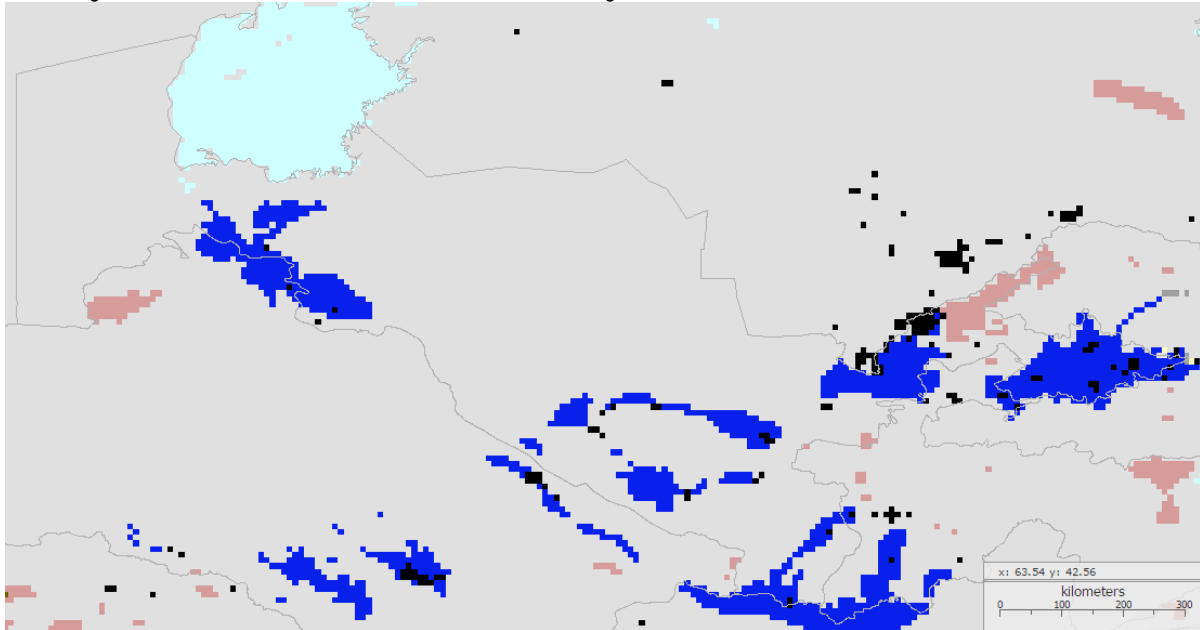
โดยสรุป แม้ว่าพื้นที่หุบเขาเฟอร์กานาเป็นอู่ข้าวอู่น้ำของประเทศซึ่งมีปริมาณการผลิตสูงสุด แต่เนื่องจากเหตุการณ์ความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านทางเหนือชาติ จึงอาจไม่ใช่พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการลงทุนนัก ด้วยเหตุนี้ หากไม่นับกรุงทาชเคนต์ แถบเมืองซามาร์คันด์มีศักยภาพการลงทุนสำหรับอุตสาหกรรมผักผลไม้สูงสุดเพราะอยู่ใกล้กับทั้งแหล่งวัตถุดิบและตลาดผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและภูมิภาค รวมทั้งยังเป็นเมืองท่องเที่ยวอีกด้วย

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

1) ความพร้อมของฝั่งอุปทาน วัตถุดิบหลักของอุตสาหกรรมนี้คือฝ้าย ซึ่งเพาะปลูกมากที่สุดบริเวณหุบเขาเฟอร์กานาและลุ่มแม่น้ำอามู คาร์ยาระหว่างกรุงทาชเคนต์กับเมืองซามาร์คันด์ตามรูปภาพที่ 3.5 นักลงทุนต่างชาติเลือกตั้งโรงงานในทำเลดังกล่าว เช่น บริษัท Daewoo Textile Fergana ตั้งอยู่ที่เมือง Fergana เป็นต้น

รูปภาพที่ 3.5: พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชเส้นใย (สีน้ำเงินแสดงพื้นที่ชลประทาน)

ที่มา: องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (2015) “Food Insecurity, Poverty and Environment Global GIS Database” (http://geonetwork3.fao.org/fggd/map/?map=FGGD_6_3)

2) **อุปสงค์ในพื้นที่** ตามที่ได้วิเคราะห์ไว้สำหรับอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป พื้นที่ที่มีอุปสงค์ของสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มคือเขตเมือง โดยเฉพาะหากสินค้าที่ป้อนเข้าสู่ตลาดเป็นเครื่องนุ่งห่มในชั้นปลายน้ำ ยิ่งต้องมีกำลังซื้อในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อประสิทธิภาพโลจิสติกส์ ด้วยเหตุนี้ พื้นที่เป้าหมายการลงทุนไม่ควรอยู่ห่างจากเขตเมืองใหญ่ๆ อย่างกรุงเทพฯ เซ็นต์ ซามาร์คันด์ หรือเมืองเอกของหุบเขาเฟอ์รอกานามากเกินไป

3) **โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์** เนื่องจากแหล่งวัตถุดิบต้นน้ำของอุตสาหกรรมสิ่งทออยู่ในพื้นที่เดียวกับอุตสาหกรรมผักผลไม้แปรรูป ดังนั้น จึงสามารถวิเคราะห์ในทำนองเดียวกันกับอุตสาหกรรมข้างต้นได้ว่า พื้นที่หุบเขาเฟอ์รอกานาและเมืองซามาร์คันด์ต่างมีข้อได้เปรียบแตกต่างกัน

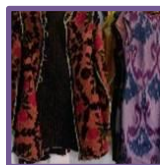
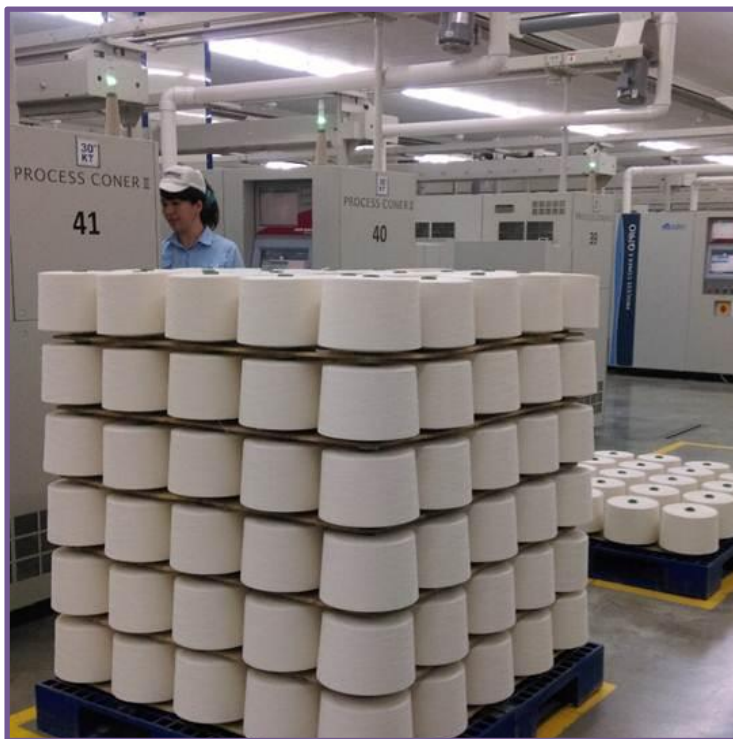
4) **ภาพรวมการเมืองและสังคม** ตามเหตุผลที่ได้อธิบายไว้สำหรับอุตสาหกรรมผักผลไม้แปรรูป พื้นที่หุบเขาเฟอ์รอกานามีความเสียเปรียบในปัจจุบันดังกล่าว

โดยสรุป แม้ว่าพื้นที่หุบเขาเฟอ์รอกานามีปริมาณการผลิตฝ้ายสูงสุดรวมถึงมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น แต่เนื่องจากเหตุการณ์ความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านทางเชื้อชาติ จึงอาจไม่ใช่พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการลงทุนที่สุด ด้วยเหตุนี้ **แถบเมืองซามาร์คันด์มีศักยภาพการลงทุนสำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเช่นเดียวกับผักผลไม้** เพราะอยู่ใกล้กับทั้งแหล่งวัตถุดิบและตลาดผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและภูมิภาค อีกทั้งยังเป็นเมืองท่องเที่ยว

4

บทวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรม สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม (ประเทศอูซเบกิสถาน)

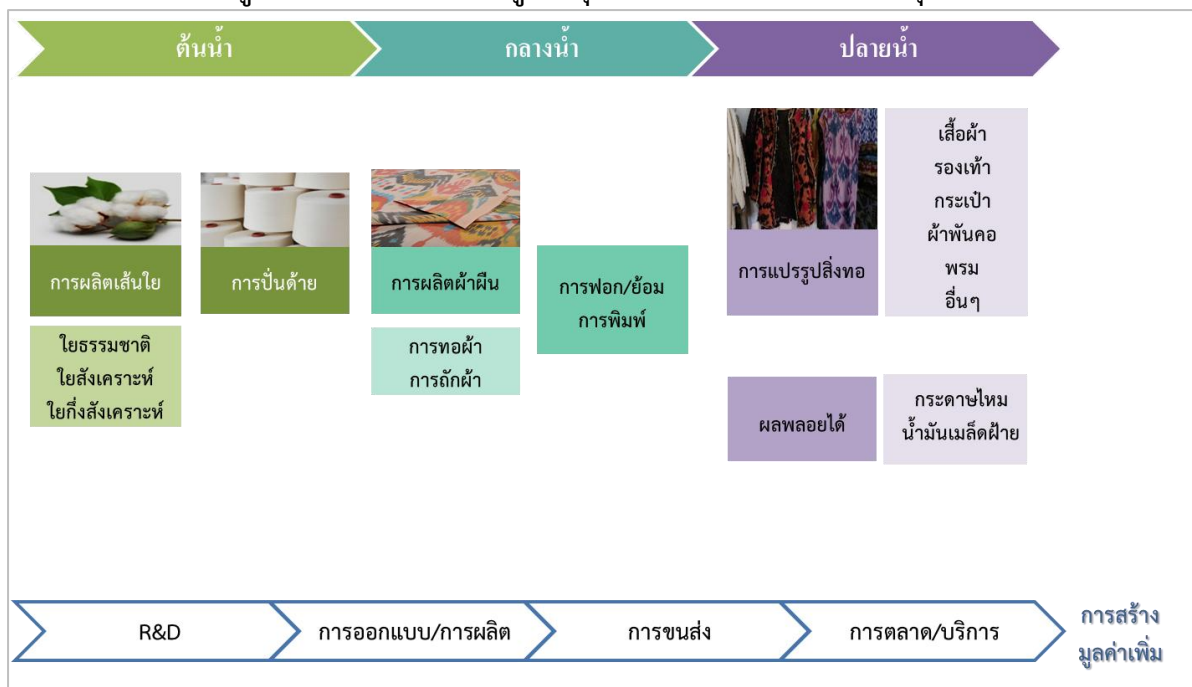
อุซเบกิสถานเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติมากมาย ทั้งทรัพยากรด้านพลังงาน (ก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน และถ่านหิน) ทรัพยากรแร่ (ทองคำ ทองแดง และยูเรเนียม) และทรัพยากรทางการเกษตร (ผักผลไม้เมืองหนาว และถั่วชนิดต่างๆ) ตั้งอยู่ใจกลางของภูมิภาคเอเชียกลางด้วยพื้นที่เกือบเท่าประเทศไทย และด้วยความอุดมสมบูรณ์ดังกล่าวทำให้อุซเบกิสถานเป็นผู้เล่นรายใหญ่ในตลาดฝ้ายโลก กล่าวคือ อุซเบกิสถานเป็นทั้งผู้ผลิตฝ้ายรายใหญ่อันดับที่ 6 ของโลก และผู้ส่งออกฝ้ายรายใหญ่อันดับที่ 3 ของโลก ประกอบกับเป็นอุตสาหกรรมที่ภาครัฐส่งเสริม จึงเป็นโอกาสของนักลงทุนไทยในการออกแบบและผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุซเบกิสถาน

ในบทนี้เริ่มด้วย (1) การวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มโดยทั่วไป และ (2) วิเคราะห์ศักยภาพในการผลิตของทั้งอุซเบกิสถานและไทย ในแต่ละขั้นตอนการผลิตของห่วงโซ่มูลค่า เพื่อ (3) วิเคราะห์โอกาสและช่องทางการลงทุนของไทยในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของอุซเบกิสถานต่อไป

4.1 ห่วงโซ่มูลค่าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มโดยทั่วไป

นอกจากจะเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เครื่องนุ่งห่มยังเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยตลอดเวลา สะท้อนถึงโอกาสในเติบโตของตลาดจากอัตราการซื้อซ้ำของผู้บริโภค ทั้งนี้ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มครอบคลุมตั้งแต่ (1) การผลิตเส้นใยและการปั่นด้าย ซึ่งเป็นการผลิตในขั้นต้นน้ำ (2) การผลิตผ้าผืน การฟอก ย้อม และพิมพ์ลาย ซึ่งเป็นการผลิตในขั้นกลางน้ำตลอดจน (3) การแปรรูปสิ่งทอ ดังกล่าวเป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งเป็นการผลิตในขั้นปลายน้ำ ดังแสดงในรูปภาพที่ 4.1

รูปภาพที่ 4.1: ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

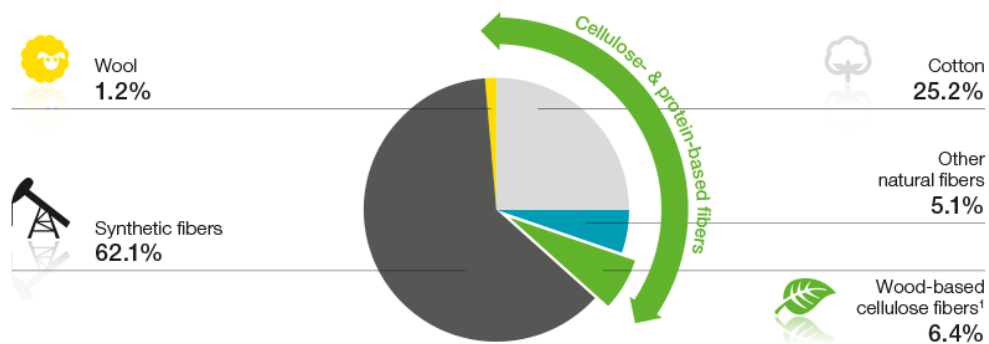

4.1.1 การผลิตในขั้นต้นน้ำ

การผลิตในขั้นต้นน้ำ ประกอบด้วย การผลิตเส้นใย และการปั่นด้าย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การผลิตเส้นใย เส้นใย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) เส้นใยธรรมชาติ เช่น ฝ้าย กัญชง ข้าวโพด อ้อย มะพร้าว สับปะรด กล้วย ไหม และขนสัตว์ ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยการผลิตทั้งที่ดิน น้ำ เครื่องมือทางการเกษตร เกษตรกร และปัจจัยอื่นๆ ในการผลิต และ (2) เส้นใยประดิษฐ์ เช่น เส้นใยสังเคราะห์ และเส้นใยกึ่งสังเคราะห์ โดยปัจจุบันเส้นใยสังเคราะห์มีสัดส่วนการบริโภคมากที่สุดถึงร้อยละ 62.1 ในตลาดเส้นใยโลกรองลงมาเป็นฝ้ายร้อยละ 25.2 ดังแสดงในรูปภาพที่ 4.2

รูปภาพที่ 4.2: ตลาดเส้นใยโลก (ปี 2015)

ที่มา: <http://www.lenzing.com/en/investors/equity-story/global-fiber-market.html>

การปั่นด้าย เป็นการนำเส้นใยมาตีเป็นเกลียวหรือปั่นเป็นเส้นด้าย โดยชนิดของด้ายจำแนกตามชนิดของเส้นใยที่ใช้ในการผลิต เช่น ด้ายฝ้าย ด้ายกัญชง เป็นต้น ทั้งนี้ โดยรวมแล้วปริมาณการผลิตด้ายของโลกเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 ในไตรมาสที่ 1 ของปี 2016 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการผลิตด้ายในแถบอเมริกาใต้และเอเชียที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 29 และ 21 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ด้วยปริมาณการบริโภคที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่า ทำให้ปริมาณฝ้ายสะสม (Stock) ในตลาดโลกลดลงร้อยละ 5¹ สะท้อนถึงแนวโน้มการบริโภคที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นโอกาสของผู้ประกอบการสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

4.1.2 การผลิตในขั้นกลางน้ำ

การผลิตในขั้นกลางน้ำ ประกอบด้วย การทอผ้าและถักผ้า รวมถึงการฟอก/ย้อมสีผ้า และการพิมพ์ลายผ้า ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

¹ http://www.yamsandfibers.com/news/textile-news/global-yarn-production-increase-20pc-first-quarter-2016#.V4Xp-aLD_Z8

การผลิตผ้าฝ้าย ประกอบด้วย การทอผ้า และการถักผ้า โดยตลาดผ้าโลกในปัจจุบันนั้น ปริมาณการผลิตผ้าฝ้ายจากเอเชียค่อนข้างคงที่ ขณะที่การผลิตในอเมริกาใต้มีแนวโน้มลดลง และการผลิตในยุโรปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น²

การฟอก/ย้อม และการพิมพ์ เป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่อาจทำก่อน หรือหลังการผลิตผ้าฝ้ายก็ได้ โดยการผลิตในขั้นนี้ประกอบด้วย กระบวนการเตรียม การย้อม การฟอก รวมถึงการพิมพ์ลาย และการตกแต่งสำเร็จ ในกรณีที่ทำหลังการผลิตผ้าฝ้าย ซึ่งในขั้นการผลิตนี้ อาจใช้ปัจจัยการผลิตกลุ่มเคมีภัณฑ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่างๆ ในการผลิต

4.1.3 การผลิตในขั้นปลายน้ำ

การผลิตในขั้นปลายน้ำ เป็นการแปรรูปสิ่งทอเป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การแปรรูปสิ่งทอ ประกอบด้วย สิ่งทอสำเร็จรูปและเศษสิ่งทอ ซึ่งเป็นการผลิตขั้นที่ใช้ทุน (Capital) ทั้งเงินทุน เทคโนโลยี และเครื่องจักรในระดับที่ไม่สูงมากนัก ขณะเดียวกันกลับใช้แรงงานมีฝีมือจำนวนมากขึ้น ในการผลิตขั้นปลายน้ำ

4.2 ห่วงโซ่มูลค่าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม: อุซเบกิสถานและไทย

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ถึงภาพรวมและศักยภาพของอุซเบกิสถานและไทยในแต่ละขั้นการผลิตของห่วงโซ่มูลค่าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เพื่อหาช่องทางการลงทุนให้แก่นักลงทุนไทยต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังนี้

4.2.1 การผลิตในขั้นต้นน้ำ

การผลิตเส้นใย

ในการผลิตเส้นใยนั้น พบว่าอุซเบกิสถานมีศักยภาพในการผลิตมากกว่าไทย กล่าวคือ อุซเบกิสถานเป็นผู้ผลิตและส่งออกฝ้ายรายใหญ่เป็นอันดับต้นๆ ของโลก (อันดับที่ 6 และ 3 ตามลำดับ) ประกอบกับฝ้ายเป็นเส้นใยที่มีส่วนแบ่งในตลาดเส้นใยโลกสูงถึงร้อยละ 25 ขณะที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตและมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเฉพาะอ้อย ไยมะพร้าว และยางธรรมชาติเท่านั้น เนื่องจากเป็นรายการที่ไทยมีมูลค่าการส่งออกสูง และค่า RCA มากกว่าหนึ่ง ดังแสดงในตารางที่ 4.1: อย่างไรก็ตาม เส้นใยธรรมชาติเหล่านี้มีส่วนแบ่งในตลาดเส้นใยโลกในระดับต่ำ

² <http://www.chinatexnet.com/textile-news/2016-05-05/568742.html>

ตารางที่ 4.1: มูลค่าการส่งออก และค่าดัชนี RCA ของไทย

HS Code	รายการ	มูลค่าการส่งออก (พันดอลลาร์สหรัฐฯ)	RCA
1701	อ้อย	2,859,928	7.29
5305	ใยมะพร้าว	14,577	3.04
4001	ยางธรรมชาติ	8,233,510	27.84
5205	ด้ายฝ้าย	191,666	1.03
5208	ผ้าฝ้าย-ฝ้าย	245,885	1.18
5902	ผ้าใบยางรถ	64,368	1.62
5902+5906	ผ้าจាកาง	71,771	1.23

ที่มา: UNTAD (2015)

การผลิตฝ้ายของอุซเบกิสถาน ในปีการผลิตล่าสุด (2016/2017) Selkhozfond ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ ได้กำหนดปริมาณการผลิตฝ้ายเป้าหมายที่ 3.29 ล้านตัน โดยเป็นผลผลิตหลักจากเมือง Kashkadar Syrkhandar และ Bukhara ดังแสดงในตารางที่ 4.2 ทั้งนี้ ราคาฝ้ายถูกกำหนดโดย Khlopkoprom ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐเช่นกัน

ตารางที่ 4.2: พื้นที่ปลูกฝ้ายและปริมาณฝ้ายเป้าหมายในแต่ละเขตการปกครอง ปีการผลิต 2016/2017

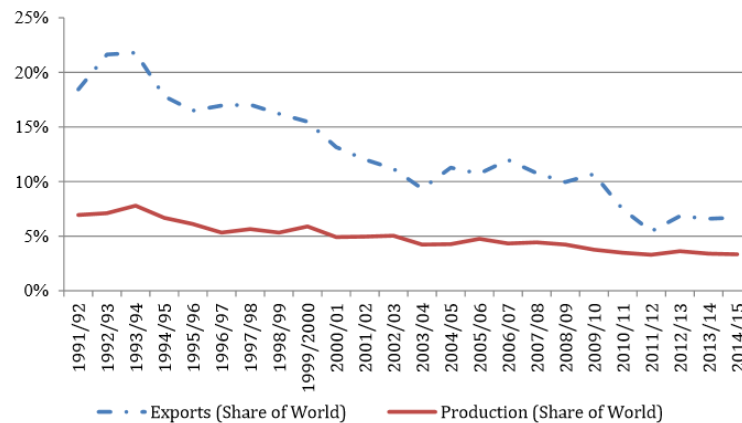
เขตการปกครอง	พื้นที่ (Ha)	ปริมาณฝ้าย (MT)
Kashkadar	157,000	412,200
Syrkhandar	117,100	328,800
Bukhara	107,800	336,400
Sydarya	106,400	237,000
Ferghana	97,800	274,400
Dzhizak	97,700	222,000
Karakalpak	93,500	188,200
Khorezm	92,200	254,400
Andizhan	91,400	260,600
Tashkent	89,100	231,600
Samarkand	88,700	217,400
Navoi	35,200	98,600
TOTAL	1,255,000	3,287,000

ที่มา: Uzbekistan-Republic of Cotton and Products Annual Report (2016)

อย่างไรก็ดี อุซเบกิสถานมีแนวโน้มผลิตและส่งออกฝ้ายลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับตลาดโลกในช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากพื้นที่ปลูกฝ้ายบางส่วนเปลี่ยนไปปลูกข้าวสาลี ประกอบกับความต้องการฝ้ายภายในประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้สัดส่วนการส่งออกฝ้ายของอุซเบกิสถานลดลง ดังแสดงในรูปภาพที่ 4.3: ทั้งนี้ ตลาดหลักในการส่งออกฝ้ายของอุซเบกิสถาน คือ บังคลาเทศ และจีน

รูปภาพที่ 4.3: สัดส่วนการส่งออกและการผลิตฝ้ายของอุซเบกิสถานในตลาดโลก

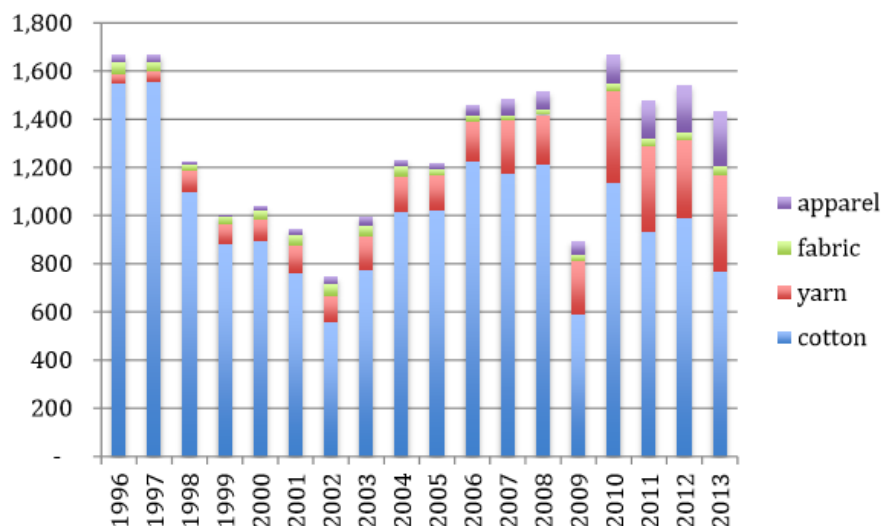
ที่มา: Stephen Golub and Stephanie Kestelman (2015)

การปั่นด้าย

สำหรับการผลิตด้าย โดยเฉพาะด้ายฝ้ายนั้น พบว่าทั้งอุซเบกิสถานและไทยต่างมีศักยภาพในการผลิตด้ายฝ้าย แต่อุซเบกิสถานมีแหล่งผลิตฝ้ายที่ดีและผลิตได้มากกว่าไทย โดยไทยมีความได้เปรียบในการผลิตด้ายฝ้ายอยู่บ้าง เนื่องจากมีค่า RCA มากกว่าหนึ่ง ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ขณะที่อุซเบกิสถานมีปริมาณฝ้ายค่อนข้างมาก ทำให้สามารถผลิตด้ายฝ้ายได้ในปริมาณมากเช่นกัน และมีแนวโน้มการผลิตด้ายฝ้ายมากขึ้น ดังแสดงในรูปภาพที่ 4.4: โดยอุซเบกิสถานสามารถผลิตด้ายฝ้ายได้ 450,000 ตัน ในปี 2014 และ Uzbekengilsanoat มีเป้าหมายเพิ่มผลผลิตด้ายฝ้ายเป็น 560,000 ตัน ในปี 2020³

รูปภาพที่ 4.4: ปริมาณการส่งออกฝ้ายและผลิตภัณฑ์จากฝ้ายของอุซเบกิสถาน (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ที่มา: Stephen Golub and Stephanie Kestelman (2015)

³ Stephen Golub and Stephanie Kestelman (2015)

ทั้งนี้ ในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของอุซเบกิสถานส่วนใหญ่เป็นกิจการปั่นด้าย ซึ่งเป็นกิจการที่สร้างมูลค่าเพิ่มค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการอื่นๆ ในห่วงโซ่มูลค่า กล่าวคือ การผลิตด้ายมีอัตรากำไร (Profit Margin) เพียงร้อยละ 6.5 ต่ำกว่าการผลิตผ้าฝืน และเครื่องนุ่งห่มที่มีอัตรากำไรถึงร้อยละ 9.4 และ 7.0 ตามลำดับ⁴

นอกจากนี้ การผลิตด้ายฝ้ายในอุซเบกิสถานต้องซื้อฝ้ายผ่าน Uzbekengilsanoat เท่านั้น ซึ่งเป็นหน่วยงานของภาครัฐที่ทำหน้าที่จัดการผลผลิตฝ้ายภายในประเทศ ผู้ผลิตไม่สามารถซื้อฝ้ายกับเกษตรกรได้โดยตรง

4.2.2 การผลิตในชั้นกลางน้ำ

การผลิตผ้าฝืน การฟอก/ย้อม และการพิมพ์

เป็นการผลิตที่ใช้ทุน (Capital) ในระดับต่ำ โดยในช่วงปี 2004-2009 อุซเบกิสถานมีปริมาณการผลิตผ้าฝืนที่ลดลงทั้งผ้าทอและผ้าถัก ทำให้ปริมาณการส่งออกผ้าฝืนของอุซเบกิสถานลดลงเช่นกัน ขณะที่ไทยมีความได้เปรียบในการผลิตผ้าฝืนจากฝ้ายอยู่บ้าง เนื่องจากมีค่า RCA มากกว่าหนึ่ง

4.2.3 การผลิตในชั้นปลายน้ำ

การแปรรูปสิ่งทอ

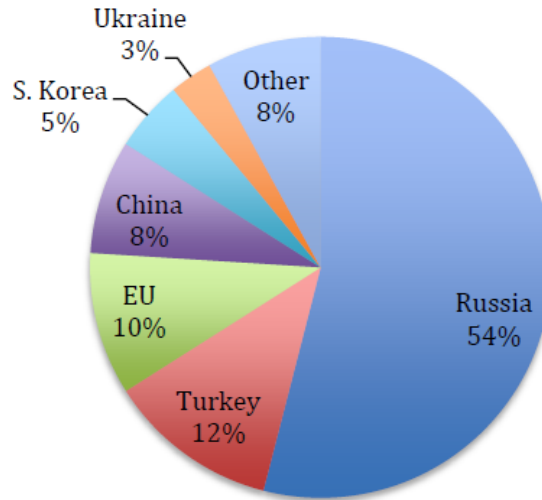
ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของอุซเบกิสถานเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 และ 200 ตามลำดับในช่วงปี 2004-2009 ที่ผ่านมาโดยรวมแล้วอุตสาหกรรมนี้ สร้างรายได้ให้แก่ประเทศถึงร้อยละ 2.7 ของ GDP และมูลค่าถึงร้อยละ 26 ของผลผลิตภาคอุตสาหกรรมของอุซเบกิสถาน ในปี 2013 และยังคงมีผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องถึงร้อยละ 23 ในปี 2014

ด้านการส่งออก อุซเบกิสถานมีปริมาณการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเพิ่มขึ้นในปีที่ผ่านมา โดยมีด้ายเป็นสินค้าหลักที่ส่งออกมากที่สุด ราว 400 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รองลงมาเป็นเครื่องนุ่งห่มที่มีมูลค่าการส่งออกราว 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยตลาดส่งออกหลักของอุซเบกิสถาน คือ รัสเซีย ตุรกี และยุโรป ตามลำดับ ดังแสดงในรูปภาพที่ 4.5

⁴ Stephen Golub and Stephanie Kestelman (2015)

รูปภาพที่ 4.5: ตลาดส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของอุซเบกิสถาน ปี 2014

ที่มา: Stephen Golub and Stephanie Kestelman (2015)

4.3 โอกาสของนักลงทุนไทย

สรุปภาพรวมอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของอุซเบกิสถาน

จุดแข็ง: (1) ด้วยสภาพดินและภูมิอากาศที่เหมาะสมแก่การปลูกฝ้าย ทำให้อุซเบกิสถานเป็นแหล่งผลิตฝ้ายคุณภาพดี ประกอบกับพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมาก ทำให้อุซเบกิสถานสามารถผลิตฝ้ายจำนวนมาก และเป็นผู้ผลิตฝ้ายรายใหญ่ของโลก

จุดแข็ง: (2) แม้อุซเบกิสถานจะมีจำนวนประชากรเพียงครึ่งหนึ่งของไทย แต่ประชากรกว่าครึ่งอยู่ในกำลังแรงงาน ทำให้ค่าจ้างแรงงานของอุซเบกิสถานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยในปี 2016 อัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำอยู่ที่ 150 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน

จุดแข็ง: (3) นอกจากทรัพยากรทางการเกษตรและแร่แล้ว อุซเบกิสถานยังเป็นแหล่งทรัพยากรด้านพลังงานทั้งก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน และถ่านหิน ทำให้ต้นทุนด้านพลังงานของอุซเบกิสถานอยู่ในระดับต่ำ

จุดแข็ง: (4) สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ในฐานะหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของอุซเบกิสถาน

รูปภาพที่ 4.6: SWOT ของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในอุซเบกิสถาน

ที่มา: ปรับปรุงจาก Stephen Golub and Stephanie Kestelman (2015)

จุดอ่อน: (1) ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่เป็นประเทศ Double landlocked ทำให้อุซเบกิสถานมีต้นทุนด้านโลจิสติกส์ค่อนข้างสูง และใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันได้มีการพัฒนาโครงข่ายโลจิสติกส์เพื่อให้เชื่อมโยงกับประเทศอื่นๆ มากขึ้น รวมถึงระบบโครงข่ายโลจิสติกส์ภายในประเทศด้วยเช่นกัน

จุดอ่อน: (2) กรณีที่กิจการไม่ได้รับสิทธิประโยชน์การลงทุนของอุซเบกิสถาน อาจต้องเสียภาษีนำเข้าปัจจัยการผลิตในอัตราที่ค่อนข้างสูง

จุดอ่อน: (3) ในปีล่าสุด อุซเบกิสถานได้รับผลการประเมินว่ามีความโปร่งใสร้อยละ 19

โอกาส: (1) ด้วยทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางของภูมิภาคเอเชียกลาง และมีอาณาเขตติดกับทุกประเทศในเอเชียกลาง ประกอบกับความตกลงการค้าเสรีในประเทศกลุ่มเครือรัฐเอกราช (CIS) ซึ่งเป็นโอกาสของนักลงทุนในการขยายตลาดไปสู่ภูมิภาคดังกล่าวผ่านอุซเบกิสถาน

โอกาส: (2) ปัจจุบันประเทศผู้ผลิตสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรายใหญ่อย่างจีน เริ่มมีอัตราค่าจ้างแรงงานที่ปรับตัวสูงขึ้น ทำให้ความเปรียบเชิงเปรียบเทียบของอุซเบกิสถานเพิ่มขึ้น

อุปสรรค: (1) ปัญหาการใช้แรงงานเด็กในกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อาจนำไปสู่ปัญหาในการส่งออกไปยังบางประเทศ เช่น ประเทศแถบยุโรป

อุปสรรค: (2) ประเทศคู่แข่งในตลาดสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เช่น บังคลาเทศ และเวียดนาม ยังคงมีอัตราค่าจ้างแรงงานในระดับต่ำ

สรุปภาพรวมอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทย และโอกาสในอุซเบกิสถาน

เนื่องจากอุซเบกิสถานเป็นแหล่งผลิตฝ้ายคุณภาพดีจำนวนมาก ประกอบกับรัฐบาลอุซเบกิสถานมีนโยบายส่งเสริมให้ผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้น และมีมาตรการจูงใจนักลงทุนต่างชาติมากขึ้น ทั้งเขตเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมพิเศษในเมืองต่างๆ ที่ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีหลายประเภท ขณะที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยมีความเชี่ยวชาญในการย้อมผ้า กล่าวคือ งานย้อมผ้าของไทยมีคุณภาพดีและสามารถย้อมได้ทุกสีในระยะเวลาอันสั้น นอกจากนี้ งานผลิตสิ่งทอของไทยยังมีข้อบกพร่องในระดับต่ำอีกด้วย⁵

ดังนั้น จึงเป็นโอกาสของผู้ประกอบการสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยในการเข้าไปลงทุนในอุซเบกิสถาน ทั้งในส่วนการย้อมผ้า/พิมพ์ลาย ซึ่งเป็นส่วนที่ไทยมีความเชี่ยวชาญในส่วนของการผลิตผ้าผืน และการแปรรูปสิ่งทอ ซึ่งเป็นการผลิตที่ยังมีผู้ผลิตค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณฝ้าย และปริมาณความต้องการในตลาดโลก

ข้อมูลสำคัญในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

ทั้งนี้ ปริมาณการผลิตสินค้าในแต่ละขั้นการผลิตของห่วงโซ่มูลค่าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของอุซเบกิสถานดังแสดงในตารางที่ 4.3 สะท้อนถึงศักยภาพในการผลิตของอุซเบกิสถาน และโอกาสการลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าว โดยเฉพาะปริมาณการผลิตฝ้ายที่แม้อุซเบกิสถานมีส่วนแบ่งการผลิตและการส่งออกในตลาดโลกที่ลดลงในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา แต่อุซเบกิสถานก็ยังเป็นผู้ผลิตและส่งออกฝ้ายรายใหญ่ของโลกตั้งที่กล่าวมาในข้างต้น

ตารางที่ 4.3: ข้อมูลสำคัญในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของอุซเบกิสถาน

ข้อมูล	ปริมาณ	หน่วย	ที่มา
เส้นใย			
พื้นที่เพาะปลูกฝ้าย	1,285,500 (ปี 2015/16)	เฮกเตอร์	USDA Foreign Agricultural Service (2015)
ผลผลิตภาพการผลิตฝ้าย	678 (ปี 2014/15)	กิโลกรัมต่อเฮกเตอร์	UNCTAD Report (2015)
ราคาฝ้าย	ร้อยละ 89 ของราคาตลาดโลก ⁶ (Official exchange rate)		UNCTAD Report (2015)
*กำหนดโดยรัฐบาล	ร้อยละ 62 ของราคาตลาดโลก (black market exchange rate)		

⁵ สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ (2014)

⁶ ราคาฝ้ายที่แท้จริงในตลาดโลกอยู่ที่ 1.75 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อกิโลกรัม ในปี 2014 (ปรับผลจากอัตราเงินเฟ้อแล้ว)

ข้อมูล	ปริมาณ	หน่วย	ที่มา
ปริมาณการผลิตเส้นใยฝ้าย	3,350,000 (ปี 2014/15)	ตัน	USDA Foreign Agricultural Service (2015)
ปริมาณการส่งออกเส้นใยฝ้าย	410,000 (ปี 2014/15)	ตัน	USDA Foreign Agricultural Service (2015)
ปริมาณการผลิตเส้นด้ายฝ้าย	440,000	ตันต่อปี	Uzbekyengilsanoat (2016)
ปริมาณการผลิตเส้นไหม	2,400	ตันต่อปี	Uzbekyengilsanoat (2016)
ผ้าฝืน			
ปริมาณการผลิตผ้าฝืน (ฝ้าย)	290	ล้าน ตร.ม. ต่อปี	Uzbekyengilsanoat (2016)
ปริมาณการผลิตผ้าถัก	90,000	ตันต่อปี	Uzbekyengilsanoat (2016)
ปริมาณการผลิตผ้าพันแผล/สำลี (ปี 2014/15)	4.25 (ปี 2014/15)	ล้านห่อ	USDA Foreign Agricultural Service (2015)
ปริมาณการผลิตผ้าพันแผล/สำลี (คาดการณ์) (ปี 2015/16)	4.3 (ปี 2015/16)	ล้านห่อ	USDA Foreign Agricultural Service (2015)
เครื่องนุ่งห่ม			
ปริมาณการผลิตเครื่องนุ่งห่ม	255	ล้านชิ้นต่อปี	Uzbekyengilsanoat (2016)
ปริมาณการผลิตถุงเท้า	53	ล้านคู่ต่อปี	Uzbekyengilsanoat (2016)

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย (2016)

5

บทวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า อุตสาหกรรมผักและผลไม้แปรรูป (อุซเบกิสถาน)

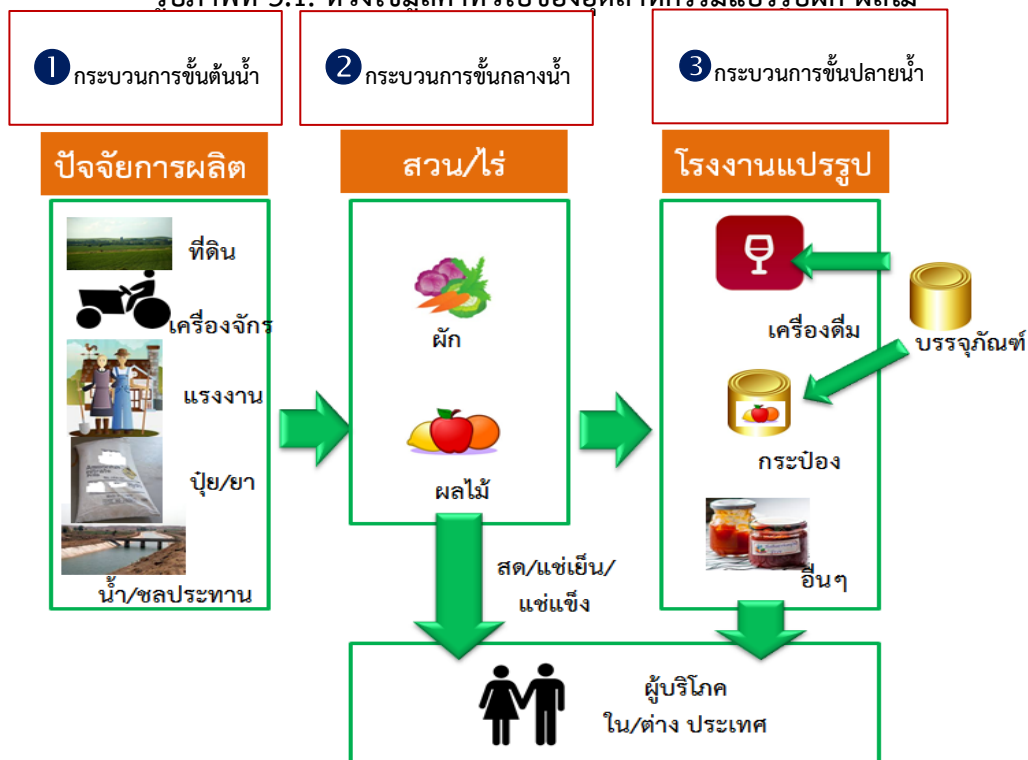

5.1 ห่วงโซ่มูลค่าทั่วไปของอุตสาหกรรมผักและผลไม้แปรรูป

อุตสาหกรรมผักและผลไม้แปรรูป เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตและความต้องการในชีวิตประจำวัน เป็นอุตสาหกรรมที่มีความต้องการสินค้าอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นรายจ่ายที่ทุกครัวเรือนจำเป็นต้องใช้จ่ายในลำดับแรกๆ ของการใช้จ่ายใช้สอยของแต่ละครัวเรือน รวมถึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความอุดมสมบูรณ์ของประเทศ ตลอดจนสะท้อนถึงความมั่นคงทางอาหารของประเทศและภูมิภาคนั้นๆ จากการเพิ่มขึ้นของประชากรทั่วโลกและผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก โดยประมาณการในปี 2050¹ ปริมาณความต้องการอาหารทั่วโลกจะเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 100 โดยพื้นที่การเกษตรทั่วโลก จะสามารถเพิ่มขึ้นได้อีกเพียง ร้อยละ 20 ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการเกษตรที่กำลังเป็นทรัพยากรเริ่มขาดแคลนและมีปริมาณอุปสงค์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อที่จะบริหารจัดการอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่ออุปสงค์ จำเป็นต้องศึกษาห่วงโซ่มูลค่าตั้งแต่การเริ่มต้นกระบวนการผลิตไปจนถึงผู้บริโภค เพื่อเข้าใจบริบทของแต่ละภาคส่วนในอุตสาหกรรม รวมไปถึงลักษณะความเชื่อมโยง/การประสานงานระหว่างทุกองค์ประกอบของอุตสาหกรรม

จากการวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมผักและผลไม้แปรรูป พบว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีกระบวนการแปรรูปที่สั้น ดังปรากฏในรูปภาพที่ 5.1 ตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ มีการแปรรูปสินค้าเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมนี้ เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการอุตสาหกรรมสนับสนุนที่หลากหลาย ใช้แรงงานเข้มข้น และใช้ทรัพยากรสาธารณะ (แหล่งน้ำสาธารณะต่างๆ ถือเป็นต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมของสังคม)

รูปภาพที่ 5.1: ห่วงโซ่มูลค่าทั่วไปของอุตสาหกรรมแปรรูปผัก ผลไม้

¹ Simmons, J. 2009. Technology's Role in the 21st Century: Food Economics and Consumer Choice.

ในส่วนของห่วงโซ่มูลค่าทั่วไปของอุตสาหกรรมผัก ผลไม้ เป็นห่วงโซ่ที่มีความซับซ้อน เพราะมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิต ในแต่ละขั้นตอนค่อนข้างมาก รวมถึงระยะเวลาในการเก็บรักษาผลผลิตและความยากในการขนส่งผลผลิต นอกจากนี้ เป็นระบบห่วงโซ่มูลค่าที่มีผลกระทบต่อทรัพยากร และแรงงานจำนวนมาก ในระดับต้นน้ำ เป็นขั้นตอนและกระบวนการผลิต โดยใช้ปัจจัยการผลิตขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่เป็นการผลิตที่เน้นการใช้แรงงานและทรัพยากรธรรมชาติ ในระดับกลางน้ำ เป็นผักและผลไม้ ที่เป็นผลผลิตจากการทำสวนและไร่ของเกษตรกร ขณะที่ระดับปลายน้ำเป็นการแปรรูปผัก และผลไม้ในส่วน of โรงงานและอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร

5.1.1 ขั้นต้นน้ำ

ในกระบวนการเพาะปลูกผลผลิตทางการเกษตร การจัดการรูปแบบของปัจจัยการผลิต โดยส่วนใหญ่ในขั้นตอนนี้ เป็นส่วนที่จำเป็นต้องอาศัยสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ และฤดูกาล เป็นตัวกำหนดหลัก ในการเลือกชนิดของผัก และผลไม้ โดยในส่วนขั้นต้นน้ำของอุตสาหกรรมผัก และผลไม้ เป็นส่วนของปัจจัยการผลิตแต่ละชนิด ได้แก่ ที่ดิน เครื่องจักร แรงงาน ปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช และแหล่งน้ำและชลประทาน

ที่ดิน (Land) ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเกษตรกรรม และเป็นตัวกำหนดระดับผลผลิตที่สำคัญ ความอุดมสมบูรณ์ของที่ดินและแร่ธาตุในดิน จึงเป็นสิ่งสำคัญในการเพาะปลูก รวมถึงเป็นตัวกำหนดชนิดของผัก และผลไม้ที่เกษตรกรจะปลูกในสวนหรือไร่ ซึ่งปัจจุบัน ประเทศเกษตรกรรมประสบปัญหาแร่ธาตุในดินเริ่มลดลง จากการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวซ้ำๆ เป็นระยะเวลานาน รวมถึงปัจจุบัน ที่ดินสำหรับภาคการเกษตรมีปริมาณลดลง เนื่องจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ รวมถึงปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคการเกษตรความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และการขยายตัวของเมืองที่มากขึ้นส่งผลให้พื้นที่การเกษตรมีปริมาณลดลง โดยเฉพาะที่ดินตะกอนแม่น้ำในพื้นที่ภาคกลางของไทย ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก กลับถูกนำไปใช้เป็นที่เชิงพาณิชย์ ที่อยู่อาศัยและอุตสาหกรรม โรงงานจำนวนมากขึ้น จากปัญหาด้านข้อจำกัดด้านที่ดินสำหรับภาคการเกษตร จึงเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงและไม่สามารถแก้ไขได้ในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้การเพิ่มผลผลิต หรือการขยายตัวของภาคการเกษตรมีข้อจำกัด

เครื่องจักร (Machine) ถือเป็นปัจจัยการผลิตที่เข้ามามีบทบาทในภาคการเกษตรในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น มีการนำเครื่องมือ เครื่องจักรเข้ามาใช้ในการผลิตทั้งเครื่องจักรขนาดเล็ก ไปจนถึงเครื่องจักรขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถลดระยะเวลาในการทำงานของแรงงานได้อย่างมาก และช่วยเพิ่มประสิทธิผลต่อไร่ในการผลิตได้เพิ่มมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันมูลค่าของเครื่องจักรขนาดใหญ่ยังคงเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงของเกษตรกร ซึ่งแม้จะช่วยลดระยะเวลาและแรงงานที่ใช้ในการเพาะปลูกได้อย่างมาก แต่ต้นทุนในการใช้เครื่องมือเครื่องจักรในภาคการเกษตรก็มีมูลค่ามากเมื่อเทียบกับรายได้ของเกษตรกรเอง

แรงงาน (Labour) การผลิตในภาคการเกษตร โดยเฉพาะผักและผลไม้ ยังคงเป็นการผลิตที่เน้นปัจจัยแรงงาน (labour intensive) มากกว่าอุตสาหกรรมอื่น โดยส่วนใหญ่แรงงานในภาคการเกษตรเป็นแรงงานที่มีทักษะและความชำนาญในการเพาะปลูก แต่ถึงกระนั้น รูปแบบการเพาะปลูกพืช ผักและผลไม้ยังเป็นรูปแบบเดิมยังขาดการพัฒนาและนวัตกรรมในการเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ที่ปลอดภัยและยั่งยืน นอกจากนี้ ปัจจุบันปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคการเกษตรเข้าสู่ภาคบริการและอุตสาหกรรมยังคงมี

แนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่การจ้างแรงงานกลับมีราคาค่าแรงสูงมาก เช่น ค่าแรงงานของไทยมีราคาค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้จากการเพาะปลูก รวมถึงปัญหาเกษตรกรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จึงต้องเช่าที่ดินในการเพาะปลูก ส่งผลให้รายได้จากการเพาะปลูกไม่เพียงพอต่อต้นทุนและแรงงานที่ลงทุนไป

ปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช (Chemical) ปัจจุบันถือเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญ ซึ่งได้รับความนิยมและแพร่หลายและใช้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้สภาพดินเสื่อมโทรมจากการใช้สารเคมี และสารเคมีสะสมในร่างกายเกษตรกร นอกจากนี้ ต้นทุนของปุ๋ยและสารเคมีมีราคาสูงส่งผลต่อความคุ้มค่าในการเพาะปลูกของเกษตรกร

แหล่งน้ำและระบบชลประทาน (Water Resource) ถือเป็นปัจจัยสำคัญของการปลูกพืช ผัก และผลไม้ รวมถึงเป็นตัวกำหนดชนิดของพืชที่จะปลูกในแต่ละพื้นที่

5.1.2 ชั้นกลางน้ำ

เป็นกระบวนการในการเพาะปลูกผักและผลไม้ การดูแล บำรุง รักษา ตลอดจน การควบคุมปัจจัยการผลิตอื่น ทั้งปริมาณปุ๋ย สารเคมี และปริมาณน้ำให้เพียงพอและเหมาะสมกับผักผลไม้ แต่ละชนิดและเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ จนถึงกระบวนการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยในช่วงแรกของกระบวนการผลิต ต้นทุนค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ จะเป็นค่าเครื่องจักร หรือค่าแรงในการเตรียมดินและแปลงปลูก ปรับสภาพท้องร่อง และการซื้อเมล็ดพันธุ์ หรือค่าดูแลต้นกล้าก่อนลงแปลงปลูก หลังจากนั้นจึงเป็นช่วงของการดูแล บำรุงรักษา ระหว่างผักและผลไม้เติบโต ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าปุ๋ยและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช รวมถึงค่าแรงในการดูแล รักษา รวมถึงการจัดหาน้ำ ซึ่งระยะเวลาและต้นทุนที่ใช้ในดูแลรักษาจะแตกต่างกันตามชนิดของพืชและสภาพภูมิประเทศ และในช่วงระยะเวลาในเก็บเกี่ยวผักและผลไม้ ซึ่งอาจมีความเสี่ยงในการสูญเสียผลผลิตจากการเก็บเกี่ยว และความไม่สะอาดของผลผลิตตามมาตรฐาน ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นกับกระบวนการเก็บเกี่ยวและดูแลผลผลิตของเกษตรกรไทยน้อยมาก เนื่องจากมีทักษะและความเชี่ยวชาญในการเกษตรค่อนข้างมาก รวมถึงคุณภาพของสารเคมีในกระบวนการเก็บรักษาผลผลิตมีคุณภาพดี และมีถึงสถานที่โกดังหรือห้องแช่เย็นมีจำนวนมาก

ในชั้นกลางน้ำเป็นชั้นมีการจำหน่ายผลผลิตผักผลไม้ ทั้งเกษตรกรนำไปขายเองตามแหล่งรับซื้อ การรับซื้อยกสวน/ไร่ และรูปแบบของการทำสัญญารับซื้อล่วงหน้า แต่ยังคงมีปริมาณน้อย ซึ่งส่วนใหญ่ระบบการรับซื้อสินค้าเกษตรโดยเฉพาะผักและผลไม้ของไทยยังคงเป็นรูปแบบของการขายให้แก่พ่อค้าคนกลาง ซึ่งพ่อค้าคนกลางจะทำการคัดเกรด บรรจุ เก็บรักษา และกระจาย (ขนส่ง) ผลผลิตไปยังแหล่งรับซื้ออื่น โดยรูปแบบของพ่อค้าคนกลาง พบว่าอำนาจในการต่อรองของผู้ปลูก จะม่น้อยกว่าพ่อค้าคนกลางหรือผู้รับซื้อ ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบการรับซื้อแบบเหมาสวน หรือการทำสัญญาตกลงซื้อขายล่วงหน้า

5.1.3 ชั้นปลายน้ำ

ในชั้นปลายน้ำเป็นชั้นการแปรรูปพืช ผักและผลไม้ โดยการเพิ่มมูลค่า และเพิ่มระยะเวลาในการเก็บรักษาผลผลิต โดยในกระบวนการผลิตสามารถทำได้ในระดับชุมชน ด้วยการแปรรูปด้วยกระบวนการไม่ซับซ้อน แต่รูปแบบ ความสวยงาม และมูลค่าของสินค้าจะเพิ่มขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปจากวัตถุดิบธรรมชาติไม่มาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบการแปรรูปในรูปแบบของโรงงานหรืออุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ด้วยกรรมวิธีและเครื่องจักรขนาดใหญ่ โดยผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผักและผลไม้ส่วนใหญ่ ได้แก่ แปรรูปเป็นน้ำผัก และผลไม้พร้อมดื่ม ผลิตภัณฑ์ผักและผลไม้บรรจุกระป๋อง หรือการแปรรูปในรูปแบบอื่น ๆ อาทิ แยม ซอส หรือสารสกัดจากผลไม้เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอื่นๆ

นอกจากนี้ ในส่วนของบรรจุภัณฑ์ อาทิ กระจกอลูมิเนียม ขวดพลาสติก ฉลาก กล่องและลังกระดาษ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการผลิต โดยโรงงานส่วนใหญ่มีทั้งรูปแบบการผลิตบรรจุภัณฑ์เองและการจ้าง (Out Source) ผลิตบรรจุภัณฑ์จากโรงงานอื่น

5.2 ห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมแปรรูปผักและผลไม้ของอุซเบกิสถาน

สินค้าในอุตสาหกรรมการเกษตรโดยเฉพาะผักและผลไม้ มีสัดส่วนมูลค่าค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับรายได้และขนาดเศรษฐกิจของอุซเบกิสถาน โดยตั้งแต่ปี 2005 มูลค่าจากการผลิตผลไม้ โดยเฉพาะพืชประเภทผลเบอร์รี่ชนิดต่างๆ มีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นถึงมากกว่าร้อยละ 90 เมื่อเทียบกับทศวรรษที่ผ่านมา ส่วนหนึ่งมีปัจจัยมาจากปริมาณความต้องการบริโภคในประเทศเพิ่มมากขึ้นและปริมาณการส่งออกที่เพิ่มมากขึ้น

ในช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลของอุซเบกิสถาน (the Government of Uzbekistan: GOU) ได้เริ่มปรับเปลี่ยนนโยบายโดยให้ความสำคัญกับ ผักและผลไม้ โดยกำหนดให้ปลูกในพื้นที่มากกว่า 25,000 เฮกตาร์ (hectares) และมีแผนเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกเพิ่มอีก 15,000 เฮกตาร์ ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการวางแผนการเพาะปลูกจากการเน้นการปลูกฝ้ายและพืชไม่กี่ชนิด มาเป็นส่งเสริมการปลูกผักและผลไม้ ซึ่งมีความคุ้มค่าจากการใช้น้ำและปัจจัยอื่น แต่ให้ประสิทธิผลมากกว่าพืชชนิดอื่นที่นิยมปลูกเดิม โดยสรุปภาพรวมของอุตสาหกรรมผักและผลไม้ของอุซเบกิสถาน สามารถอธิบายได้จากรูปภาพที่ 5.2

ตารางที่ 5.1: พื้นที่และปริมาณผลผลิตผักและผลไม้ของอุซเบกิสถาน ระหว่างปี 2010 – 2013 ตามพื้นที่

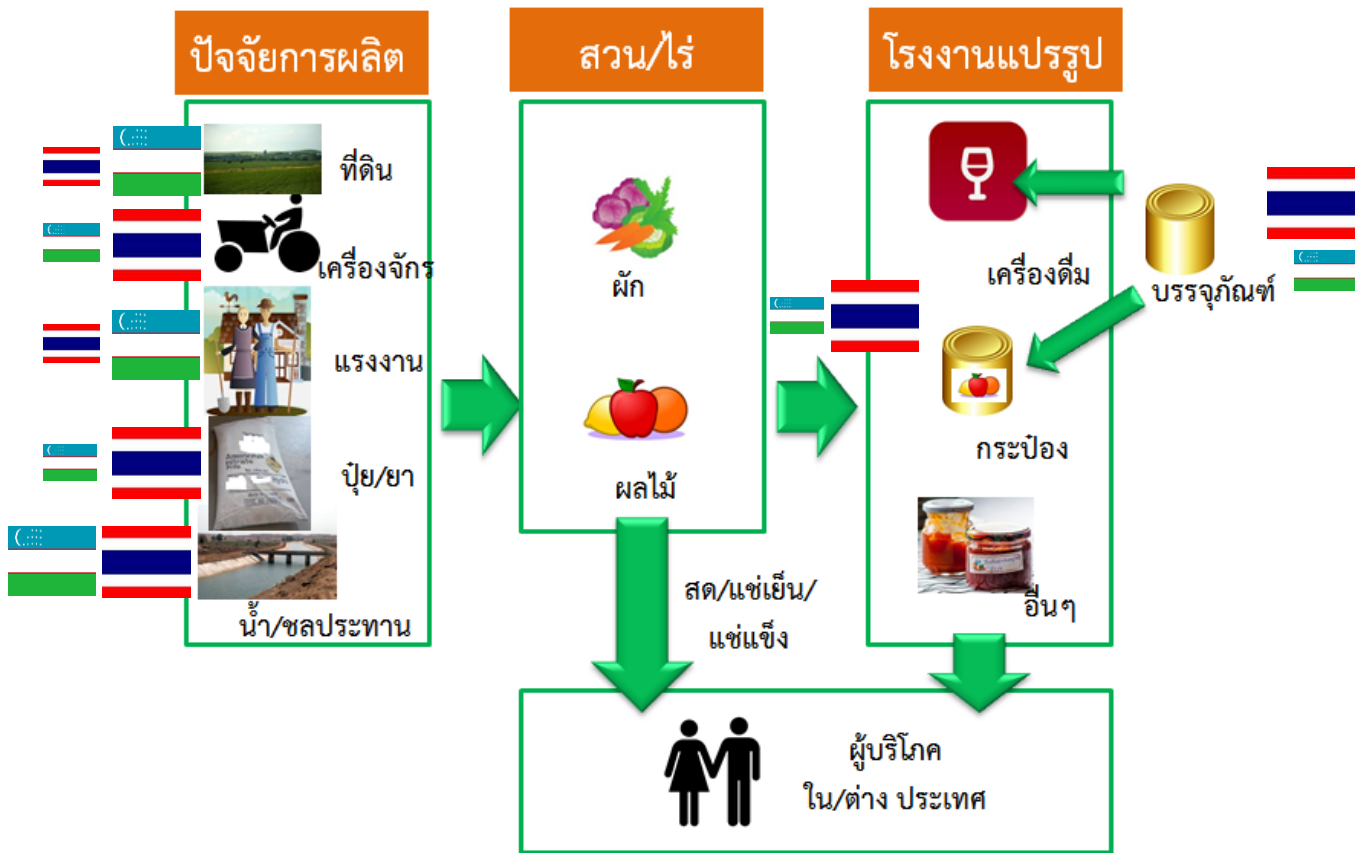
พื้นที่	2010			2011			2012			2013		
	พื้นที่ปลูก (hectares)	ผลผลิต (ตัน)	อัตราผลตอบแทน (Tons/Hectares)	พื้นที่ปลูก (hectares)	ผลผลิต (ตัน)	อัตราผลตอบแทน (Tons/Hectares)	พื้นที่ปลูก (hectares)	ผลผลิต (ตัน)	อัตราผลตอบแทน (Tons/Hectares)	พื้นที่ปลูก (hectares)	ผลผลิต (ตัน)	อัตราผลตอบแทน (Tons/Hectares)
Karakalpakstan	4,700	24,700	5	5,200	27,400	5	5,200	30,500	6	5,250	33,084	6
Andijan	28,700	358,900	13	29,100	396,900	14	29,500	439,500	15	29,750	478,133	16
Bukhara	11,100	150,900	14	11,500	163,500	14	11,700	179,500	15	11,950	198,768	17
Djizakh	12,100	56,300	5	13,000	61,600	5	12,800	65,700	5	12,900	72,814	6
Kashkadarya	14,400	73,400	5	15,000	80,600	5	15,600	88,700	6	15,800	96,521	6
Navoi	5,700	61,300	11	5,900	69,700	12	5,800	77,000	13	5,950	86,002	14
Namangan	24,900	126,300	5	25,300	138,100	5	26,700	158,000	6	27,100	182,026	7
Samarkand	29,300	231,700	8	30,500	251,300	8	30,100	273,100	9	31,000	300,737	10
Surkhandarya	14,400	92,300	6	14,300	101,500	7	15,000	108,800	7	16,200	119,085	7
Syrdarya	5,100	19,800	4	5,200	21,300	4	5,600	24,700	4	5,900	26,048	4
Tashkent	28,700	140,000	5	31,400	162,700	5	33,600	162,200	5	34,000	172,906	5
Ferghana	44,200	256,400	6	45,700	276,900	6	46,800	308,800	7	48,000	348,097	7
Khorezm	12,100	118,300	10	12,400	127,300	10	12,400	136,400	11	12,600	146,694	12
Total	235,400	1,710,300	7	244,500	1,878,800	8	250,800	2,052,900	8	256,400	2,260,915	9

ที่มา : Uzbekistan Fresh Deciduous and Stone Fruits (2014)²

² Jess K. Paulson, Agricultural Attaché , 2014

รูปภาพที่ 5.2: ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมผักและผลไม้แปรรูปของอุซเบกิสถาน

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

หมายเหตุ: ธงชาติ หมายถึง ประเทศดังกล่าวมีศักยภาพในกระบวนการนั้นๆ
ขนาดของธง หมายถึง ระดับของศักยภาพ น้อยกว่า (ธงเล็กกว่า) หรือมากกว่า (ธงใหญ่กว่า) ประเทศคู่ธุรกิจ
เช่น อุซเบกิสถานมีขนาดธงขนาดเล็กกว่าไทยแสดงว่ามีศักยภาพน้อยกว่าไทยในด้าน ปุ๋ย/ยา เป็นต้น

5.2.1 ขั้นต้นน้ำ

ในส่วนของการปัจจัยการผลิตซึ่งเป็นส่วนต้นน้ำของการผลิตในอุตสาหกรรมผักและผลไม้ โดยเมื่อเปรียบเทียบความสามารถศักยภาพและความสามารถในการใช้ปัจจัยการผลิตแต่ละประเภท พบว่า

ที่ดิน จากข้อมูลของสถิติพื้นที่ด้านเกษตรกรรมขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) พบว่าพื้นที่เพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทยมีขนาด 21,860 พันเฮกตาร์ (จากพื้นที่ทั้งหมด 51,312 พันเฮกตาร์) โดยมีการนำไปใช้ประโยชน์เพาะปลูกในปัจจุบัน จำนวน 21,060 พันเฮกตาร์ หรือคิดเป็นอัตราการใช้พื้นที่เพื่อเกษตรกรรม ร้อยละ 96 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ขณะที่ประเทศอุซเบกิสถาน มีพื้นที่เกษตรกรรมขนาด 26,690 พันเฮกตาร์ (จากพื้นที่ทั้งหมด 44,740 พันเฮกตาร์) โดยมีการนำไปใช้ประโยชน์เพาะปลูกจริงเพียง 4,690 พันเฮกตาร์ หรือคิดเป็นอัตราการใช้พื้นที่เพื่อเกษตรกรรมเพียง ร้อยละ 18 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด

ตารางที่ 5.2: เปรียบเทียบพื้นที่เกษตรกรรมและการใช้ประโยชน์ ระหว่างประเทศไทยและอุซเบกิสถาน

หน่วย : 1,000 เฮกตาร์

รายการ	ปี 2011		ปี 2012	
	ไทย	อุซเบกิสถาน	ไทย	อุซเบกิสถาน
พื้นที่ทั้งหมด (Country area)	51,312.00	44,740.00	51,312.00	44,740.00
พื้นดิน (Land area)	51,089.00	42,540.00	51,089.00	42,540.00
พื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด (Agricultural area)	21,060.00	26,630.00	21,860.00	26,690.00
พื้นที่ปลูกพืชเกษตรอินทรีย์	34.80	0.21	32.60	0.21
พื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกจริง (Arable land and Permanent Crops)	20,260.00	4,630.00	21,060.00	4,690.00
อัตราการใช้พื้นที่เกษตรกรรม*	96 %	17 %	96 %	18 %

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016), ประมวลจากข้อมูลสถิติ Food and Agriculture Organization of the United Nations
หมายเหตุ * อัตราการใช้พื้นที่เกษตรกรรม เป็นการเทียบสัดส่วนระหว่างพื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกจริงกับพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลดังกล่าวแล้ว พบว่าประเทศไทยมีพื้นที่ให้เพื่อการเกษตรเหลือเพียงไม่ถึง ร้อยละ 5 ของพื้นที่เกษตรกรรม ดังนั้น จึงเป็นข้อจำกัดสำคัญ ในการขยายพื้นที่ในการปลูกผักและผลไม้ ขณะที่อุซเบกิสถาน มีพื้นที่เกษตรกรรมมากกว่าประเทศไทย ร้อยละ 20 แต่อัตราการใช้พื้นที่เพาะปลูกจริงไม่ถึง ร้อยละ 20 ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพของอุซเบกิสถาน ในการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกผักและผลไม้ เพื่อรองรับปริมาณความต้องการในอนาคตได้อีกจำนวนมาก

เครื่องจักร ปัจจุบันการเพาะปลูกผักและผลไม้ของอุซเบกิสถานยังคงเน้นการใช้แรงงาน โดยยังคงเป็นแรงงานในครอบครัว อัตราการใช้ปัจจัยการผลิตเครื่องจักรในอุตสาหกรรมผักและผลไม้ยังมีจำนวนน้อย โดยรัฐบาลได้เริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องจักรเพื่อการเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะปลูกผักและผลไม้ เห็นได้ชัดจากกลุ่มอุตสาหกรรมที่เน้นการส่งเสริมการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องจักร

แรงงาน ปัจจัยด้านแรงงานในอุซเบกิสถาน เมื่อเทียบกับตลาดแรงงานของประเทศไทย พบว่ามีอัตราการว่างงานสูงกว่าประเทศไทย ดังนั้น ในการหาแรงงานเพื่อทำงานในอุตสาหกรรมผักและผลไม้ สามารถหาแรงงานได้สะดวกและมีจำนวนมากกว่าตลาดแรงงานในประเทศไทย อัตราค่าแรงของอุซเบกิสถานต่ำกว่าค่าแรงของไทย 3 - 5 เท่า ซึ่งค่าแรงงานถือเป็นต้นทุนสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน (Labour Intensive) ในการผลิต

แหล่งน้ำและชลประทาน เมื่อเปรียบเทียบพื้นที่ชลประทานของประเทศไทยและอุซเบกิสถาน พบว่าพื้นที่ชลประทานของประเทศไทยมากกว่าอุซเบกิสถานสูงถึงร้อยละ 30 ซึ่งเมื่อเทียบพื้นที่ชลประทานของไทยมีขนาด มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 29 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ขณะที่สัดส่วนดังกล่าวของอุซเบกิสถานมีอัตราส่วนร้อยละ 16

แต่ถึงกระนั้น ระบบชลประทานของอุซเบกิสถานมีปริมาณเพียงพอเพียงใช้ในการเพาะปลูก เนื่องจากปัจจุบันพื้นที่การเกษตรที่ใช้จริงมีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 20 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรกรรมที่ใช้จริงของอุซเบกิสถานกลับมีอัตราสูงถึงร้อยละ 90 ซึ่งสะท้อนถึงความเพียงพอของการเข้าถึงพื้นที่ชลประทานสามารถรองรับการเพาะปลูกผักและผลไม้ทั้งในระยะสั้นและระยะปานกลางได้อย่างเพียงพอ

ตารางที่ 5.3: เปรียบเทียบพื้นที่เกษตรกรรมและการใช้ประโยชน์ ระหว่างประเทศไทยและอุซเบกิสถาน

หน่วย : 1,000 เฮกตาร์

รายการ	ปี 2011		ปี 2012	
	ไทย	อุซเบกิสถาน	ไทย	อุซเบกิสถาน
พื้นที่ชลประทาน (Area Equipped for Irrigation)	6,415.00	4,215.00	6,415.00	4,215.00
พื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด (Agricultural Area) (สัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด)	21,060.00 30 %	26,630.00 16 %	21,860.00 29 %	26,690.00 16 %
พื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกจริง (Arable land and Permanent Crops) (สัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เพาะปลูกจริง)	20,260.00 32 %	4,630.00 91 %	21,060.00 30 %	4,690.00 90 %

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016) ประมวลจากข้อมูลสถิติ Food and Agriculture Organization of the United Nations

5.2.2 อุตสาหกรรมในชั้นกลางน้ำ

ประเทศอุซเบกิสถานเป็นประเทศผู้นำในการปลูกผักและผลไม้ จากข้อมูลขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) พบว่า ประเทศอุซเบกิสถานเป็น 1 ใน 5 ของประเทศที่สามารถผลิตแอปเปิ้ลคอตมากที่สุดในโลก และเป็นประเทศหนึ่งในผู้ผลิตชั้นนำของผักและผลไม้สดในเอเชียกลาง ตามสถิติอุซเบกิสถานเป็นหนึ่งในประเทศที่สามารถผลิตเซอร์รีได้มากเป็นอันดับ 6 ของโลก และเป็นอันดับที่ 17 ของโลกในการปลูกแอปเปิ้ล นอกจากนี้ อุซเบกิสถานได้มีพื้นที่ปลูกสวนผลไม้ขยายตัวเพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 120 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

ในส่วน of โครงการสร้างการผลิตภาคการเกษตรจากข้อมูลของสำนักงานสถิติของอุซเบกิสถาน พบว่า

ตารางที่ 5.4: สินค้าเกษตรที่มีมูลค่าการผลิตมากที่สุด 10 อันดับแรกของอุซเบกิสถาน

อันดับ	ผลผลิต	ปริมาณการผลิต (เมตริกตัน)	มูลค่า (Int \$1000) ³
1.	Meat indigenous, cattle	778,399	2,102,747
2.	Cotton lint	1,052,000	1,503,523
3.	Milk, whole fresh cow	7,195,480	1,178,966

³ International Dollar คือ หน่วยเงินที่ธนาคารโลกและ IMF มักใช้ในการเปรียบเทียบตัวเลขสกุลเงินระหว่างประเทศทั่วโลก เพื่อปรับเทียบเงินของหน่วยเงิน

4.	Tomatoes	2,650,000	979,345
5.	Grapes	1,120,000	640,211
6.	Wheat	6,609,000	573,916
7.	Cottonseed	1,955,000	544,559
8.	Carrots and turnips	1,300,000	324,349
9.	Meat indigenous, sheep	115,497	314,474
10.	Apples	820,000	310,842

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016) ประมวลจากข้อมูลสถิติ Food and Agriculture Organization of the United Nations

จากข้อมูลสถิติปริมาณและมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรของ FAO พบว่า มูลค่าการผลิตสินค้าทางการเกษตรของอุซเบกิสถานเป็นผักและผลไม้ มากถึง 4 ชนิด ได้แก่ มะเขือเทศ มีมูลค่าสูงถึง 979,345 Int \$1000 (ปริมาณการผลิต 2,650,000 เมตริกซ์ตัน) องุ่น มูลค่า 640,211 Int \$1000 (ปริมาณการผลิต 1,120,000 เมตริกซ์ตัน) แครอทและ มีมูลค่า 324,349 Int \$1000 (ปริมาณการผลิต 1,300,000 เมตริกซ์ตัน) และ แอปเปิ้ล มูลค่า 310,842 Int \$1000 (ปริมาณการผลิต 820,000 เมตริกซ์ตัน)

ตารางที่ 5.5: สัดส่วนการบริโภค ส่งออก แปรรูป และผลผลิตรวมของแอปเปิ้ล องุ่น และมะเขือเทศในอุซเบกิสถาน

หน่วย: ตัน (ปริมาณ)

ผักและผลไม้	ปี 2010				ปี 2011			
	บริโภค	ส่งออก	แปรรูป	ผลผลิตรวม	บริโภค	ส่งออก	แปรรูป	ผลผลิตรวม
แอปเปิ้ล (Apples)	66,009	52,531	-	712,000	660,717	118,847	-	779,000
องุ่น (Grapes)	852,937	134,451	35,000	987,300	864,370	225,830	35,000	1,090,200
มะเขือเทศ (Tomatoes)	2,287,002	60,777	n.a.	2,347,000	2,529,637	57,432	n.a.	2,585,000

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016) ประมวลจากข้อมูลสถิติ Food and Agriculture Organization of the United Nations

ผลผลิตผักและผลไม้ของอุซเบกิสถาน⁴ พบว่าเป็นการอุปโภคบริโภคเองในประเทศ (Domestic Consumption) สูงถึงร้อยละ 69 ของผลผลิตที่ผลิตได้ทั้งหมด ส่วนผักและผลไม้เพื่อการส่งออกมีเพียงร้อยละ 11 และที่เหลือเป็นผักและผลไม้เพื่ออุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรร้อยละ 20

ในปี 2013 อุซเบกิสถานมีการส่งออกผัก จำนวน 337,000 ตัน สินค้าส่งออกที่สำคัญ คือ มะเขือเทศ กะหล่ำปลี และแครอท โดยส่วนใหญ่ส่งออกไปยังกลุ่มประเทศ CIS (โดยเฉพาะรัสเซียและคาซัคสถาน)

สำหรับองุ่น ซึ่งอุซเบกิสถานเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุดในเอเชียกลาง (Central Asia) พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ Samarkand Ferghana และ Tashkent โดยสภาพภูมิอากาศอบอุ่นเป็นระยะเวลานาน (long warm weather) ในช่วงต้นฤดูใบไม้ผลิกับฤดูใบไม้ร่วงปลาย เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องุ่นมากกว่า 37

⁴ Nizam Yuldashbaev, Agricultural Specialist The government of Uzbekistan (GOU) (2013), Uzbekistan Fresh Deciduous and Stone Fruits,

ขยายตัวได้อีกมาก ขณะที่ตลาดส่งออกสินค้าแปรรูปไปยังกลุ่มประเทศยุโรป และ CIS ยังเป็นกลุ่มตลาดที่น่าสนใจและมีศักยภาพเติบโตได้อีกมาก ผู้ประกอบการที่มีสนใจยังสามารถเข้ามาดำเนินธุรกิจได้

ตารางที่ 5.7: รายชื่อบริษัทที่อยู่ในกลุ่มแปรรูปผักและผลไม้ในอุซเบกิสถาน

Fruit and Vegetables Processing	
JV Marvel Juice co.	Main product: fruit and vegetable juices ภายใต้ชื่อสินค้า «Tip-Top», fruit sauces and concentrates
JV “Mevalar kamalagi	Main product: fruit juices
uzbek-Swiss JV “Muzimpex”	Main products: frozen fruit and vegetables, jams, black and green teas
uzbek-Italian JV “Meva”	Main products: fruit juices, vegetable puree
JV “Green World	Main products: fruit and vegetable juices ภายใต้ชื่อสินค้า «Green World»
JV “agromir	Main products: tomato paste, pickled vegetables, fruit compotes, juices, dried fruit and vegetables
JV «Intersok	Main products: «Fruktoviy sad», «Sochnaya dolina» and «BUCO»
JV «delkons Maestro	Main products: juices ภายใต้ชื่อสินค้า «Maestro», jams, preserves, fruit and vegetable sauces
JV “Lazzat-Meva”	Main products: tomato paste, fruit puree
JV “Gazalkent Meva”	Main products: tomato paste, pickles and compotes, juice concentrate
JV «Shodlik	Main products: juices and drinks ภายใต้ชื่อสินค้า «Sim-Sim» and «Diamond», pickled vegetables
JV «chust Golden Fruit»	Main products: tomato and fruit paste, juice concentrate
dionis Group corporation	Main products: preservation, concentrated juices, fruit and vegetable pastes and puree, wines, sparkling wines
uzbek-american JV “Inter-rohat”	Main products: soft drinks, beer
dairy and Meat	
uzbek-american JSc “bustonliq sut”	Main products: dairy products
FE “Wimmbilldann”	Main products: dairy and sour dairy products
Singapore-uaE-uzbek «SINGaPorE SaMarkaNd» LLc	Main products: ice-creams
JV uzbek-Israel «MarMakS» LLc	Main products: meat products
uzbek-uk JV oJSc “buhorosut”	Main product: dairy products
uzbek-Swiss JV “Nestle”	Main products: Nestle Pure Life water, Nestle milks, baby food

FE“djizzakh oil extraction”	Main products: refines cotton seed oil
Food Ingredients	
«FruITVITEx» LLC	Main products: dried fruit and vegetables
Wine	
FE «Sun Wine»	Main products: vintage and sparkling wine, soft drinks
Tea	
JV “alokozay Trading”	Main products: green and black teas
FE“beta algoritm a.S”	Main products: green tea, ice tea, juices, bottled water
confectionery	
«FruITVITEx» LLC	Main products: dried fruit and vegetables
uzbek-Netherland «VENUS-Food» LLC	Main products: confectionery products
uzbek-american JV “zebiniso ona”	Main products: macaroni and confectionery products
uzbek-bulgarian JV “rossi ca”	Main products: confectionery products
uzbek-Turkish JV “Nema”	Main products: bread, cakes, biscuits

ที่มา : Uzinfoinvest Agency (2009)

ตารางที่ 5.8: รายชื่อ 10 บริษัทที่ลงทุนมากที่สุดในกลุ่มผักและผลไม้แปรรูปในอุซเบกิสถาน

ลำดับ	Name of joint venture	Name of Investor/country	เงินลงทุน (1,000 USD)	ประเภทธุรกิจ
1	JV Uzbek-Swiss Nestle LLC	Nestle/Switzerland	30,800.00	Dairy products (incl. baby food)
2	JSC "Marvel Juice Co"	Frewar Investments Ltd./Switzerland, Kazakhstan	13,666.30	Fruit and vegetables processing
3	"Singapore Samarkand" LLC	Bedeil PTE.LTD/ Singapore Bedeil General Trading LLC/ UAE	5,222.6 6,122.9	Dairy products (incl. baby food)
4	"Venus Food" LLC	Sane Investments Europe B.V./ Netherlands	7,653.30	Baked goods/ confectionery
5	“WimmBillDann Tashkent” FE	WimmBillDann/ Russia	7,300.00	Dairy products (incl. baby food)
6	JV Uzbek-Saudi Arabian "Ms Food Processing Co."	Mahmood Saeed Collective CO. / Saudi Arabia	6,247.80	Fruit and vegetables processing

ลำดับ	Name of joint venture	Name of Investor/country	เงินลงทุน (1,000 USD)	ประเภทธุรกิจ
7	JV Uzbek-Israel "Marmaks" LLC	New Natan Marketing Ltd./ Israel	4,454.00	Meat processing
8	JV JSC Uzbek-UK "Mevalar Kamalagi"	Central Asia Investment Company/ UK	2,802.50	Fruit and vegetables processing
9	"Jizzah Yog'ekstrakt" LLC	Darrion Impex Ltd./ UK	2,519.20	Fat and oil
10	JV Uzbek-UK agrofirma "Fruitvitex" LLC	Agro-Invest Holding Corporation/ UK	2,019.90	Food ingredients

ที่มา: Uzinfoinvest Agency (2009)

โดยสรุป อุตสาหกรรมผักและผลไม้ของอุซเบกิสถาน เป็นธุรกิจที่กำลังมีอัตราการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งสาเหตุเนื่องมาจากความสมบูรณ์และราคาที่อยู่ในระดับต่ำ รวมถึงปริมาณความต้องการการบริโภคที่เพิ่มขึ้นทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนจนถึง การส่งเสริมจากภาครัฐทั้งปริมาณการปลูก ตลอดจนอุตสาหกรรมแปรรูปผักและผลไม้ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น อีกทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐ และการลงทุนจากต่างประเทศ ข้อมูลสำคัญในอุตสาหกรรมผักและผลไม้ของอุซเบกิสถาน สามารถสรุป ได้ดังนี้

ตารางที่ 5.9: ข้อมูลสำคัญในอุตสาหกรรมผักและผลไม้ของอุซเบกิสถาน

ข้อมูล	ค่า/รายละเอียด	หน่วย	ที่มา
ปัจจัยการผลิต			
ที่ดิน			
พื้นที่ทั้งหมด (Country area)	44,740.00	1,000 เฮกตาร์	FAO
พื้นดิน (Land area)	42,540.00	1,000 เฮกตาร์	FAO
พื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด (Agricultural area)	26,690.00	1,000 เฮกตาร์	FAO
พื้นที่ปลูกพืชเกษตรอินทรีย์	0.21	1,000 เฮกตาร์	FAO
พื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกจริง (Arable land and Permanent Crops)	4,690.00	1,000 เฮกตาร์	FAO
อัตราการใช้พื้นที่เกษตรกรรม*	18	ร้อยละ	
แรงงาน			
สัดส่วนธุรกิจขนาดเล็ก (Small Business) ภาคเกษตร	98.1	ร้อยละ	State Statistic Committee (SSC)
สัดส่วนธุรกิจขนาดเล็ก (Small Business) ภาคอุตสาหกรรม	28.1	ร้อยละ	SSC
สัดส่วนธุรกิจขนาดเล็ก (Small Business) การค้า	46.1	ร้อยละ	SSC
สัดส่วนธุรกิจขนาดเล็ก (Small Business) บริการ	48.9	ร้อยละ	SSC
ชลประทาน			
พื้นที่ชลประทาน (Area Equipped for Irrigation)	4,215.00	1,000 เฮกตาร์	FAO
ผลผลิต			
ปริมาณผลผลิต			

ข้อมูล	ค่า/รายละเอียด	หน่วย	ที่มา
แอปเปิ้ล (Apples)	779,000	ตัน	FAO
องุ่น (Grapes)	1,090,200	ตัน	FAO
มะเขือเทศ (Tomatoes)	2,585,000	ตัน	FAO
การบริโภคภายในประเทศ			
แอปเปิ้ล (Apples)	660,717	ตัน	FAO
องุ่น (Grapes)	864,370	ตัน	FAO
มะเขือเทศ (Tomatoes)	2,529,637	ตัน	FAO
อุตสาหกรรมแปรรูปผักและผลไม้			
สัดส่วนการบริโภค/ส่งออก/แปรรูป			
ผักและผลไม้	69/11/20	ร้อยละ	Nizam (2013)
องุ่น	79/3/21	ร้อยละ	Nizam (2013)
ปริมาณการผลิต			
ผลไม้และผักกระป๋อง (ปี 2011)	460	ล้านหน่วย	Nizam (2013)
ผลิตผลไม้แห้ง (ปี 2011)	123,000	ตัน	Nizam (2013)
น้ำผลไม้กระป๋อง (ปี 2011)	155	ล้านกระป๋อง	Nizam (2013)
ซอสมะเขือเทศ (ปี 2011)	30	ล้านขวด	Nizam (2013)
เป้าหมายการผลิต (ปี 2016)			
ผลไม้และผักกระป๋อง	610	ล้านหน่วย	Nizam (2013)
ผลิตผลไม้แห้ง	155,000	ตัน	Nizam (2013)
น้ำผลไม้กระป๋อง	220	ล้านกระป๋อง	Nizam (2013)
ซอสมะเขือเทศ (ปี 2011)	35	ล้านขวด	Nizam (2013)

ที่มา: ประมวลผล โดยคณะผู้วิจัย (2016)

5.2.4 ปัจจัยสนับสนุน

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นว่าอุตสาหกรรมผักและผลไม้ในอุซเบกิสถาน เป็นธุรกิจที่ได้รับการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐ และช่องทางการทำธุรกิจที่ตลาดทั้งผลิตภัณฑ์ผักและผลไม้ รวมถึงผลิตภัณฑ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมีศักยภาพในการเจริญเติบโต

ตลอดจนธุรกิจเกี่ยวเนื่อง ทั้งในส่วนของอุตสาหกรรมเครื่องจักรเพื่อการเกษตร เป็นอุตสาหกรรมที่รัฐบาลให้การส่งเสริม และนโยบายในการเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกผักและผลไม้

ทางด้านความต้องการการบริโภคในประเทศ (Demand Side) การบริโภคสินค้าการเกษตร ผัก และผลไม้ มีแนวโน้มการบริโภคในประเทศ (Domestic Consumption) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากโครงสร้างการบริโภคพบว่า ปริมาณการผลิตผักและผลไม้มากกว่าร้อยละ 70 เป็นการบริโภคภายในประเทศ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ความต้องการการบริโภคผักและผลไม้มีความมั่นคงไม่ผันผวนไปตามความต้องการของตลาดโลกมากนัก

ในส่วนของชั้นปลายน้ำ จากนโยบายและการวางเป้าหมายที่ชัดเจนของภาครัฐในการสนับสนุนและส่งเสริมโรงงานในการแปรรูปผลผลิตจากผักและผลไม้ ทั้งในรูปแบบกระป๋อง ไวน์ เป็นปัจจัยสนับสนุนการขยายตัวของอุตสาหกรรมผักและผลไม้ในอุซเบกิสถานเป็นอย่างดี

5.2.5 กฎระเบียบ/นโยบาย

- การซื้อสินค้าเกษตรจากเกษตรกร กรณีสินค้าเกษตรทั่วไป
  - รูปแบบ: การซื้อสินค้าเกษตรทั้งหมด ใช้ระบบการรับซื้อล่วงหน้า (Contact Farming) โดยแบ่งชำระล่วงหน้าร้อยละ 40 และชำระที่เหลืออีกร้อยละ 60 เมื่อได้รับสินค้า
  - ราคา: มีการตกลงราคาและมาตรฐานสินค้า โดยเกษตรกรต้องผลิตให้ได้ตามมาตรฐานที่ตกลงกันได้
  - การส่งมอบ: เกษตรกรอาจส่งสินค้าไปที่โรงงาน หรือผู้ซื้อมารับสินค้าเองที่สวนก็ได้ ทั้งนี้ส่วนใหญ่ผู้ซื้อมักไปรับสินค้าเองที่สวน เพื่อควบคุมคุณภาพและการขนส่งสินค้า
- การซื้อสินค้าเกษตรจากเกษตรกร กรณีข้าวสาลี และฝ้าย
รัฐบาลเป็นผู้รับซื้อสินค้าทั้งหมด แล้วจึงขายต่อให้ผู้ผลิตชั้นกลางต่อไป เพื่อควบคุมปริมาณให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ
- การถือครองที่ดิน: เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ยประมาณ 40 เฮกตาร์ต่อครัวเรือน โดยหากจำแนกเป็นผักและผลไม้ จะพื้นที่ถือครองเฉลี่ยเพียง 5-6 เฮกตาร์ต่อครัวเรือน ขณะที่ฝ้ายและข้าวสาลี รวมถึงการปศุสัตว์ มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ยมากกว่า 40 เฮกตาร์ต่อครัวเรือน

5.3 โอกาสของธุรกิจไทย

การดำเนินธุรกิจในอุตสาหกรรมผักและผลไม้ในอุซเบกิสถาน พบว่ามีข้อได้เปรียบในด้านของปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะในส่วนของแรงงานที่มีจำนวนมากเหมาะกับอุตสาหกรรมที่เน้นแรงงาน รวมถึงค่าแรงราคาต่ำกว่าประเทศไทย 3 - 4 เท่า นอกจากนี้ ยังเป็นแรงงานในพื้นที่จึงมีความคุ้นชินกับสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศท้องถิ่นค่อนข้างดี ขณะที่ปัจจัยการผลิตที่ดิน พบว่ายังคงมีศักยภาพและพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมที่ยังไม่ถูกนำออกมาใช้อีกจำนวนมาก รวมถึงความสมบูรณ์ของแหล่งน้ำและระบบชลประทานที่เพียงพอในการเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรม

ขณะที่ด้านเทคโนโลยี เครื่องจักรทางการเกษตรของอุซเบกิสถานยังอยู่ในช่วงของการพัฒนา ดังนั้นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเครื่องจักรทางการเกษตรจึงมีความโดดเด่นและน่าสนใจในการเข้ามาลงทุนควบคู่กับการลงทุนในอุตสาหกรรมผักและผลไม้ รวมไปถึงธุรกิจเกี่ยวเนื่อง อาทิ ชิ้นส่วนอุปกรณ์ และการซ่อมบำรุง ซึ่งล้วนเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ ตลอดจนปุ๋ยและเคมีภัณฑ์

ในส่วนของผักผลไม้สด แม้ว่าอุซเบกิสถานจะมีความสามารถในการเพาะปลูกที่ดีอยู่แล้ว แต่ทว่าเหตุที่ตื้นนั้นมาจากทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เป็นหลัก อุซเบกิสถานยังมีได้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตมากขึ้น จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่า หากมีการนำเทคโนโลยีการเพาะปลูกสมัยใหม่ที่ไทยมีความชำนาญมากกว่านั้น

มาพัฒนาใช้จะยิ่งส่งผลให้ ผลผลิตที่ดีอยู่แล้ว ดียิ่งขึ้นไปอีก นอกจากนี้ การนำเครื่องจักรเข้ามาใช้ใน
อุซเบกิสถานยังได้รับการส่งเสริมจากรัฐ ตามที่กล่าวไว้แล้วด้วย

ในส่วนของอุตสาหกรรมปลายน้ำ เช่น ผลไม้กระป๋อง พบว่าเทคโนโลยี เครื่องจักรในการผลิตสำหรับ
โรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไทยมีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพสูงกว่า หากเข้ามาทำ
การแข่งขันจะเป็นจุดได้เปรียบที่สำคัญ รวมไปถึงธุรกิจเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ โดยเฉพาะกระป๋องที่จำเป็น
ในการแปรรูปเป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องที่น่าสนใจเข้ามาลงทุน ซึ่งมีช่องทางในการเติบโตและขยายธุรกิจ
เกี่ยวเนื่องได้จำนวนมาก

ทั้งนี้ แม้จะมีบริษัทที่สามารถแปรรูปได้ในอุซเบกิสถาน แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการใน
อุตสาหกรรมนี้ พบว่ายังมีพื้นที่ทางตลาดให้สามารถขยายการผลิตได้อีกมาก ทั้งภายในประเทศอุซเบกิสถาน
และส่งออกไปในตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะในแถบไซเวียตเดิม (CIS) ได้อีกด้วย

โดยสรุป จะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่น่าสนใจในอุตสาหกรรมผักและผลไม้ในอุซเบกิสถาน คือ

- 1) เครื่องจักรกลการเกษตร และเทคโนโลยีสมัยใหม่อื่นๆ ทางการเกษตร
- 2) ไร่สวนเกษตร ที่เน้นเทคโนโลยีสมัยใหม่ทางการเกษตร
- 3) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
- 4) อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง เช่น บรรจุภัณฑ์สำหรับเกษตรแปรรูป (เช่น กระป๋อง)

ทั้งนี้ ตลาดที่แนะนำควรเป็นตลาดในแถบ รัสเซีย คาซัคสถาน จีน และเอเชียกลางอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้กับ
อุซเบกิสถาน เป็นหลัก เนื่องจากค่าขนส่ง และระยะเวลาในการขนส่งจากอุซเบกิสถานมาไทย จะสูงกว่ามาก
หากเปรียบเทียบกับตลาดเหล่านี้

6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ (ประเทศอุซเบกิสถาน)

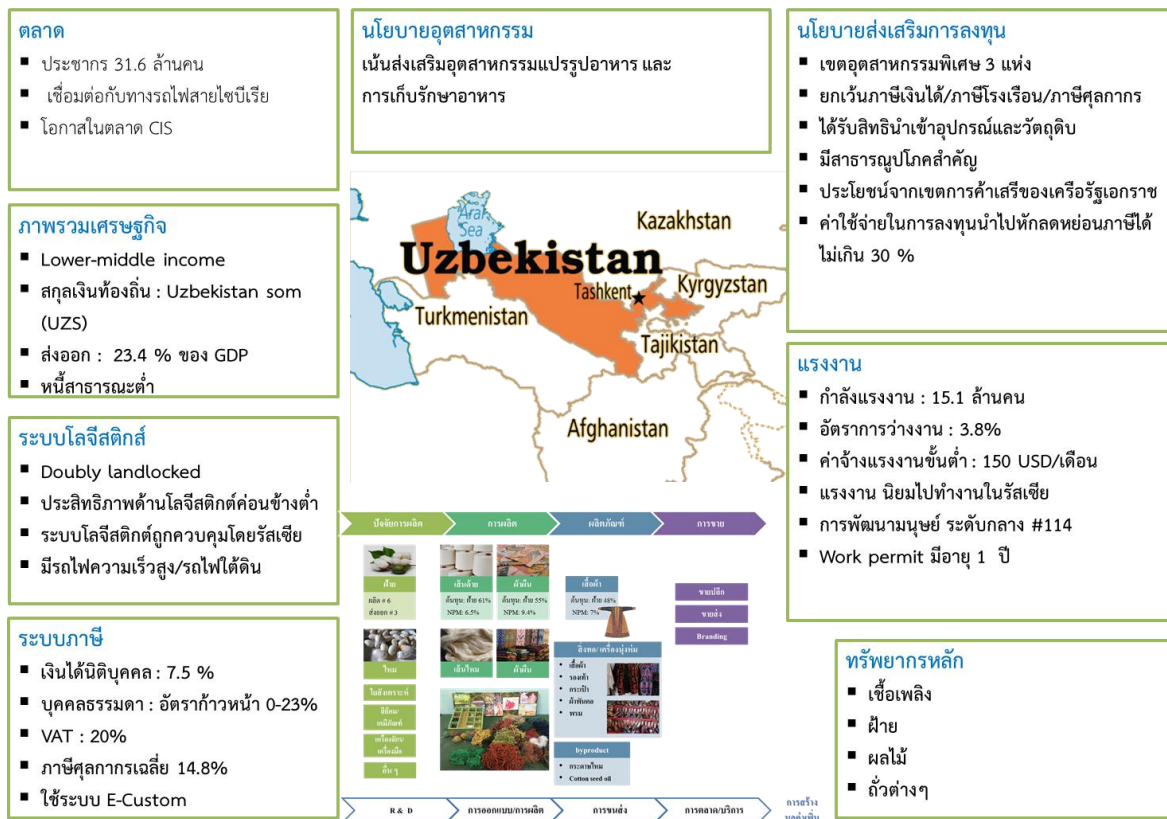

6.1 สรุปภาพรวมการลงทุนในประเทศอุซเบกิสถาน

อุซเบกิสถานเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาคเอเชียกลาง มีอาณาเขตติดทุกประเทศในเอเชียกลาง และเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติมากมาย ทั้งทรัพยากรด้านพลังงาน เช่น ก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน และถ่านหิน ทรัพยากรแร่ เช่น ทองคำ ทองแดง ยูเรเนียม และทรัพยากรทางการเกษตรต่างๆ เช่น ผัก ผลไม้เมืองหนาว ฝ้าย และถั่วชนิดต่างๆ ด้วยพื้นที่ขนาดเกือบเท่าประเทศไทย และต้นทุนแรงงานในระดับต่ำ ประกอบกับความตกลงการค้าเสรีในกลุ่มประเทศเครือรัฐเอกราช (CIS) ทำให้อุซเบกิสถานเป็นประเทศที่น่าสนใจในการแสวงหาผลประโยชน์จากการลงทุน

ทั้งนี้ อุตสาหกรรมที่เป็นโอกาสสำหรับนักลงทุนไทย ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งอุซเบกิสถานเป็นแหล่งผลิตฝ้ายชั้นดี และเป็นผู้ผลิตฝ้ายรายใหญ่ในตลาดโลก ประกอบกับเป็นอุตสาหกรรมที่รัฐบาลอุซเบกิสถานให้การสนับสนุน จึงเป็นโอกาสที่นักลงทุนไทยจะเข้าไปลงทุนผลิตในชั้นกลางน้ำและปลายน้ำในอุตสาหกรรมดังกล่าวของอุซเบกิสถาน นอกจากนี้ (2) อุตสาหกรรมผักและผลไม้ก็เป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการลงทุน เนื่องจากอุซเบกิสถานมีปริมาณการผลิตผักผลไม้จำนวนมาก ทั้งเซอร์รี่ แอปเปิ้ล ลูกพีช แอปฟริคอต แตงกวา และมะเขือเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผักผลไม้ปลอดสารพิษที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดโลกในปัจจุบัน ทั้งนี้ ยังมีอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่น่าสนใจสำหรับนักลงทุนไทย ได้แก่ อุตสาหกรรมก่อสร้างและอุตสาหกรรมแปรรูปแร่ เช่น ทองรูปพรรณ เป็นต้น

รูปภาพที่ 6.1: สรุปภาพรวมการลงทุนในประเทศอุซเบกิสถาน

6.2 ข้อเสนอแนะขั้นตอนการลงทุน

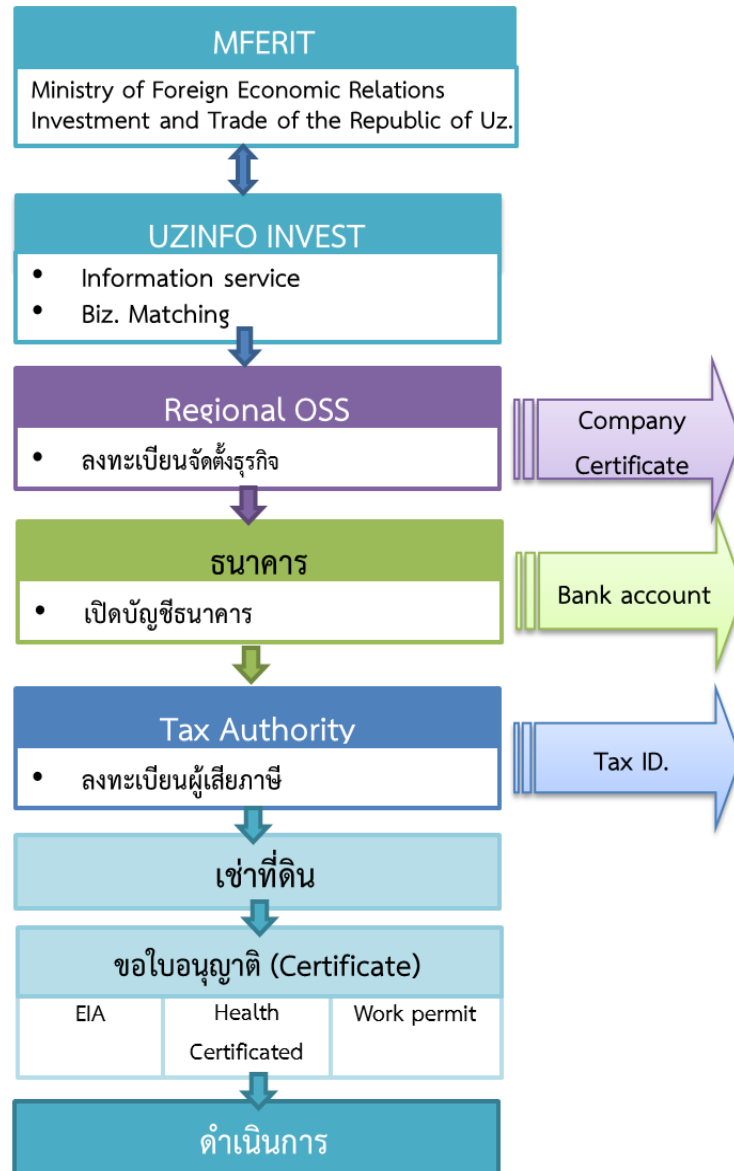
ปัจจุบันการจัดตั้งธุรกิจในอุซเบกิสถานมีความสะดวกมากขึ้น ภายหลังจากปรับลดจำนวนเงินลงทุนขั้นต่ำ ลดขั้นตอนการจัดตั้งธุรกิจ รวมถึงลดต้นทุนในการจัดตั้งธุรกิจ เพื่อสนองต่อนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ โดยในปี 2016 อุซเบกิสถานได้รับการจัดอันดับด้านความสะดวกในการจัดตั้งธุรกิจเป็นอันดับที่ 42 จากทั้งหมด 189 ประเทศ ซึ่งดีขึ้นกว่าปีก่อนหน้าถึง 22 อันดับ

การจัดตั้งธุรกิจในอุซเบกิสถาน ใช้ระยะเวลาประมาณ 6.5 วันทำการ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) จดทะเบียนชื่อบริษัทในระบบออนไลน์กับ State Statistic Committee โดยไม่มีค่าใช้จ่าย และจัดทำตราบริษัท โดยมีค่าใช้จ่ายเริ่มต้น 50,000 UZS รวมใช้ระยะเวลาประมาณ 2 วัน
- 2) ลงทะเบียนจัดตั้งธุรกิจกับศูนย์ One Stop Service ในเขตการปกครองที่บริษัทตั้งอยู่ โดยมีค่าธรรมเนียมประมาณ 10-20 ดอลลาร์สหรัฐฯ และใช้ระยะเวลาประมาณ 3 วัน
- 3) เปิดบัญชีธนาคารแบบถาวรกับธนาคารในท้องถิ่น พร้อมทั้งลงทะเบียนกับ National Bank (Xalq Bank)
- 4) ติดต่อหน่วยงานด้านภาษี เพื่อลงทะเบียนผู้เสียภาษี
- 5) ดำเนินการเช่าที่ดิน และขอใบรับรอง/ใบอนุญาตต่างๆ เช่น ใบอนุญาตทำงานสำหรับชาวต่างชาติ ใบรับรองด้านสุขภาพ กรณีการผลิตสินค้าเกี่ยวกับอาหาร เป็นต้น

รูปภาพที่ 6.2: ขั้นตอนการจัดตั้งธุรกิจในอุซเบกิสถาน

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

6.3 หน่วยงานติดต่อที่สำคัญ

การดำเนินธุรกิจในอุซเบกิสถานจำเป็นต้องติดต่อหน่วยงานสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 6.1: หน่วยงานติดต่อที่สำคัญในอุซเบกิสถาน

ชื่อย่อ	ชื่อเต็ม	บทบาท/หน้าที่	ช่องทางการติดต่อ
MFERIT	Ministry of foreign Economic Relations Investment and Trade of Republic of Uzbekistan	ติดตาม/ดูแลเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนของประเทศอุซเบกิสถาน	T: +998 71 238 51 00 F: +998 71 238-52-00 E: secretary@mfer.uz www.mfer.uz
UzInfo Invest	Uzinfoinvest	ให้บริการด้านข้อมูลแก่นักลงทุน รวมถึงจับคู่ธุรกิจ	T: +998-71- 2389100 F: +998-71- 2389200 E: uzinfoinvest@mfer.uz www.uzinfoinvest.uz
	Ministry of Labor of the Republic of Uzbekistan	ดูแลแรงงานที่ทำงานในประเทศ รวมถึงแรงงานต่างชาติ	T: 0-371-200-06-00 F: 0-371-239-88-49 E: info@mehnat.uz www.mehnat.uz
	Ministry of Justice	บังคับใช้กฎหมายต่างๆ รวมถึงร่วมพิจารณาอนุมัติ การร่วมทุนกับบริษัทต่างชาติ	T: +998-71-233-13-05 F: +998-71-233-48-44 E: info@minjust.gov.uz www.minjust.uz
NBU Investment	National Bank of Uzbekistan Investment	รับซื้อหนี้เสียจากธนาคาร มาขายต่อให้นักลงทุน	T: +998-71-236-15-76 E: info@central.nbu.uz www.nbu.com
	Uzbekengilsanoat	ควบคุม/จัดสรร การจำหน่ายฝ้ายของประเทศ โดยรับซื้อฝ้ายจากเกษตรกรและจัดสรรให้ โรงปั่นด้าย	T: +998-71- 239-17-11 F: +998-71- 253 -93-58 E: info@engilsanoat.uz www.engilsanoat.uz
MCHS	Ministry of Emergency Situations	ตรวจสอบระบบป้องกันภัยภายในอาคาร	www.mchs.gov.uz
STC	Uzbekistan State Tax Committee	จัดการระบบภาษี และจัดเก็บภาษี	www.soliq.uz

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

6.4 คำถามที่พบบ่อย (FAQs)

1) ทำไมต้องลงทุนในประเทศอุซเบกิสถาน?

ก. ตลาด ปัจจุบัน อนาคต และบริบทการแข่งขัน

ตอบ อุซเบกิสถานเป็นรัฐอำนาจน้ำและแหล่งผลิตผลทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ฝ้าย” เพื่อใช้ในโซเวียต อุซเบกิสถานถูกพัฒนาให้เป็นแหล่งผลิตอาหาร และฝ้ายขนาดใหญ่ของประเทศ ระบบโครงสร้างพื้นฐานหลายอย่างถูกพัฒนาขึ้นเพื่อสิ่งนี้ ทั้ง ถนน รถไฟ และระบบชลประทาน นอกจากนี้ อุซเบกิสถานยังได้รับอิทธิพลทางการเมือง การปกครอง กฎหมาย และวัฒนธรรม ประเพณีหลายอย่างจากโซเวียตด้วย

อุซเบกิสถานมีค่าครองชีพที่ต่ำด้วย มีการพัฒนาประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป แม้เศรษฐกิจอาจไม่เติบโตอย่างก้าวกระโดดแบบประเทศอื่นในเอเชียกลาง แต่ก็มีเสถียรภาพดี ไม่ประสบปัญหารุนแรงเหมือนประเทศผู้ส่งออกแร่เป็นหลักรายอื่นๆ

นอกจากด้านเกษตร อุซเบกิสถาน ยังพบแหล่งก๊าซธรรมชาติ และรัฐบาลก็พยายามเน้นการพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมขั้นกลางน้ำมากขึ้น โดยในอุตสาหกรรมที่รัฐให้การสนับสนุนนั้น นอกจากจะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีอย่างมากแล้ว ยังได้รับการอำนวยความสะดวกจากกฎระเบียบต่างๆ มากอีกด้วย

ข. ความตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศ

ตอบ

- Commonwealth of Independent States (CIS),
- Kyrgyz-Uzbekistan Free Trade Agreement
- Tajikistan-Uzbekistan Free Trade Agreement
- Ukraine-Uzbekistan Free Trade Agreement
- Uzbekistan-Georgia Free Trade Agreement
- Uzbekistan-Kazakhstan Free Trade Agreement
- Uzbekistan-Moldova Free Trade Agreement
- Uzbekistan-Russia Free Trade Agreement

ค. ทรัพยากรธรรมชาติ

ตอบ ไหม ฝ้าย ผักและผลไม้

2) สาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก ในอุซเบกิสถานเป็นอย่างไร?

ก. ระบบการขนส่ง

ตอบ ในการขนส่งสินค้า เส้นทางจากไทยไปยังกรุงทาชเคนต์ที่สะดวกที่สุด คือ ผ่านท่าเรือบันดาร์ อับบาสในประเทศอิหร่าน เนื่องจากในปัจจุบันปัญหาทางการเมืองระหว่างอิหร่านกับโลกตะวันตก เริ่มคลี่คลายไปบ้างแล้ว เส้นทางดังกล่าวผ่านประเทศอิหร่านเป็นหลัก ต่อด้วยเติร์กเมนิสถาน ก่อน

เข้าสู่ภาคตะวันตกของอุซเบกิสถาน โดยผ่านเมืองเศรษฐกิจสำคัญ คือ เมืองบูคารา (Bukhara) และเมืองนาวอย (Navoi) อันเป็นที่ตั้งของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ข. ระบบไฟฟ้า และประปา

ตอบ จากการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานตั้งแต่สมัยโซเวียต ประชากรอุซเบกิสถานเกือบทั้งหมดมีไฟฟ้าใช้ โดยในปี 2012 มีกำลังการผลิต 49,910 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง สูงกว่าการบริโภคในประเทศที่ 45,210 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมงเล็กน้อย ทำให้อุซเบกิสถานในฐานะผู้ผลิตไฟฟ้ารายใหญ่ที่สุดของเอเชียกลาง ส่งออกไฟฟ้าสุทธิประมาณ 90 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมงในปีดังกล่าว และต้นทุนไฟฟ้าค่อนข้างต่ำ

ค. ระบบการเงินการธนาคาร

ตอบ ระบบการเงิน การธนาคารของอุซเบกิสถานยังคงค่อนข้างปิด และไม่พัฒนาเท่าที่ควรนัก การทำธุรกรรมกับธนาคาร เช่น การฝากถอนต้องใช้เวลา ตู้เอทีเอ็มมีไม่มาก และไม่มีการออกบัตรเครดิตให้ใช้ ประชากรในประเทศใช้ได้แต่บัตรเดบิต ซึ่งแม้ชาวต่างชาติจะใช้บัตรเครดิตได้แต่ที่รับบัตรเครดิตมีเพียงโรงแรม และร้านค้าไม่กี่แห่งเท่านั้น

3) อุซเบกิสถานมีนโยบายส่งเสริมนักลงทุนต่างชาติอย่างไร?

ก. เขตส่งเสริมการลงทุน

ตอบ อุซเบกิสถานได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมพิเศษสำหรับรองรับการลงทุนภายในประเทศหลายแห่ง โดยมี 3 แห่งสำคัญ คือ เขตเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมพิเศษ Navoi เขตอุตสาหกรรมพิเศษ Angren และ Jizzax

4) อุตสาหกรรมที่น่าลงทุนในอุซเบกิสถาน?

ก. อุตสาหกรรมสำคัญ และกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพ

ตอบ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าทางการเกษตร

5) ข้อควรระวัง และกฎระเบียบที่น่าสนใจในประเทศอุซเบกิสถานมีอะไรบ้าง?

ก. การถือครองที่ดิน

ตอบ กฎหมายไม่อนุญาตให้เป็นนักลงทุนชาวต่างชาติมีสิทธิ์ถือครองของที่ดิน แต่สามารถเช่าระยะยาวเป็นเวลาอย่างน้อย 30 ปี แต่ไม่เกิน 50 ปี

ข. แรงงาน

ตอบ ชั่วโมงการทำงาน

รัฐได้กำหนดให้ การทำงานของแรงงานในการทำงานอย่างน้อยวันละ 8 ชั่วโมงหรือ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยกำหนดวันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 9 วัน ส่วน ระยะเวลาทดลองงาน (Probation Period) ของแรงงานในการเริ่มทำงานต้องไม่เกิน 3 เดือน

อัตราค่าแรงขั้นต่ำ

สำหรับการทำงานของแรงงานในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานนั้น กำหนดให้นายจ้างจ่ายค่าให้กับแรงงานไม่ต่ำกว่า

- 150 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน กรณีทำงานในเขตภูมิภาค
- 200 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน กรณีทำงานในเขตเมืองหรือเป็นลูกจ้างตามสัญญา ทั้งนี้ จะต้องแจ้งลูกจ้างตามสัญญาก่อนหมดสัญญา 2 อาทิตย์
- 250-300 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน กรณีลูกจ้างชั้นดี

ค่าตอบแทนการทำงานล่วงเวลา (Overtime)

อุซเบกิสถานกำหนดให้นายจ้าง จ่ายอัตราค่าตอบแทนการทำงานล่วงเวลา (Overtime) ในวันหยุดสุดสัปดาห์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ในอัตรา 2 เท่าของค่าแรง สำหรับ แรงงานที่ทำงาน เป็นกะช่วงเวลากลางคืน (22.00-06.00 น.) กำหนดให้จ่ายค่าจ้างในอัตรา 1.5 เท่าของค่าแรง รวมถึง นายจ้างจะต้องจ่ายค่าจ้างปกติให้กับการลาหยุดอื่นๆ อีกไม่น้อยกว่า 15 วันใน 1 ปี (Paid annual leave at least 15 work days)

การลาคลอดของแรงงาน

สิทธิในการลาคลอดลูกจ้างสามารถลาทำงานก่อนคลอดได้ 70 วัน (Calendar days) และหลัง มีสิทธิ์ลาทำงานหลังคลอดได้ 56 – 70 วัน นับจากวันที่คลอดบุตรแล้วแต่กรณี การลาคลอดต้องได้รับ ค่าจ้างปกติจากนายจ้าง แต่สามารถหักลบจากกองทุนประกันสังคมได้

ค. ระบบภาษี

ตอบ **ภาษีเงินได้นิติบุคคล** (Corporate Income Tax) กำหนดอัตราภาษีกำไร (General Profit Tax Rate) ที่อัตราร้อยละ 7.5 สำหรับผู้ที่ไม่มียานพาหนะถาวรในสาธารณรัฐอุซเบกิสถาน ต้องจ่าย ภาษีกำไรสุทธิ (Net Profit Tax Rate) ในอัตราร้อยละ 10 ของรายได้ และ Unified Tax ใน อัตราร้อยละ 6

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) เป็นภาษีที่เก็บจากผู้ที่ทำนงเป็น การถาวรในสาธารณรัฐอุซเบกิสถานในช่วง 1 ปี (183 วัน) โดยอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็น การจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า (Progressive Tax rate) ในอัตราร้อยละ 0 – 23

ภาษีหัก ณ ที่ จ่าย (Withholding Tax)

- เงินปันผล ทั้งผู้ที่ทำนงในอุซเบกิสถานและผู้ที่ไม่ทำนง ชำระภาษี ณ ที่จ่ายอัตราร้อยละ 10
- รายได้จากดอกเบี้ย ทั้งผู้ที่ทำนงในอุซเบกิสถานและผู้ที่ไม่ทำนง ชำระภาษี ณ ที่จ่ายอัตราร้อยละ 10
- ค่าธรรมเนียมการให้บริการ (Technical Service fees) ไม่เสียภาษี
- ค่าประกัน ค่าประกันร่วม และการรับช่วงประกัน ชำระภาษี ณ ที่จ่ายอัตราร้อยละ 10

ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) โดยจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ในอัตราร้อยละ 20 ซึ่งเรียกเก็บเมื่อมี การขายสินค้า แรงงาน หรือ บริการจากผู้ประกอบการที่ขอด้วยกฎหมาย VAT ได้รับการยกเว้น สินค้านำเข้า ส่งออก

6) BOI ช่วยเหลือนักลงทุนไทยที่สนใจไปลงทุนยังอุซเบกิสถานอย่างไรบ้าง?

ตอบ ในขณะนี้ BOI ให้ความช่วยเหลือให้นักลงทุนได้เฉพาะการจัดทำข้อมูลเชิงลึก และให้คำปรึกษา แต่ในอนาคต หากนักลงทุนมีความสนใจ BOI สามารถอำนวยความสะดวกในการนำนักลงทุนไปสำรวจพื้นที่จริง จับคู่ธุรกิจกับกิจการท้องถิ่น เปรียบเทียบกับหน่วยงานราชการ และบันทึกข้อตกลงพิเศษร่วมกัน

บรรณานุกรม

- ADB. (2015). **Uzbekistan: Samarkand Solar Power Project** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.adb.org/projects/45120-003/main?page-2=1&page-3=1>. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2559.
- Amnesty International UK. (2014). **Uzbekistan: Torture, corruption and lies** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.amnesty.org.uk/uzbekistan-torture-corruption-and-lies>. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2559.
- Australian Government. (2015). **Uzbekistan** [Online]. สืบค้นจาก <https://smartraveller.gov.au/countries/uzbekistan>. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2559.
- Bruce Pannier. (2016). **What Next For The Islamic Movement Of Uzbekistan?** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.rferl.org/content/qishloq-ovozi-imu-ghazi-uzbekistan-pakistan/27204379.html>. สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2559.
- Central Intelligence Agency. (2015). **Uzbekistan** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uz.html>. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.
- Central Intelligence Agency. (2015). **Uzbekistan** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uz.html>. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2559.
- Consulate General of the Republic of Uzbekistan in Bangkok. (2016). **VISA OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN** [Online]. สืบค้นจาก http://www.uzbinbkk.com/show_content_detail.php?cid=23. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2559.
- DHL. (2016). **DHL Capability Tool** [Online]. สืบค้นจาก http://dct.dhl.com/input.jsp?langId=en#service_details_1. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2559.
- DMITRY SOLOVYOV. (2015). **Veteran Uzbek leader re-elected in vote OSCE brands undemocratic** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.reuters.com/article/us-uzbekistan-election-idUSKBN0MQ15A20150330>. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2559.

- EJF. (2014). **Tesco takes a stand against forced labour in Uzbek cotton harvest** [Online]. สืบค้นจาก <http://ejfoundation.org/news/tesco-takes-stand-against-forced-labour-uzbek-cotton-harvest>. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2559.
- Embassy of Uzbekistan to the United States.. (2015). **ECONOMY AND TRADE** [Online]. สืบค้นจาก http://www.uzbekistan.org/economy_and_trade/climate/. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2559.
- Eugene Gerden. (2014). **Uzbekistan introduces wind-friendly measures** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.windpowermonthly.com/article/1322818/uzbekistan-introduces-wind-friendly-measures>. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2559.
- Ferghana. (2012). **Uzbekistan: Indian investor lodges US\$ 100 Million complaint against the Uzbek Government** [Online]. สืบค้นจาก <http://enews.ferghananews.com/news.php?id=2294>. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2559.
- Food and Agriculture Organization of The United Nations. (2015). **Land Resources** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.fao.org/nr/land/projects-programmes/cacilm-initiative/cacilm-project/uzbekistan/en/>. สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2559.
- Freedom House. (2014). **Uzbekistan** [Online]. สืบค้นจาก <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2014/uzbekistan>. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2559.
- Guardian News. (2015). **Russia's rouble crisis poses threat to nine countries relying on remittances** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.theguardian.com/world/2015/jan/18/russia-rouble-threat-nine-countries-remittances>. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2559.
- Human Rights Watch. (2012). **World Report 2012: Uzbekistan** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.hrw.org/world-report/2012/country-chapters/uzbekistan>. สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2559.
- Human Rights Watch. (2016). **US: Press Uzbekistan on Political Prisoners, Prison Death** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.hrw.org/news/2016/01/15/us-press-uzbekistan-political-prisoners-prison-death>. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.

- International Telecommunication Union. (2015). **Measuring the Information Society Report** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2015/MISR2015-w5.pdf>. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2559.
- Jared M. Feldschreiber. (2015). **Swiss prosecutors widen probe against Uzbek socialite Gulnara Karimova** [Online]. สืบค้นจาก http://www.upi.com/Top_News/World-News/2015/08/20/Swiss-prosecutors-widen-probe-against-Uzbek-socialite-Gulnara-Karimova/5961440015995/. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2559.
- Jalalov, A.A. (2015). **NATIONAL REPORT ON GLOBAL WATER PARTNERSHIP** [Online]. สืบค้นจาก http://www.gwp.org/Global/GWP-CACENA_Files/en/pdf/uzbekistan.pdf. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2559.
- Joanna Lillis. (2012). **Uzbekistan Leader Warns of Water Wars in Central Asia** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.eurasianet.org/node/65877>. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2559.
- Joanna Lillis. (2012). **Uzbekistan: Tashkent's Sticky Fingers Spoiling Foreign Investors' Appetites** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.eurasianet.org/node/65735>. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2559.
- Limb Jae-un. (2013). **Korea, Uzbekistan cooperate on solar energy development** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.korea.net/NewsFocus/Sci-Tech/view?articleId=116750>. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.
- Ministry of Foreign Economic Relations, Investments and Trade of the Republic of Uzbekistan. (2014). **Foreign trade regime** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.mfer.uz/en/export/export-potential/>. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2559.
- Navoi FIEZ. (2016). **General information** [Online]. สืบค้นจาก <http://fiez.uz/page/general-information>. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2559.
- Nizam Yuldashbaev, Agricultural Specialist The government of Uzbekistan (GOU) .(2013). Uzbekistan Fresh Deciduous and Stone Fruits,
- OSAC. (2015). **Uzbekistan 2015 Crime and Safety Report** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=17596>. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2559.

- Pew. (2002). **Opinion of the United States** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.pewglobal.org/database/indicator/1/country/235/>. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2559.
- PEW. (2015). **Religious Commitment** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.pewforum.org/2012/08/09/the-worlds-muslims-unity-and-diversity-2-religious-commitment/>. สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2559.
- Reve. (2014). **GEO-NET studies Uzbekistan's wind power potential** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.evwind.es/2014/06/08/geo-net-studies-uzbekistans-wind-power-potential/45792>. สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2559.
- Simmons, J. (2009). **Technology's Role in the 21st Century: Food Economics and Consumer Choice**. Elanco Animal Health.
- Skytrax. (2015). **3-Star Airlines** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.airlinequality.com/ratings/3-star-airline-ratings/>. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2559.
- The World Bank. (2015). **Lower middle income** [Online]. สืบค้นจาก <http://data.worldbank.org/income-level/LMC>. สืบค้นเมื่อ 27 มกราคม 2559.
- The World Bank. (2015). **Population growth** [Online]. สืบค้นจาก <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.GROW/countries/1W-UZ?display=graph>. สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2559.
- The World Bank. (2015). **Tertiary Education in Uzbekistan** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/central-asia/ig-tertiary-education-in-uzbekistan-en.pdf>. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2559.
- The World Bank. (2015). **Uzbekistan** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/overview>. สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2559.
- The World Bank. (2016). **Development Goals in an Era of Demographic Change** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.worldbank.org/en/publication/global-monitoring-report>. สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2559.

Transparency International. (2015). **CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.transparency.org/cpi2014/results>. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2559.

UNDP. (2015). **About Uzbekistan** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.uz.undp.org/content/uzbekistan/en/home/countryinfo/>. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2559.

United States Department of Labor. (2014). **Child Labor**. [Online]. สืบค้นจาก <http://www.dol.gov/ilab/reports/child-labor/uzbekistan.htm> สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2559.

Uzdaily. (2011). **TEXTILE & COTTON NEWS** [Online]. สืบค้นจาก http://en.daewootextile.com/textile_news?view=29976401. สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2559.

World Bank Group. (2016). **Ease of Doing Business in Uzbekistan** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/uzbekistan#close>. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2559.

WTO. (2015). **Members and Observers** [Online]. สืบค้นจาก https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2559.

WTO. (2015). **Trade and tariff indicators** [Online]. สืบค้นจาก https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_maps_e.htm. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.